

***Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej
i przestrzennej Gminy Strawczyn***
(Projekt 1.0)

INICJATYWAŁOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Grudzień 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1.Metodyka opracowania diagnozy.....	4
2.Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego –dostępność komunikacyjna i mobilność	7
3.Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym.....	11
4.Gospodarka i rynek pracy	25
5.Środowisko naturalne i infrastruktura	39
6.Kultura i dziedzictwo kulturowe	53
7.Sport, rekreacja i turystyka.....	57
8.Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	60
9.Bezpieczeństwo publiczne	64
10.Polityka społeczna.....	67
11.Edukacja i wychowanie.....	72
12.Kapitał społeczny	74
13.Finanse samorządowe	78
14. Analiza SWOT	86
15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy	89
Spis tabel	97
Spis wykresów.....	99
Spis rysunków	101
Spis map	102

Wstęp

Wyzwania, związane z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2021–2027 oraz wejściem w życie przepisów wprowadzonych *Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378), powodują konieczność opracowania przez jednostki samorządu terytorialnego strategii rozwoju zintegrowanych z nowymi przepisami. Opracowanie strategii jest niezbędne w celu kierunkowania i zabezpieczenia ciągłości polityki rozwoju gminy oraz stanowi kluczowy instrument pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację planowanych przez nią zadań.

Niniejsze opracowanie jest efektem gromadzenia i analizy danych na temat gminy i jej otoczenia. Celem Diagnozy jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, a także nazwanie głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań. Przedstawiono potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Przedstawiona Diagnoza stanowi punkt wyjścia oraz bazę do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Strawczyn na lata 2022–2030*, która będzie podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu lokalnego.

1. Metodyka opracowania diagnozy

W niniejszej Diagnozie zostały zgromadzone i poddane analizie ilościowej i jakościowej dane odnoszące się do Gminy Strawczyn, jak też jej otoczenia zewnętrznego. Na podstawie niniejszego opracowania możliwa stała się identyfikacja wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy. Dane wykorzystane w Diagnozie służą głównie ocenie obecnej sytuacji, wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także jej potencjałów i problemów. To z kolei jest podstawą do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju. W ramach przeprowadzanej diagnozy obszaru wykorzystano metody analityczne i badawcze polegające m.in. na analizie *desk research*, analizie tekstów i dokumentów programowych, analizie dokumentów prawnych, analizie danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych w trybie stacjonarnym i on-line, warsztatach tematycznych, badaniach ankietowych (kwestionariusze ankiet) i dyskusjach panelowych.

W związku z powyższym w opracowaniu przedstawiono dane ilościowe w poszczególnych dziedzinach badawczych, uwzględniających:

- możliwie najbardziej aktualne dane statystyczne (z okresu 2015–2019) w ramach prowadzonej statystyki GUS dla Gminy Strawczyn, gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego, Polski oraz gmin o podobnym charakterze. Podczas tworzenia niniejszego opracowania nie były jeszcze dostępne wszystkie dane za 2020 r., dodatkowo rok ten był szczególny przez pandemię COVID-19. Pandemia spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku pracy, w związku z czym przedstawianie danych dla 2020 roku mogłoby powodować błędną interpretację sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania gminy;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie;
- dane pozyskane z samorządu gminy oraz jednostek mu podległych;
- zapisy wybranych dokumentów planistycznych, programowych, badań, ewaluacji i innych: Polski, województwa świętokrzyskiego, gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;

- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych).

Źródłem danych o charakterze jakościowym były:

- wyniki przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców gminy;
- wyniki istniejących i opublikowanych raportów oraz opracowań eksperckich przytaczane w Diagnozie;
- wyniki prac warsztatowych przeprowadzonych z grupami roboczymi;
- treści pozyskane od samorządu oraz jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w Diagnozie.

Gminy sąsiadujące z Gminą Strawczyn, w odniesieniu do których porównano wybrane wskaźniki / dane statystyczne, to: Gmina Piekoszów, Gmina Mniów, Gmina Miedziana Góra, Gmina Łopuszno. Każda z wymienionych miejscowości znajduje się na terenie województwa świętokrzyskiego.

Narzędziem pozwalającym na analizę sytuacji rozwojowej gminy był Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), który został przygotowany w ramach Systemu Analiz Samorządowych przez Związek Miast Polskich, w ramach projektu finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 – pozwala on na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Nie jest to również ocena w sensie formalnym, ale punkt wyjścia do analizy. Tym samym to jest wsparcie władz i mieszkańców w przygotowaniu decyzji, przede wszystkim o charakterze strategicznym¹. Narzędzie to jest jednym z wielu wykorzystanych na potrzeby niniejszej Diagnozy.

Grupa porównawcza dla Gminy Strawczyn została wskazana w Monitorze Rozwoju Lokalnego jako gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrona przyrody).

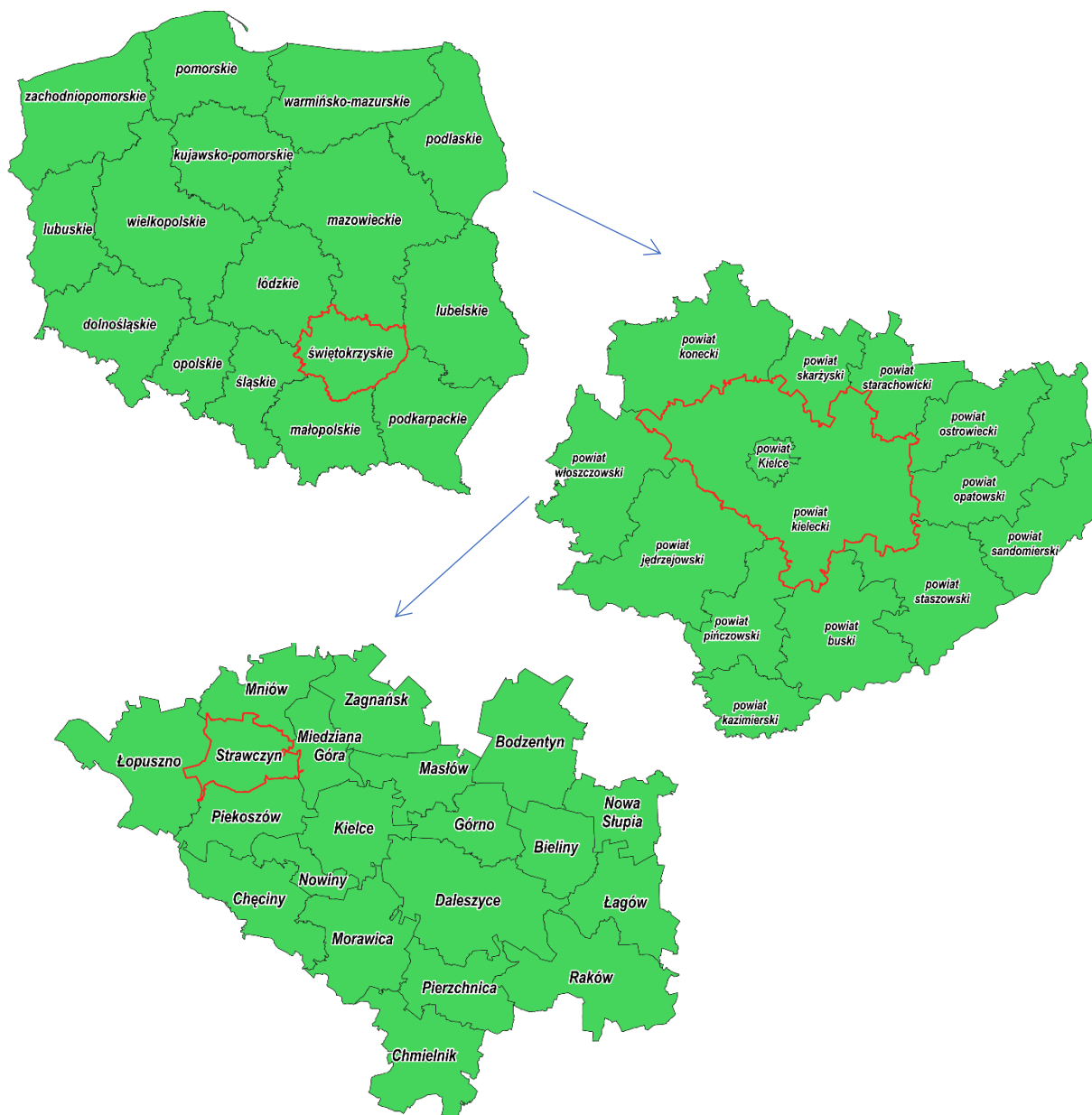
¹ Strona internetowa Związku Miast Polskich, miasta.pl/aktualnosci/monitor-rozwoju-lokalnego-nowe-narzedzie-dla-miast, inf. z dnia 29.09.2021 r.

W celu przygotowania Monitora Rozwoju Lokalnego, jego autorzy analizie poddali wiele aspektów decydujących o rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie, w Monitorze Rozwoju Lokalnego, poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano kilka z nich.

2. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność

Gmina Strawczyn położona jest w województwie świętokrzyskim, w powiecie kieleckim i jest gminą wiejską (mapa 1). Powierzchnia gminy wynosi 86 km², w roku 2019 zamieszkiwały ją 10 874 osoby. W skład gminy wchodzi 12 sołectw, a siedzibą jej organów jest Gmina Strawczyn.

Mapa 1 Położenie Gminy Strawczyn na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu kieleckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG, z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Gmina Strawczyn graniczy: od północy z Gminą Mniów, od zachodu z Gminą Łopuszno, od południa z Gminą Piekoszów, a od wschodu z Gminą Miedziana Góra.

Zgodnie z *Uchwałą Nr XLVII/366/2018 Rady Gminy Strawczyn z dnia 18 października 2018 roku w sprawie uchwalenia statutu Gminy Strawczyn* gminę tworzy 12 sołectw. Są to: Chełmce, Hucisko, Korczyn, Kuźniaki, Małogoskie, Niedźwiedź, Obłęgorek, Obłęgór, Promnik, Ruda Strawczyńska, Strawczyn, Strawczynek (mapa 2). Według danych z GUS w 2019 roku największym powierzchniowo sołectwem były Chełmce (11,1 km²), co stanowiło 13% powierzchni gminy. Pod względem liczby ludności największą jednostką strukturalną w 2019 roku był Promnik, który zamieszkiwało 1 448 osób (13,6% ogółu mieszkańców gminy). Najmniejszą powierzchniowo jednostką jest sołectwo Małogoskie – zajmujące 2,8 km², co stanowi 3,3% terenu gminy. Najmniejsza liczba ludności zamieszkiwała w 2019 roku sołectwo Małogoskie (165 osób), co stanowiło 1,5% ogółu mieszkańców gminy ².

Mapa 2 Podział Gminy Strawczyn na jednostki strukturalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju – PRG

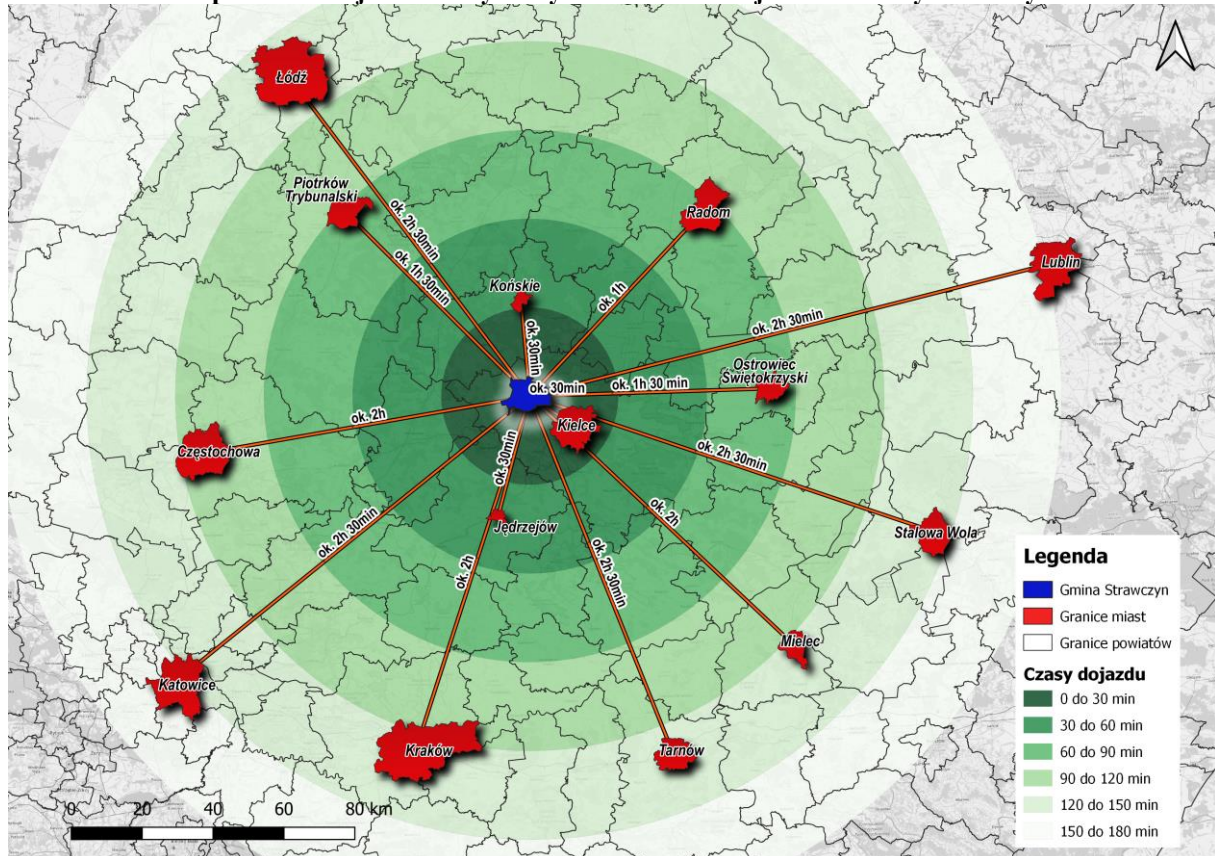
² Informacje z Urzędu Gminy w Strawczynie.

Gmina stanowi dobry punkt komunikacyjny. Przebiegają przez nią dwie drogi wojewódzkie: nr 748 Ruda Strawczyńska – Kostomłoty Drugie (przez Strawczyn, Strawczynek, Chełmce i Bugaj) oraz nr 786 Częstochowa–Kielce (przez Mstów, Koniecpol, Secemin, Włoszczowę, Łopuszno, Rudę Strawczyńską i Promnik). Dodatkowo przez gminę przebiegają drogi powiatowe (głównie północna i centralna część gminy) oraz sieć dróg gminnych. Gmina znajduje się w odległości około 137 km od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego w Krakowie-Balicach, do którego dotrzeć można w przeciągu niespełna dwóch godzin. Na mapie 3 przedstawiono sieć komunikacyjną na obszarze Gminy Strawczyn, która uwzględnia przebieg drogi kolejowej (kolor biało-czarny), drogi krajowej (kolor czerwony), dróg wojewódzkich (kolor żółty), dróg powiatowych (kolor fioletowy) i dróg gminnych (kolor pomarańczowy). Natomiast na mapie 4 przedstawiono czas dojazdu z diagnozowanej gminy do wybranych najbliższych ośrodków miejskich.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Strawczyn

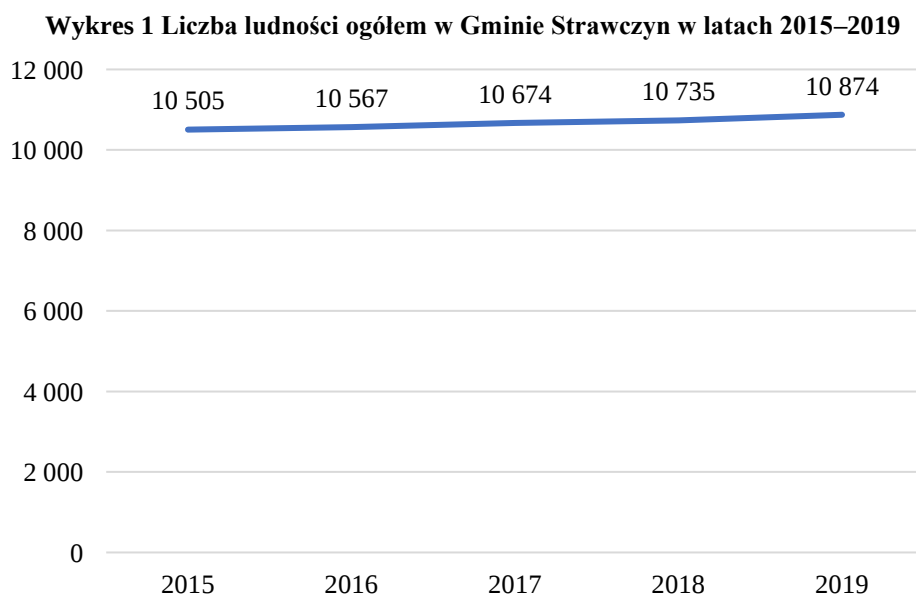

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

3. Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym

Z danych Urzędu Gminy Strawczyn wynika, iż liczba osób zamieszkujących Gminę Strawczyn w roku 2019 wynosiła 10 874, zaś gęstość zaludnienia 126,4 os/km². Liczba ludności w przeciągu ostatnich 4 lat wykazywała trend wzrostowy. Na przestrzeni prezentowanych lat liczba ludności powiększyła się o 369 osób, co stanowi wzrost w stosunku do 2015 roku o 3,5% liczby osób ogółem. Jest to pozytywny i odwrotny trend niż w Polsce (spadek o 0,14%) i województwie świętokrzyskim (spadek o 1,8%).

Na wykresie 1 przedstawiony został trend zmian liczby ludności dla Gminy Strawczyn, natomiast w tabeli 1 dane ludnościowe dla gminy w porównaniu do Polski, województwa świętokrzyskiego oraz gmin sąsiednich. Z przedstawionych danych w tabeli 1 wynika, że liczba ludności na obszarze gminy systematycznie rośnie, co jest odwrotną sytuacją do tendencji panującej w Polsce oraz w województwie świętokrzyskim. Wzrost liczby ludności spośród gmin sąsiednich w latach 2015–2019 zanotowano także w Gminie Piekoszów (1,02%) i Gminie Miedziana Góra (3,3%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

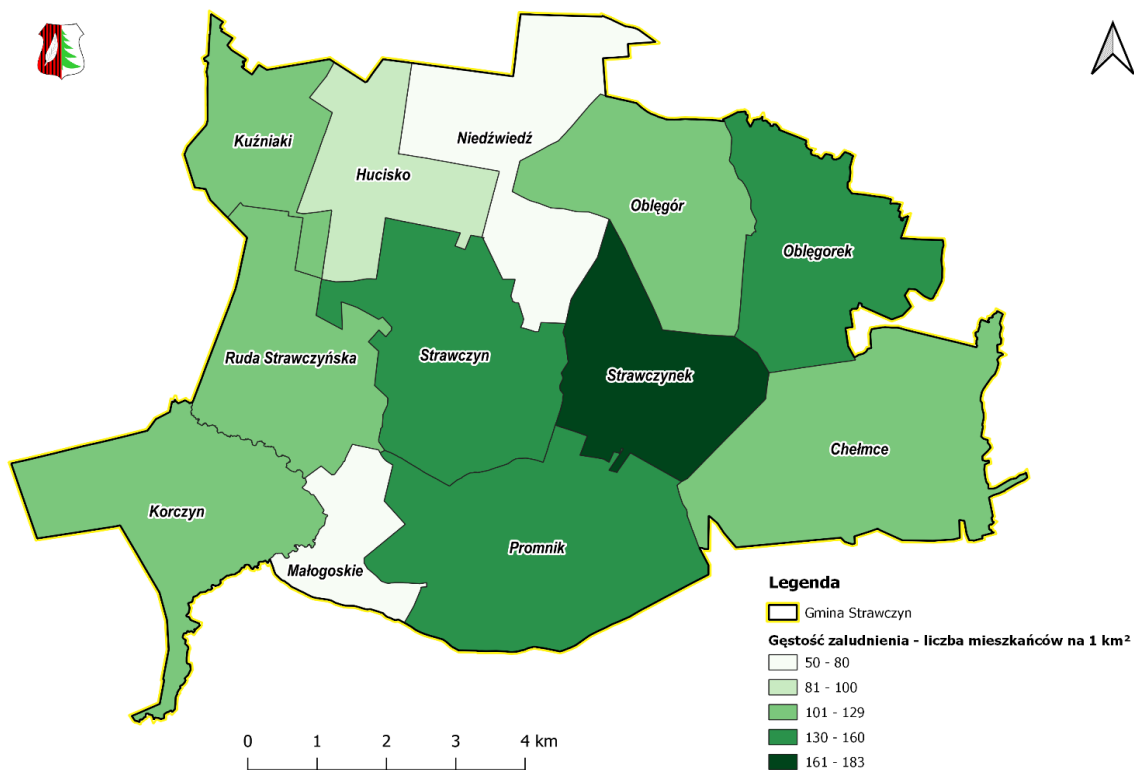
Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ludność ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	10 505	10 567	10 674	10 735	10 874
Gmina Piekoszów	16 321	16 338	16 449	16 476	16 489
Gmina Mniów	9 349	9 360	9 364	9 372	9 346
Gmina Miedziana Góra	11 260	11 304	11 381	11 488	11 632
Gmina Łopuszno	8 989	9 016	9 062	9 021	8 984
województwo świętokrzyskie	1 257 179	1 252 900	1 247 732	1 241 546	1 233 961
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

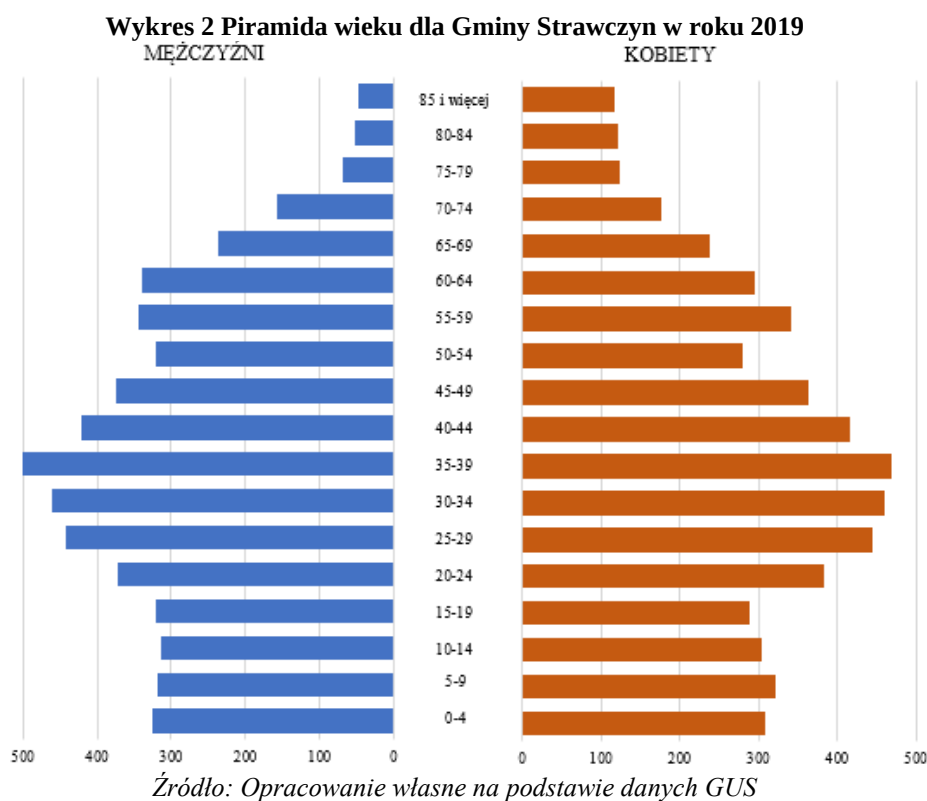
Na poniższym kartogramie (mapa 5) przedstawiona została gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach) w Gminie Strawczyn w 2019 roku (według danych z Urzędu Gminy Strawczyn). Największym zagęszczeniem charakteryzowało się sołectwo Strawczynek, następnie sołectwa: Promnik, Strawczyn i Oblęgorek. Z kolei sołectwami charakteryzującymi się najmniejszym zagęszczeniem ludności są sołectwa Małogoskie i Niedźwiedź.

Mapa 5 Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Strawczyn w 2019 r.

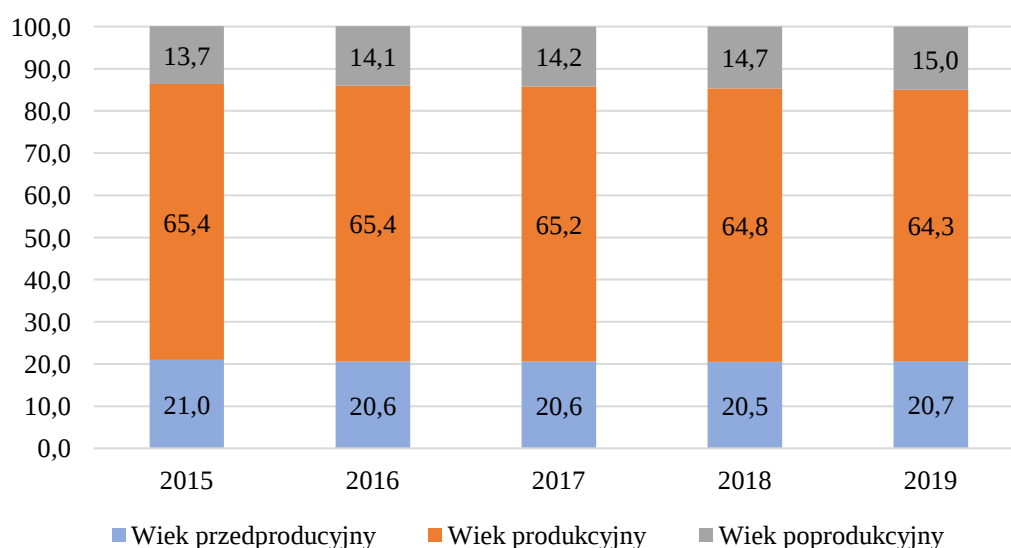
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Strawczynie, za pomocą programu QGIS

Na wykresie 2 przedstawiona została struktura ludności według poszczególnych grup wieku, tzw. *piramida wieku* dla Gminy Strawczyn. Na wykresie 3 przedstawiono wskaźnik *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019, który w tabeli 2 porównano do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Jak wynika z przedstawionych danych GUS, Gminę Strawczyn | w 2019 roku zamieszkiwało nieznacznie więcej kobiet (5 450) niż mężczyzn (5 424), przy czym większość ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym (0-49 lat) stanowili mężczyźni. Tendencja ta odwraca się wśród mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i to kobiety stanowią większość mieszkańców w wieku powyżej 70 lat. Znaczna nadwyżka kobiet nad mężczyznami w tym wieku jest spowodowana wyższą średnią długością życia kobiet, ponieważ częściej mężczyźni zapadają na choroby cywilizacyjne, układu krążenia i statystycznie częściej ulegają wypadkom. Na piramidzie płci i wieku wyraźnie zaznaczają się dwa wyże demograficzne. Pierwszy z nich jest odpowiedzią społeczności na straty wojenne oraz czas dużego stresu i niespokojnych sytuacji, które nie służyły powiększaniu rodzin. Drugi wyże demograficzny jest echem pierwszego, związany z wchodzeniem w dorosłość osób urodzonych w czasie wyżu. Należy również zwrócić uwagę na niż demograficzny. Pierwszy niż demograficzny ujawnia się w latach wojennych, co skutkowało zmniejszeniem się liczby ludności oraz jego echa przypadające na lata 60.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Strawczyn systematycznie się zwiększa, jednakże trzeba zwrócić uwagę, iż jest to tendencja wojewódzka oraz ogólnokrajowa. Tendencja malejąca dotyczy udziału ludności w wieku produkcyjnym (64,3%) – wskaźnik ten wypadł lepiej w roku 2019 niż średnia dla Polski (60,0%) i województwa świętokrzyskiego (59,9%). Udział ludności Gminy Strawczyn w wieku przedprodukcyjnym w 2019 roku był wyższy niż średnia dla Polski (18,1%) oraz województwa świętokrzyskiego (16,5%) i wynosił 20,7% (tabela 2).

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z analizy danych przedstawionych w tabeli 2 wynika, że Gmina Strawczyn charakteryzuje się najlepszą sytuacją demograficzną w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i kraju. Zarówno w przypadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym jak i produkcyjnym wskaźniki w latach 2015–2019 były corocznie najwyższe wśród porównywanych jednostek i jednocześnie wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym był każdorazowo najniższy. Porównując wartości tych wskaźników można stwierdzić, że Gminę Strawczyn zamieszkują głównie osoby młode i jest to miejsce zamieszkania wielu rodzin z dziećmi.

Podobny obraz sytuacji demograficznej gminy wynika ze wskaźników obciążenia demograficznego, do których należą wskaźniki zamieszczone w tabeli 3: *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem*. Wskaźniki te przedstawiono dla gminy w porównaniu do gmin sąsiednich oraz do województwa świętokrzyskiego i Polski.

Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	przedprodukcyjny					produkcyjny					poprodukcyjny				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	21,0	20,6	20,6	20,5	20,7	65,4	65,4	65,2	64,8	64,3	13,7	14,1	14,2	14,7	15,0
Gmina Piekoszów	20,2	19,6	19,6	19,4	19,2	65,2	65,4	64,9	64,6	64,2	14,6	15,0	15,4	16,0	16,5
Gmina Mniów	20,2	20,0	19,8	19,5	18,8	64,6	64,3	64,1	63,6	63,6	15,2	15,7	16,1	16,9	17,6
Gmina Miedziana Góra	19,6	19,4	19,3	19,3	19,4	65,7	65,4	64,9	64,3	63,3	14,6	15,2	15,8	16,4	17,3
Gmina Łopuszno	19,5	19,4	19,5	19,1	19,2	63,3	62,9	62,4	62,4	62,0	17,2	17,8	18,2	18,5	18,8
województwo świętokrzyskie	16,8	16,7	16,6	16,6	16,5	62,1	61,6	61,1	60,5	59,9	21,0	21,7	22,3	23,0	23,7
Polska	18,0	17,9	18,0	18,1	18,1	62,4	61,8	61,2	60,6	60,0	19,6	20,2	20,8	21,4	21,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

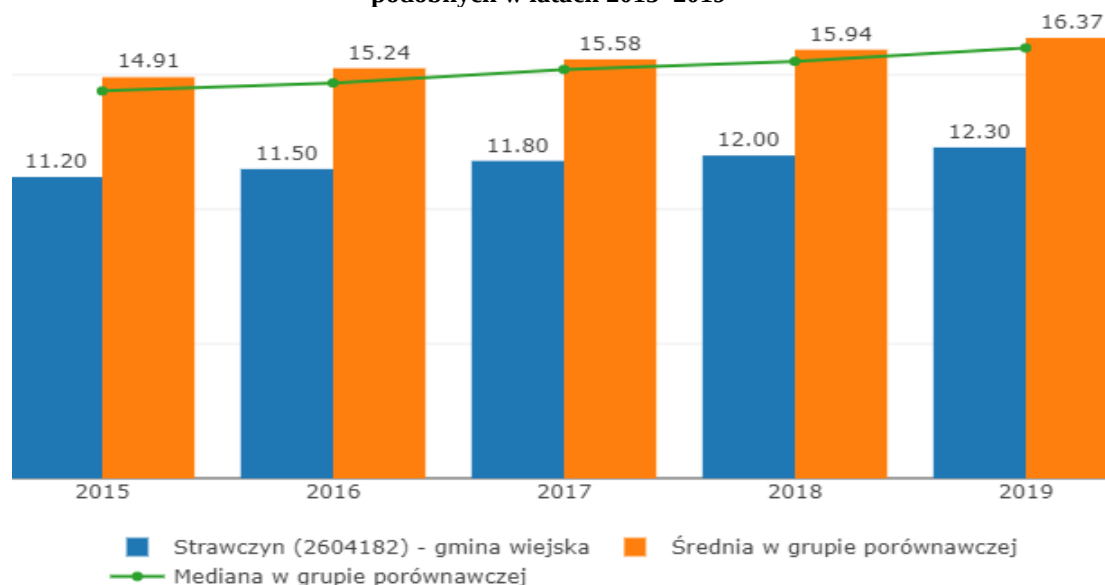
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym					ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	65	68	69	72	72	21	22	22	23	23	11	12	12	12	12
Gmina Piekoszów	73	77	79	83	86	23	23	24	25	26	12	12	12	13	13
Gmina Mniów	75	78	81	87	93	24	24	25	27	28	13	13	13	14	14
Gmina Miedziana Góra	75	78	82	85	89	22	23	24	26	27	12	12	13	14	14
Gmina Łopuszno	88	92	93	97	98	27	28	29	30	30	15	15	15	16	16
województwo świętokrzyskie	125	130	134	139	144	34	35	37	38	40	17	18	18	19	20
Polska	109	113	116	118	121	31	33	34	35	37	16	16	17	18	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z przedstawionych danych, w Gminie Strawczyn nie występuje problem obciążenia demograficznego. Wskaźnik *liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym* (tabela 3) wykazuje systematyczny wzrost, co jest trendem wojewódzkim i ogólnopolskim, jednak należy zwrócić uwagę, że we wszystkich z analizowanych lat był on znacznie niższy niż w porównywanych jednostkach, a w 2019 r. w stosunku do średniej dla województwa świętokrzyskiego był niższy niemal dwukrotnie. Wskaźnik starości, czyli odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2015–2019 utrzymywał się na podobnym poziomie (12–13), a w 2019 roku był bardziej korzystny niż w przypadku gmin sąsiadujących oraz województwa świętokrzyskiego (20) i Polski (18) – tabela 3. Wartość wskaźnika dla gminy na przestrzeni badanych lat utrzymywała się również poniżej średniej w grupie porównawczej (wykres 4), co świadczy o bardziej korzystnej sytuacji demograficznej Gminy Strawczyn.

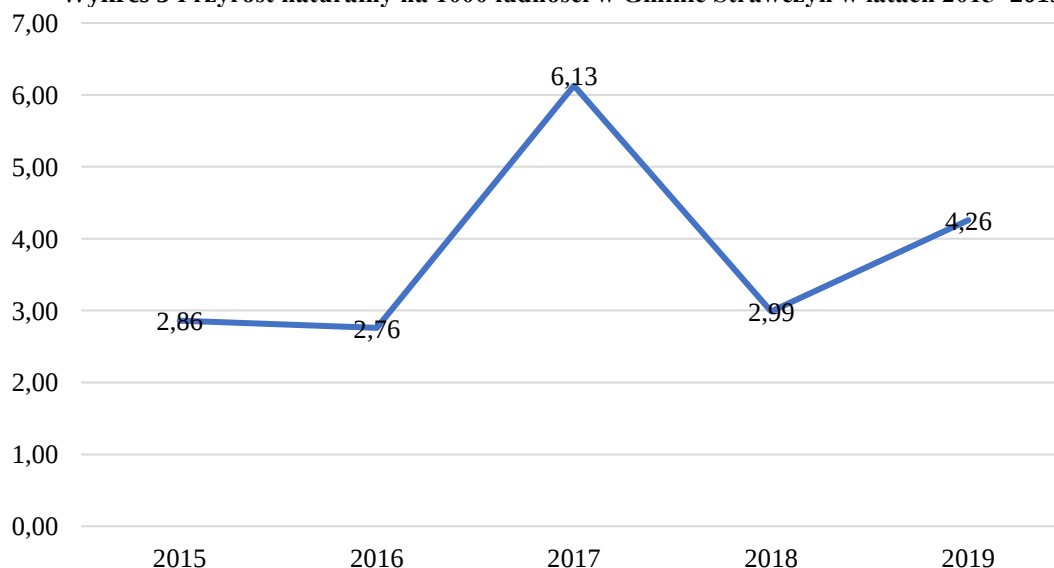
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Strawczyn i w gminach podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

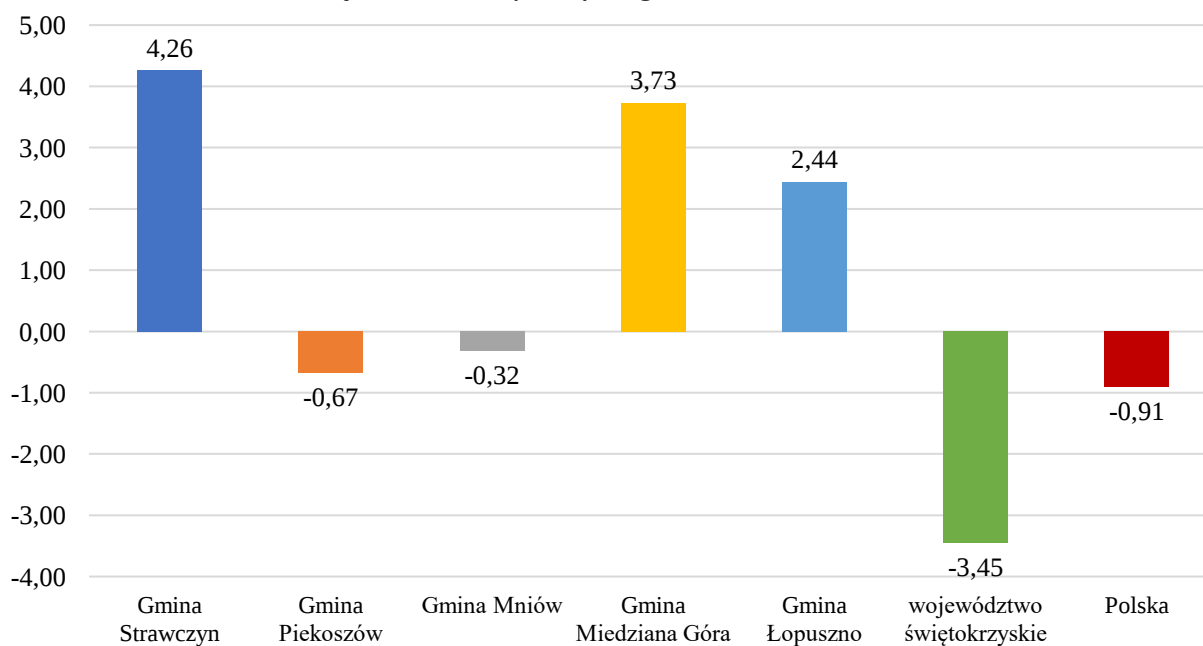
Wskaźnikiem wpływającym na strukturę ludnościową jest wskaźnik *przyrostu naturalnego na 1000 ludności*. W Gminie Strawczyn przyrost naturalny jest na dodatnim poziomie, a jego wartości zmieniały się w ostatnich latach. W najlepszej sytuacji gmina była w 2017 roku, gdy wartość wskaźnika wynosiła 6,13. W innych prezentowanych latach wskaźnik przyjmował wartości niższe, a w 2019 roku osiągnął wartość 4,26 (wykres 5). Ze wszystkich jednostek terytorialnych, analizowanych na wykresie 6, tylko trzy osiągnęły wartości dodatnie, z czego Gmina Strawczyn najwyższą.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

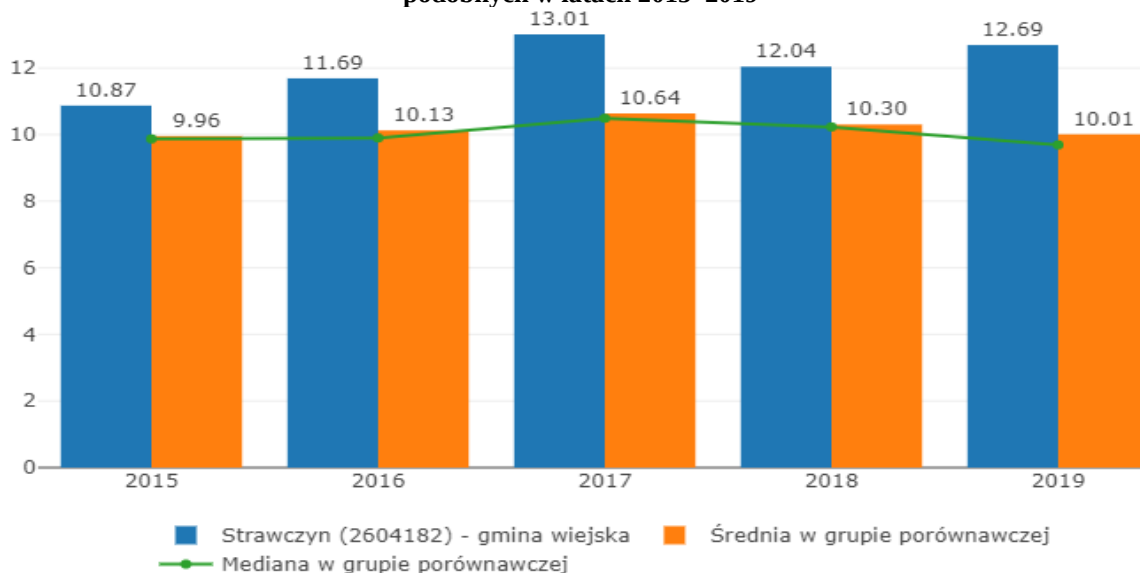

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z podstawowych komponentów ruchu naturalnego ludności, obok liczby zgonów i przyrostu naturalnego, jest liczba urodzeń. Na wykresie 7 przedstawiono wartości wskaźnika *urodzenia żywe na 1000 ludności* dla Gminy Strawczyn i średnią w grupie porównawczej w latach 2015–2019. Poniższy wykres wskazuje na korzystną sytuację w Gminie Strawczyn w porównaniu do średniej w grupie porównawczej w zakresie ilości urodzeń żywych – na przestrzeni lat gmina charakteryzowała się zawsze wyższym

wskaźnikiem urodzeń żywych. Jest to pozytywne zjawisko, które wpływa na wysoki potencjał demograficzny gminy.

Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Strawczyn i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest też saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1000 ludności dla Gminy Strawczyn wynosiło w 2019 r.: 7,8, co stanowi wartość najwyższą spośród gmin sąsiednich, województwa i Polski, a dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik ten stale ulegał polepszeniu. Jest to zjawisko bardzo korzystne i wiąże się z napływem mieszkańców (tabela 4).

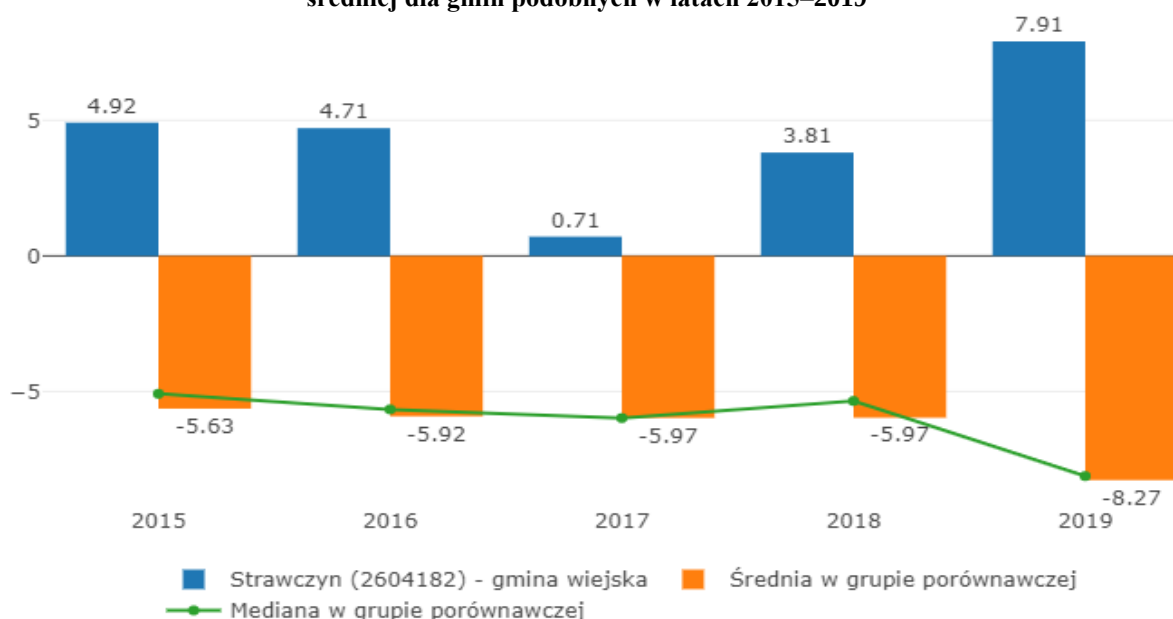
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Nazwa	saldo migracji ogółem na 1000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	brak danych	3,7	2,3	4,9	7,8
Gmina Piekoszów	brak danych	3,4	4,2	0,7	-0,2
Gmina Mniów	brak danych	0,0	-2,4	-3,2	-1,7
Gmina Miedziana Góra	brak danych	4,2	7,9	6,4	7,4
Gmina Łopuszno	brak danych	-1,9	0,8	-1,1	-4,5
województwo świętokrzyskie	brak danych	-1,4	-1,8	-2,0	-2,8
Polska	brak danych	0,04	0,04	0,09	0,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotne zarówno w kontekście struktury wieku, rynku pracy, jak i kapitału społecznego, są ruchy migracyjne ludzi młodych. Na wykresie 8 przedstawiono wskaźnik *saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób* w Gminie Strawczyn i średnio w grupie porównawczej w latach 2015–2019. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, wartość tego wskaźnika dla Gminy Strawczyn jest dodatnia, z tendencją wzrostową (od 2018 r.) i znacznie wyższa w porównaniu do średniej w grupie porównawczej, dla której wskaźnik ten jest ujemny, a sytuacja stale się pogarsza.

Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Strawczyn w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest rozwój budownictwa mieszkaniowego, który można ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców*. Wskaźniki te przedstawiono w tabelach 5 i 6 – wartości dla Gminy Strawczyn wyróżniają się na tle województwa świętokrzyskiego oraz Polski pod względem atrakcyjności osadniczej gminy.

Porównując wskaźnik *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* do gmin sąsiednich oraz województwa świętokrzyskiego i Polski można zauważyć, że w tym zakresie sytuacja Gminy Strawczyn w 2019 r. była najlepsza – jedynie Gmina Miedziana Góra osiągnęła taką samą wartość wskaźnika.

Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	3,5	5,3	4,2	3,5	6,2
Gmina Piekoszów	4,0	3,5	4,3	4,7	4,0
Gmina Mniów	2,6	2,1	2,4	2,4	2,5
Gmina Miedziana Góra	5,6	4,1	4,8	4,5	6,2
Gmina Łopuszno	2,0	2,6	1,9	3,0	2,1
województwo świętokrzyskie	1,9	1,8	2,0	1,9	1,9
Polska	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wartość wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców* (tabela 6) dla Gminy Strawczyn zmalała w 2019 r. (44) w stosunku do wartości z 2018 r. (57), mimo to w 2019 r. była wyższa w porównaniu do większości jednostek (wartości wyższe tylko w Gminie Piekoszów oraz Gminie Miedziana Góra).

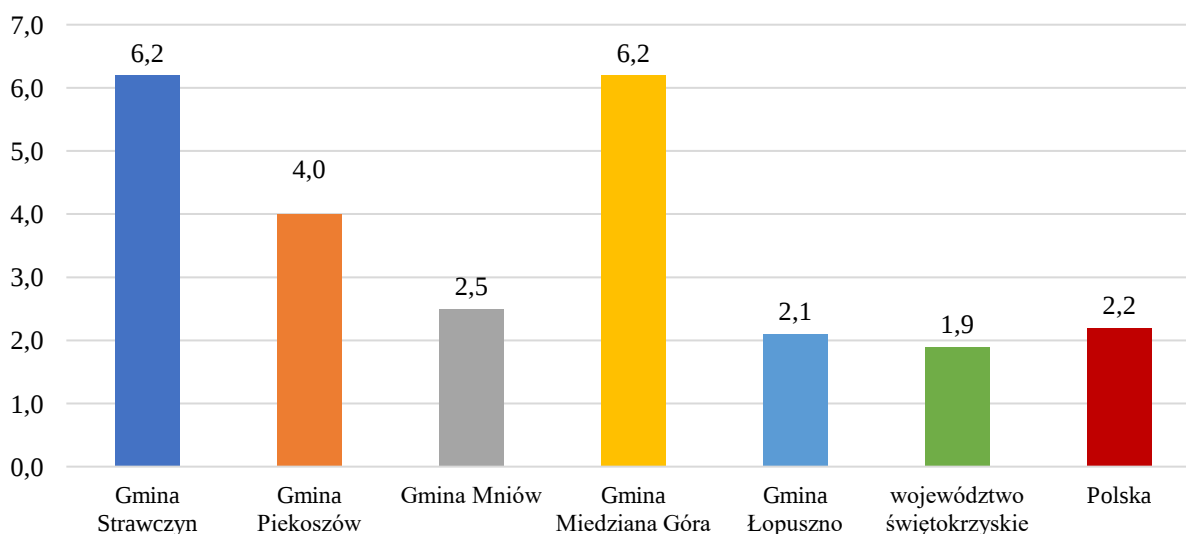
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców		
	2018	2019	2020
Gmina Strawczyn	57	44	brak danych
Gmina Piekoszów	49	58	brak danych
Gmina Mniów	39	33	brak danych
Gmina Miedziana Góra	70	52	brak danych
Gmina Łopuszno	30	41	brak danych
województwo świętokrzyskie	24	24	brak danych
Polska	25	26	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 9 przedstawiono wartości wskaźnika *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców* w 2019 r. dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Liczba nowych budynków mieszkalnych w Gminie Strawczyn w 2019 roku była najwyższa (6,2) wśród porównywanych jednostek (taka sama w Gminie Miedziana Góra). Należy zwrócić uwagę, iż wartość ta jest wyższa niż średnia krajowa (2,2) i o wiele wyższa niż wojewódzka (1,9).

Wykres 9 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

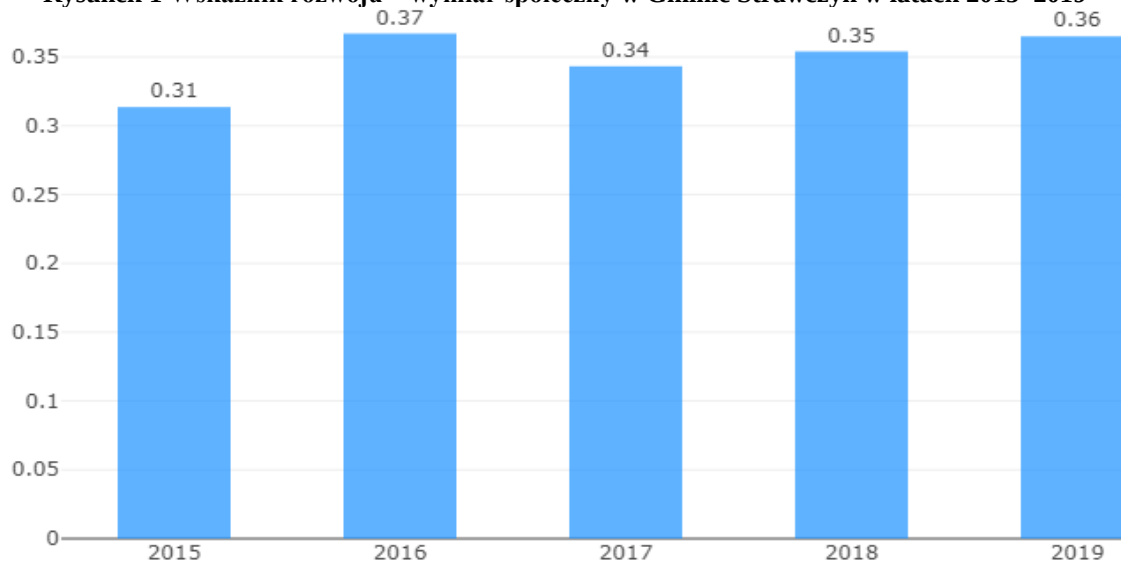
Oprócz danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Strawczyn wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą stanowi 176 gmin wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych (funkcje leśne, ochrony przyrody).

Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Na rysunku 1 przedstawiony został wskaźnik rozwoju gminy w wymiarze społecznym, na który składa się 5 obszarów badawczych:

- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9).

Jak można zauważyć na rysunku 1, wskaźnik rozwoju w sferze społecznej był w analizowanym okresie w Gminie Strawczyn na poziomie dodatnim.

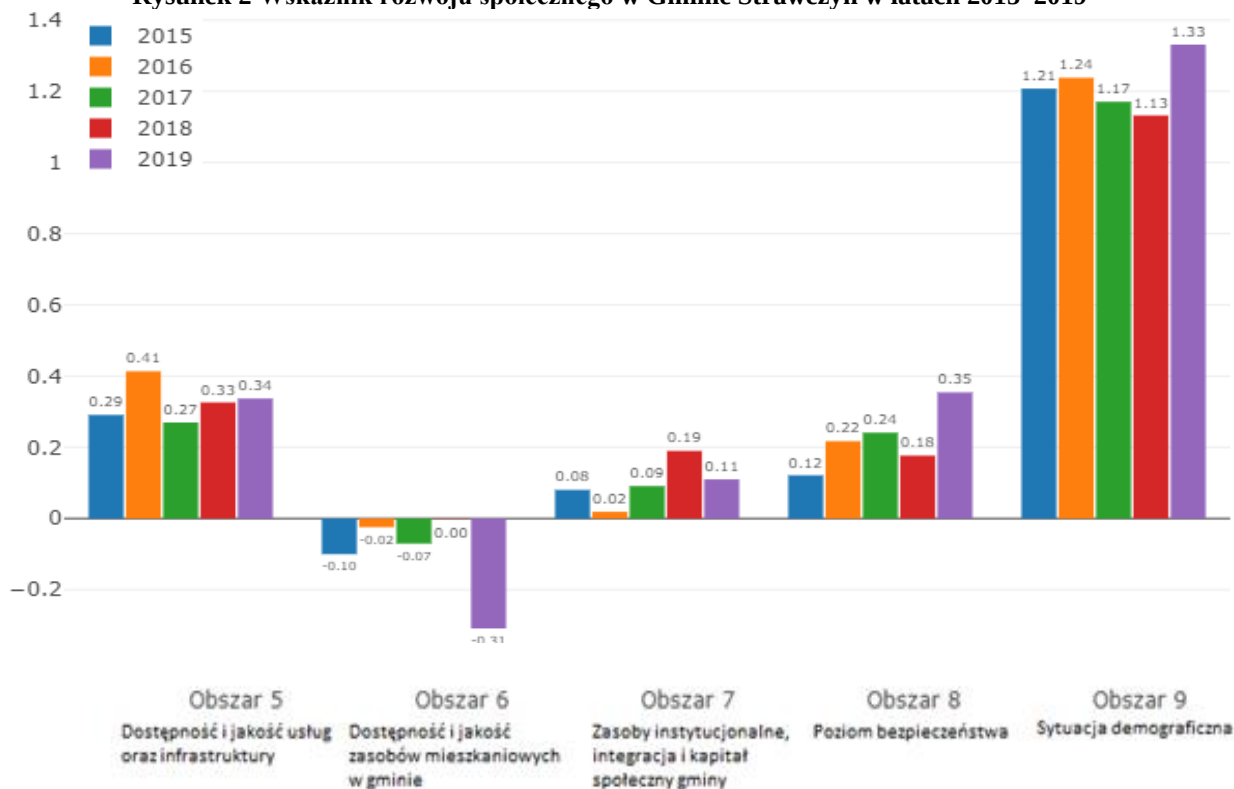
Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

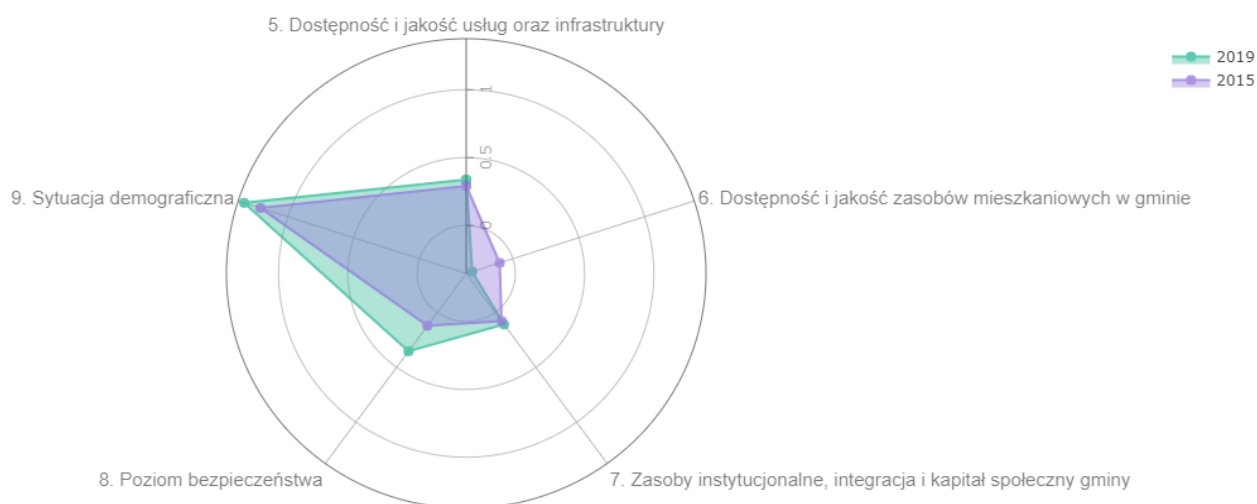
Jak wynika z rysunku 2, Gmina Strawczyn najlepiej wypada w obszarze 9 *Sytuacja demograficzna*, na który składają się podobszary: „liczba i struktura wieku mieszkańców”, „przyrost naturalny”, „ruchy migracyjne” oraz „małżeństwa i rozwody”. W stosunku do średnich wartości dla gmin podobnych, Gmina Strawczyn osiągnęła w 2019 r. zdecydowanie lepsze wskaźniki, takie jak: „Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym” (Strawczyn – 3,51%, grupa – (-)0,93%), „Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym” (Strawczyn – 72,40, grupa – 108,84), „Przyrost naturalny w ostatnich 3 latach na 1000 ludności” (Strawczyn – 13,5, grupa – (-)2,55), „Saldo migracji na 1000 osób – średnia 3-letnia (Strawczyn – 5,00, grupa – (-)2,28), „Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób” (Strawczyn – 7,91, grupa – (-)8,36). Natomiast najniższe i jedyne ujemne wartości wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym, zanotowano w obszarze 6 *Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie*, na który składają się podobszary: „podaż mieszkań w ujęciu ilościowym”, „podaż mieszkań w ujęciu jakościowym”, „dostępność mieszkań”, „sytuacja na rynku nieruchomości”. Sytuacja w tym jednym obszarze jest nie tylko najmniej korzystna, ale też pogarszająca się. Na wartość wskaźnika rozwoju w tym obszarze wpływają m.in. wartości takich wskaźników jak: *odsetek mieszkań z gazem sieciowym*, który zaniża wartości obszaru 6 – w 2019 r. wskaźnik dla Gminy Strawczyn wynosił 0,22, natomiast średnia w grupie porównawczej 10,96. Drugim wskaźnikiem wpływającym na ujemne wartości w obszarze 6 jest wskaźnik *liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców*, który w 2019 r. w Gminie Strawczyn wynosił 1,30 podczas gdy średnia w grupie porównawczej wyniosła 4,19 (źródło: gminy.monitorrozwoju.pl).

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju społecznego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

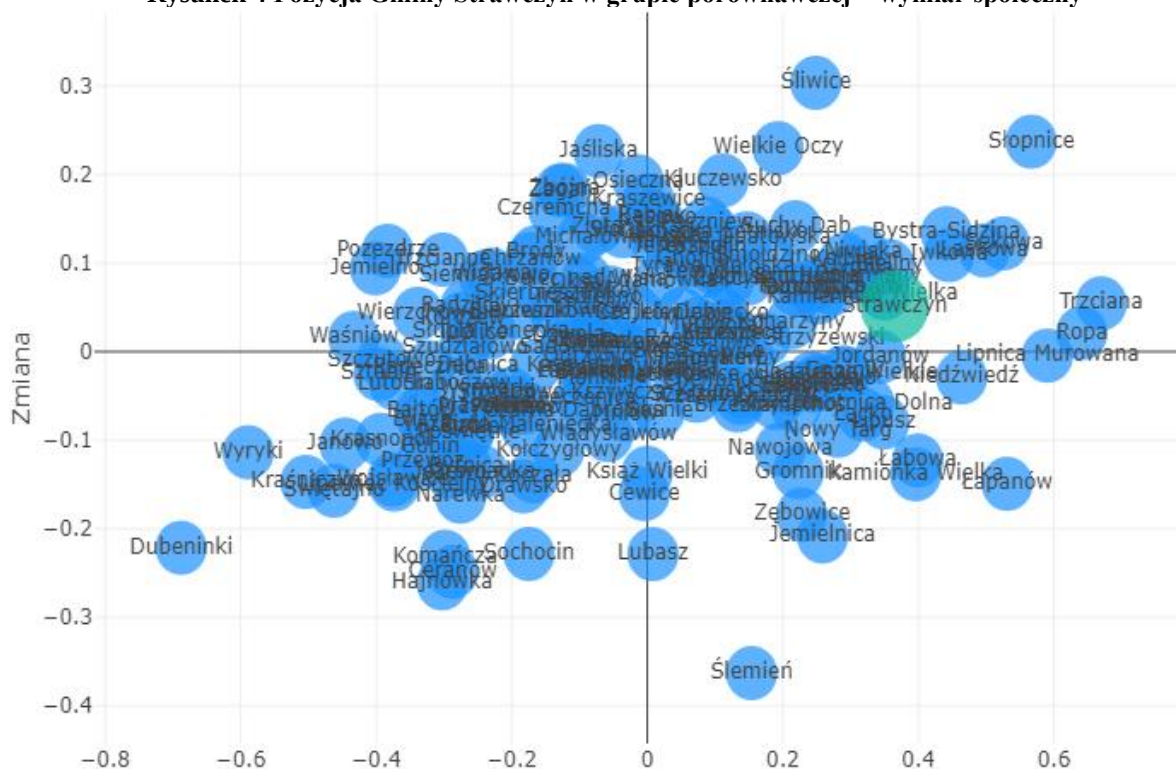
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Na rysunku 3 zobrazowano zmianę sytuacji w 2019 r. w odniesieniu do 2015 r. w stosunku do gmin z grupy porównawczej. W 2019 r. w Gminie Strawczyn lepiej niż w grupie porównawczej prezentowały się obszary: 5 – dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, 7 – zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy, 8 – poziom bezpieczeństwa, 9 – sytuacja demograficzna. Ponadto wartość wskaźników wymienionych obszarów uległa

Rysunek 4 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej – wymiar społeczny

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Jak wynika z rysunku 4, Gmina Strawczyn w wymiarze społecznym mieści się w I ćwiartce (wartość: 0,38, zmiana: 0,05), co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej oraz następuje poprawienie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Reasumując – wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie porównawczej i przewaga się powiększa.

4. Gospodarka i rynek pracy

Sytuację gospodarczą Gminy Strawczyn odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze tj. *liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.*

Na obszarze Gminy Strawczyn w 2019 roku było łącznie 841 zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten z roku na rok się zwiększał, jednak w dalszym ciągu jest to wartość poniżej średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim. W tabeli 7 przedstawiono wskaźniki gospodarcze dla Gminy Strawczyn w latach 2015–2019 w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski. Następnie wybrane wskaźniki zobrazowano na wykresach 10–17, na których przedstawiono między innymi trendy dla poszczególnych wskaźników gospodarczych dla Gminy Strawczyn w latach 2015–2019.

W Gminie Strawczyn wskaźniki *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności oraz podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w latach 2015–2019 systematycznie wzrastały, a w ostatnim badanym roku były wyższe niż średnie dla województwa oraz prawie najwyższe wśród gmin sąsiednich – wyższe wartości osiągnęła Gmina Łopuszno..

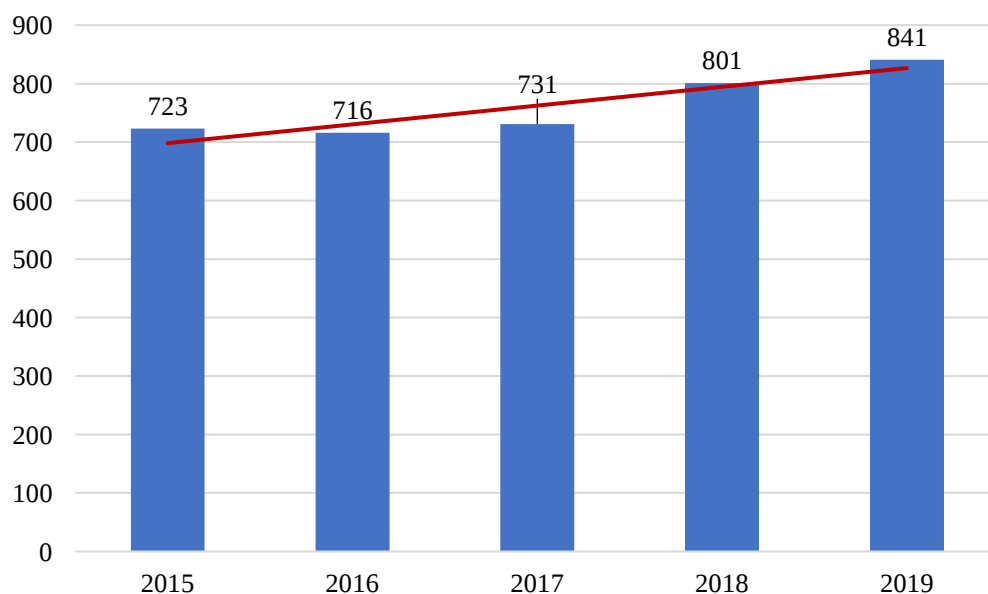
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym					Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym					Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	723	716	731	801	841	78	67	91	116	101	119	101	139	178	156	111	110	112	124	131	608	600	618	681	721
Gmina Piekoszów	703	723	749	776	796	78	83	97	106	78	119	126	149	163	121	108	111	115	120	124	570	582	607	633	646
Gmina Mniów	573	600	631	668	660	63	84	89	118	70	98	131	138	184	109	89	93	98	105	104	503	518	555	589	583
Gmina Miedziana Góra	977	987	1011	1062	1081	90	93	100	117	79	136	142	153	181	124	149	151	156	165	171	840	847	866	913	934
Gmina Łopuszno	705	723	738	799	836	101	88	86	141	102	160	139	136	228	165	111	115	118	128	135	568	585	600	654	676
województwo świętokrzyskie	880	887	900	916	944	71	73	77	86	76	114	118	127	142	128	142	144	147	152	158	671	671	680	702	722
Polska	1 089	1 103	1 121	1 136	1 175	94	91	94	102	99	150	147	154	169	165	174	178	183	188	196	773	772	781	810	837

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

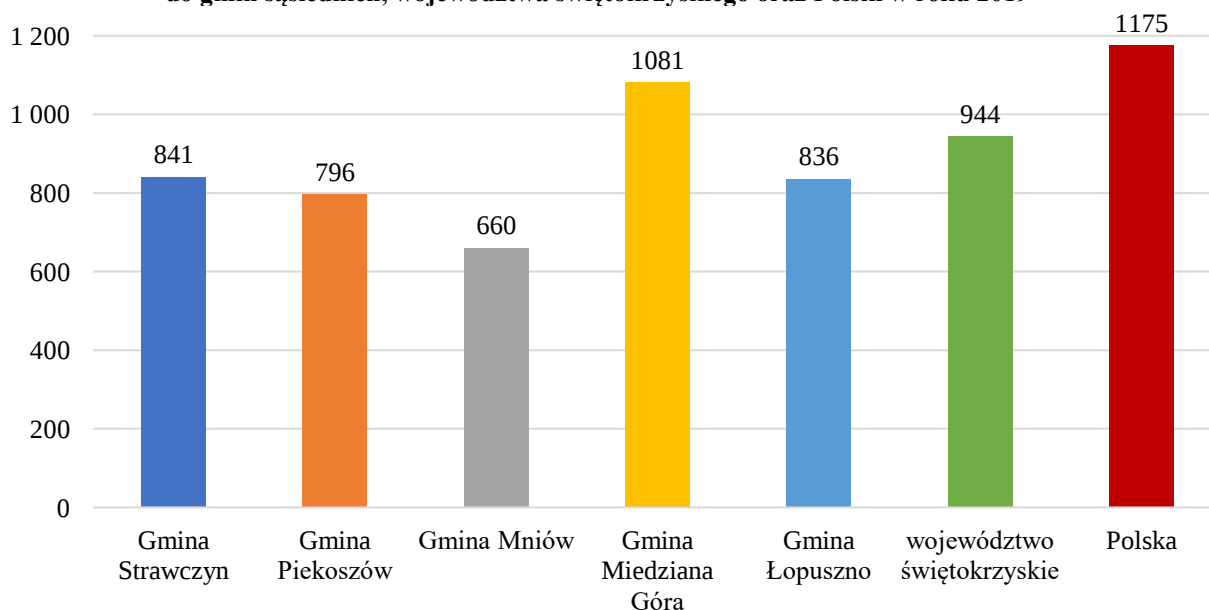
W Gminie Strawczyn można zauważyć coroczny wzrost podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności (wykres 10). W porównaniu do gmin sąsiednich, w 2019 r. Gmina Strawczyn osiągnęła niemal najwyższą wartość wskaźnika – wyższa tylko w Gminie Miedziana Góra. W porównaniu do średniej dla województwa i kraju nadal była to wartość niższa (wykres 11).

Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

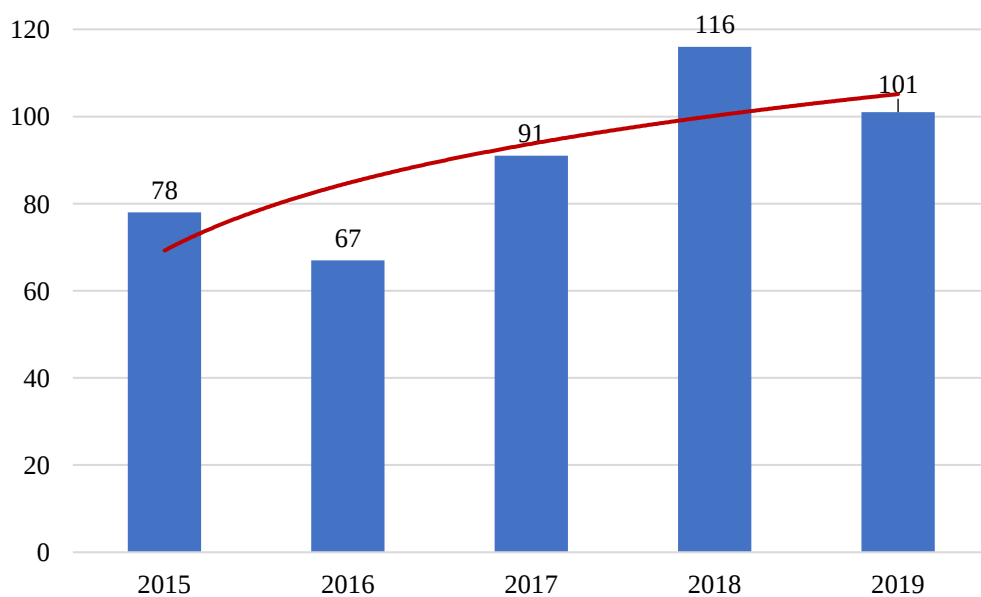
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

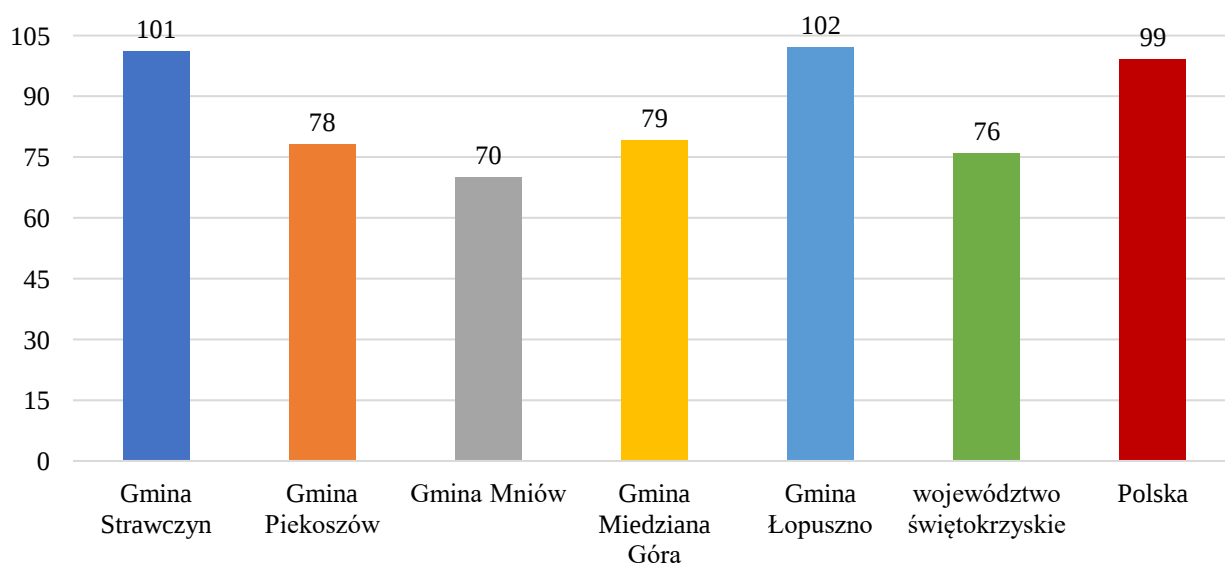
W przypadku wskaźnika *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności*, wartość dla Gminy Strawczyn w ostatnim badanym roku wyniosła 101, a ogólny trend na przestrzeni lat jest wzrostowy (wykres 12). W porównaniu do gmin sąsiednich, województwa i Polski (wykres 13) diagnozowana gmina wypada korzystnie, ponieważ nieznacznie wyższą wartość wskaźnika w badanej grupie zanotowano tylko w Gminie Łopuszno (102).

Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

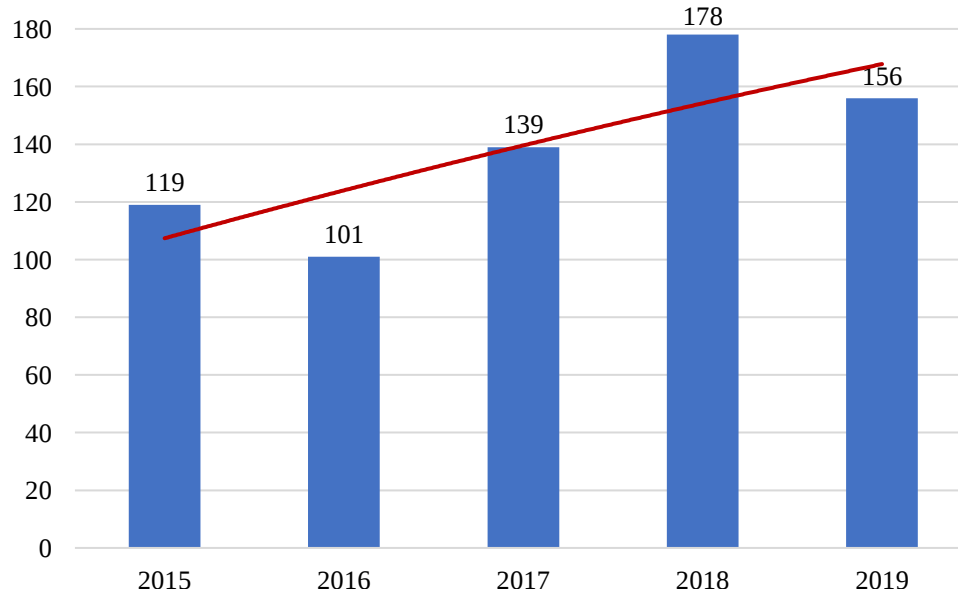
Wykres 13 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

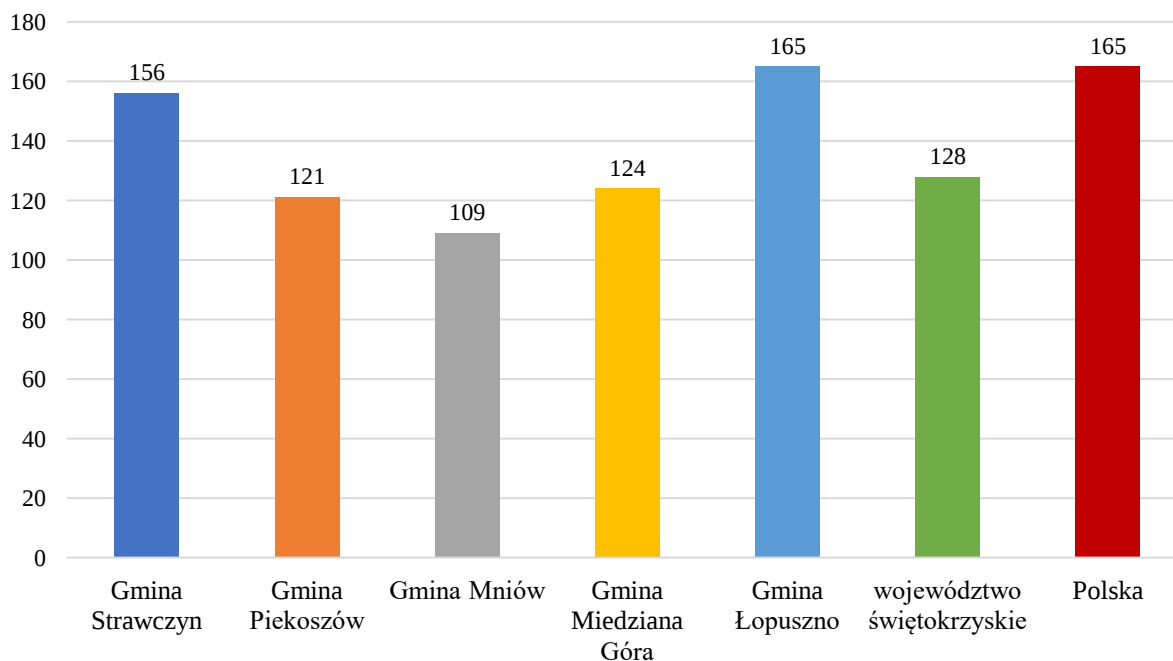
Wskaźnik *podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w 2019 roku wynosił dla Gminy Strawczyn 156 (wykres 14). Wartość ta była wyższa od średniej dla województwa i większości gmin sąsiednich – wyższe wartości osiągnęły tylko Gmina Łopuszno i Polska (wykres 15).

Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

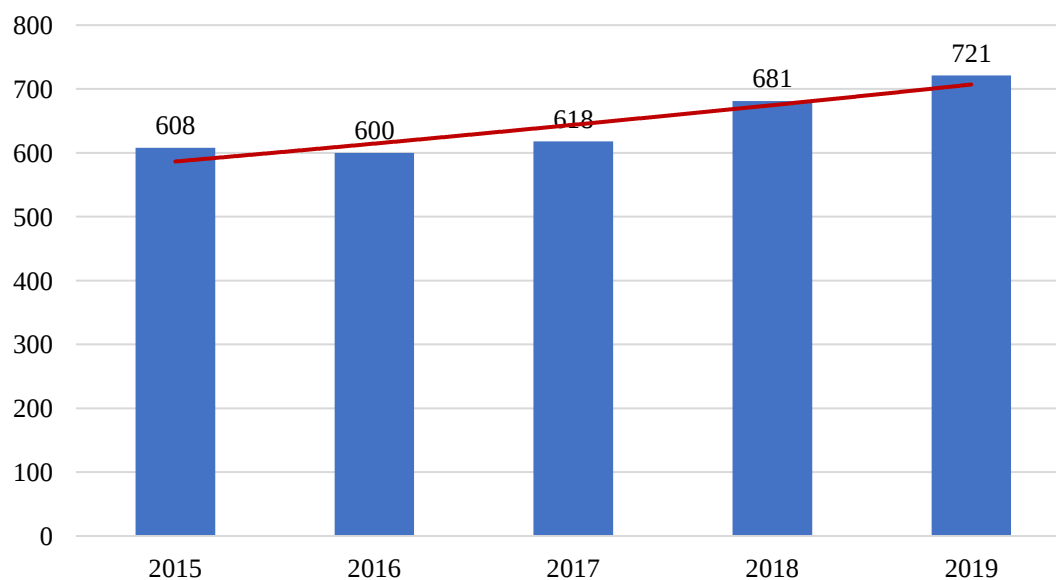
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

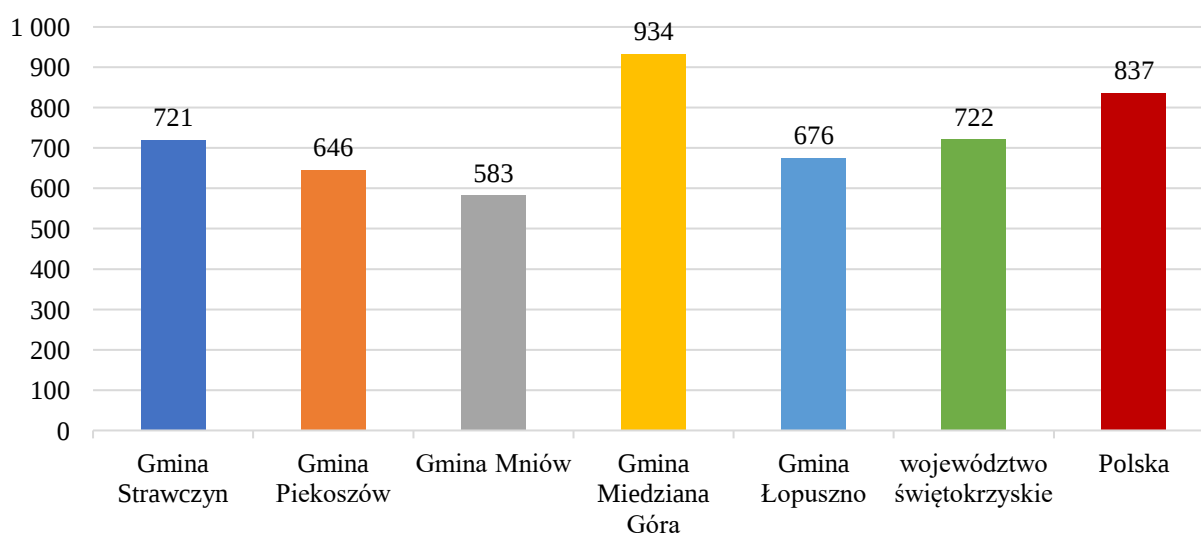
Wskaźnik *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców* na przestrzeni lat 2015–2019 systematycznie wzrastał i w ostatnim badanym roku wyniósł 721 (wykres 16). Jednakże wskaźnik ten był w 2019 r. niższy niż średnia w kraju (837) i osiągnął niemal identyczną wartość jak wskaźnik dla województwa świętokrzyskiego (722) – wykres 17.

Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

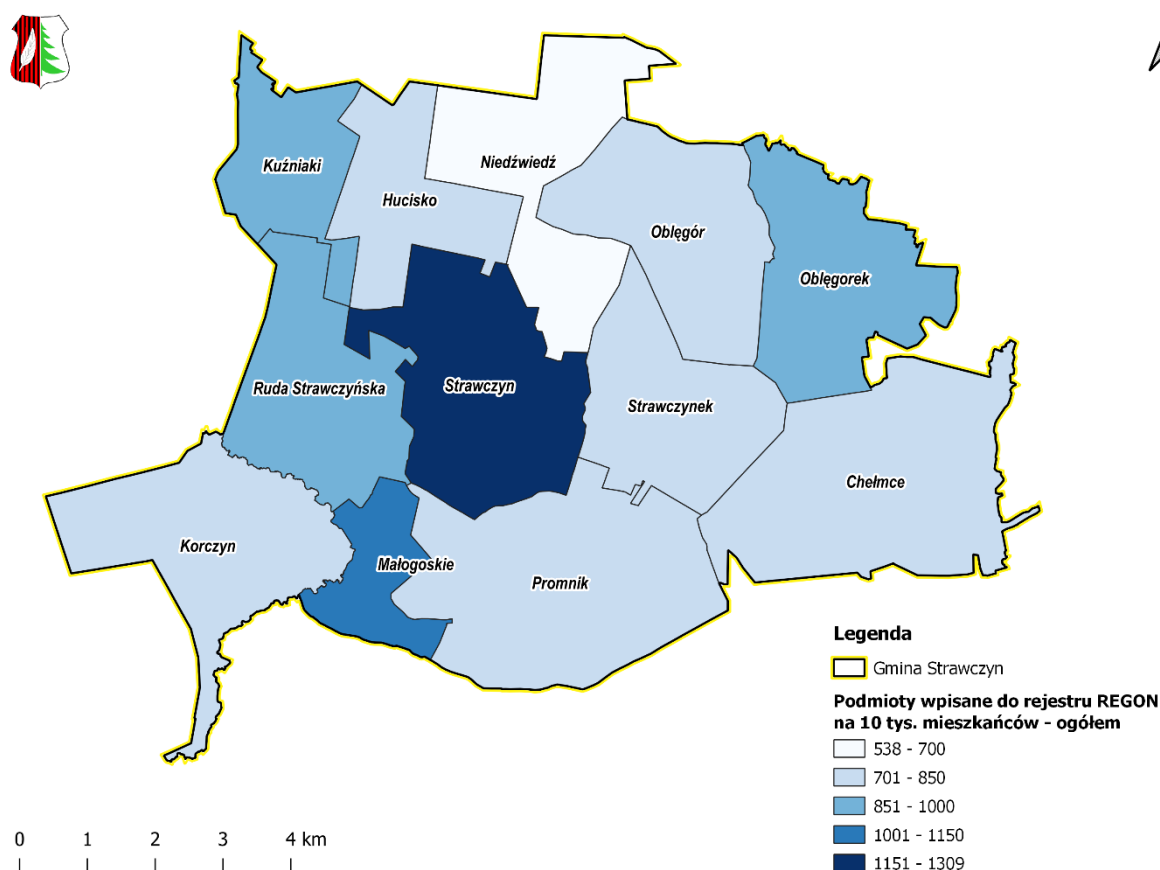
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

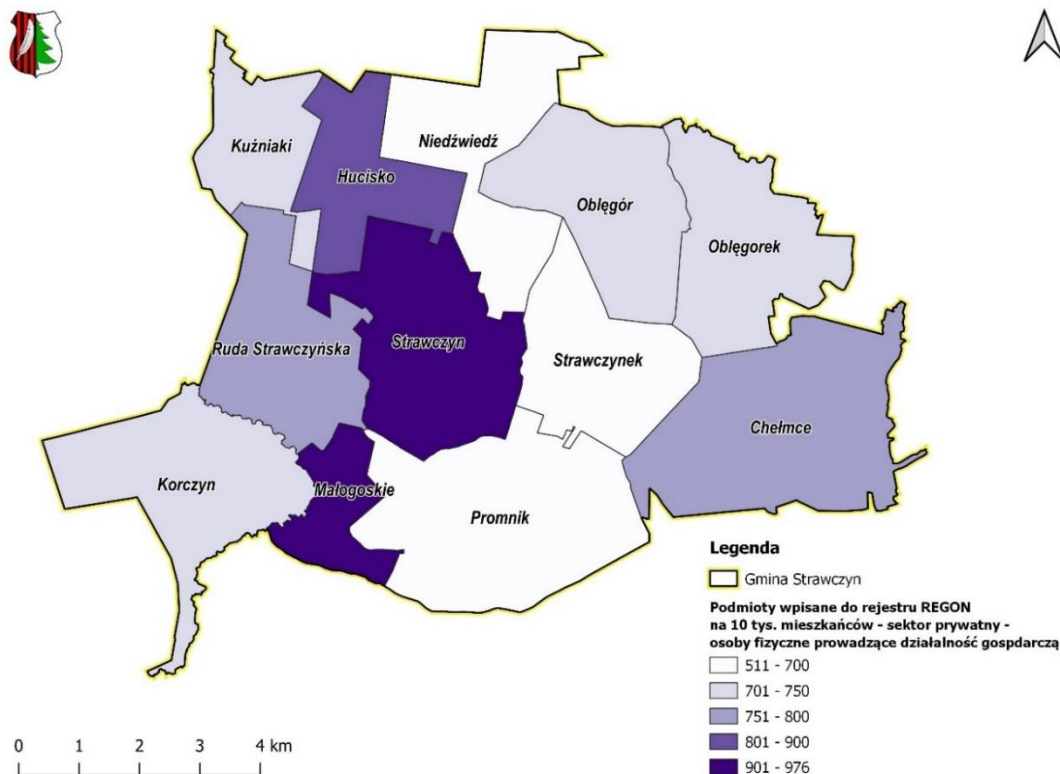
Na mapach 6–9 przedstawiono wartość wskaźników: *podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym oraz *podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców* ogółem i w sektorze prywatnym w poszczególnych miejscowościach statystycznych (sołectwach). Natężenie wskaźnika odzwierciedlone zostało na kartogramach, im większa intensywność zjawiska tym ciemniejszy kolor. Wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, tak aby móc je porównać do wartości ogółem dla Gminy Strawczyn, województwa świętokrzyskiego i Polski. Na podstawie poniższych map można stwierdzić, że najczęściej największe skupiska podmiotów wpisanych do rejestru REGON zlokalizowane są w sołectwach z największą liczbą ludności i są one najbardziej rozwinięte gospodarczo.

Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019

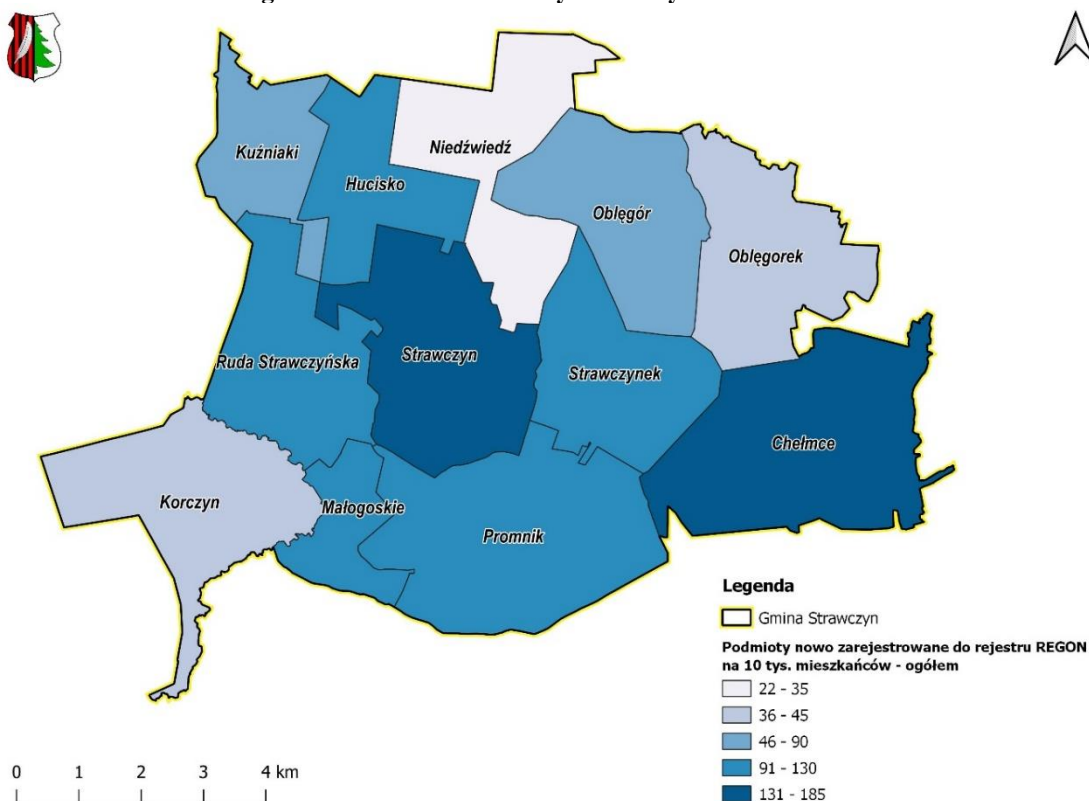
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Strawczyn

Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019

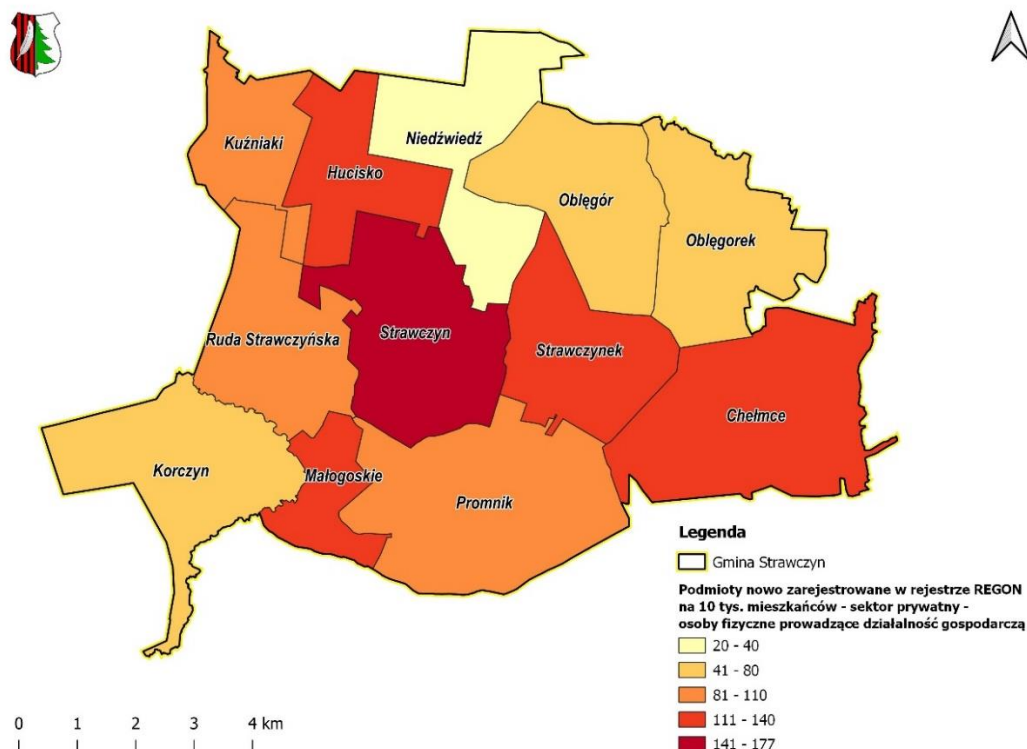
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Strawczyn

Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Strawczyn

Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i Urzędu Gminy Strawczyn

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik *udziału % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON*. Należy zauważyć spadek wartości tego wskaźnika na przestrzeni lat 2017–2019 w diagnozowanej gminie oraz fakt, że wskaźnik ten w ostatnim badanym roku był wyższy (5,8%) niż średnia w województwie (5,3%) i kraju (5,0). Dane przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	8,6	9,6	10,6	6,0	5,8
Gmina Piekoszów	9,6	8,2	8,4	9,5	6,4
Gmina Mniów	8,8	8,9	8,6	11,2	10,0
Gmina Miedziana Góra	7,5	8,3	7,2	5,4	4,8
Gmina Łopuszno	11,5	10,3	9,6	10,7	8,0
województwo świętokrzyskie	7,4	7,5	7,3	7,6	5,3
Polska	7,0	6,9	6,7	7,6	5,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O rozwoju gospodarczym gminy świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze Gminy Strawczyn wynosił w 2019 roku 6,7% i był wyższy niż w Polsce (3,8%) i województwie świętokrzyskim (5,7%). W tabeli 9 przedstawiono wartości wskaźnika w latach 2015–2019 w porównaniu do innych jednostek terytorialnych. Wartość wskaźnika dla gminy malała z roku na rok, co jest sytuacją korzystną, jednak jest to ogólna tendencja wojewódzka i krajowa. Dynamika zmian wskaźnika dla gminy (stosunek wartości w 2019 r. do wartości w 2015 r.) dla Gminy Strawczyn była najniższa – zmiana o 1,3 pp.

Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

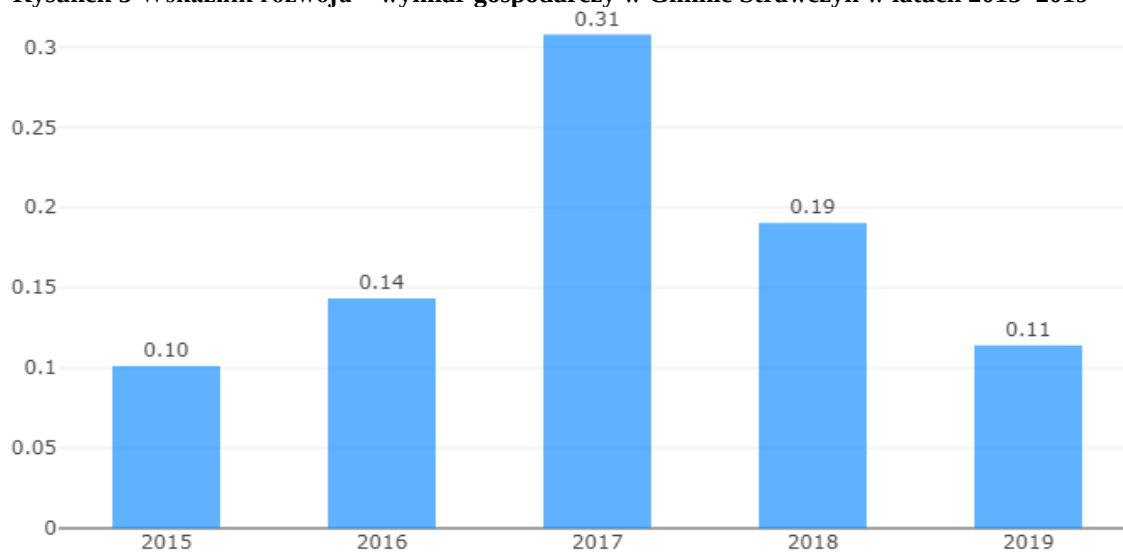
Nazwa	Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	8,0	7,9	6,9	7,1	6,7
Gmina Piekoszów	7,8	7,3	5,1	4,9	4,3
Gmina Mniów	9,9	10,0	8,3	8,1	8,5
Gmina Miedziana Góra	6,5	6,0	4,7	4,2	4,4
Gmina Łopuszno	10,1	9,2	7,5	7,8	7,7
województwo świętokrzyskie	8,5	7,4	6,1	5,9	5,7
Polska	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz wymiaru społecznego opisanego w poprzednim rozdziale, w ramach MRL oceniany jest także wymiar gospodarczy.

Na rysunku 5 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w wymiarze gospodarczym. Jak wynika z poniższego wykresu słupkowego, wskaźnik ten jest na dodatnim poziomie. Najlepsza sytuacja miała miejsce w roku 2017, kiedy to wskaźnik przybrał wartość 0,31. W późniejszych latach sytuacja nieco się pogarszała, jednakże wartości nadal były dodatnie.

Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

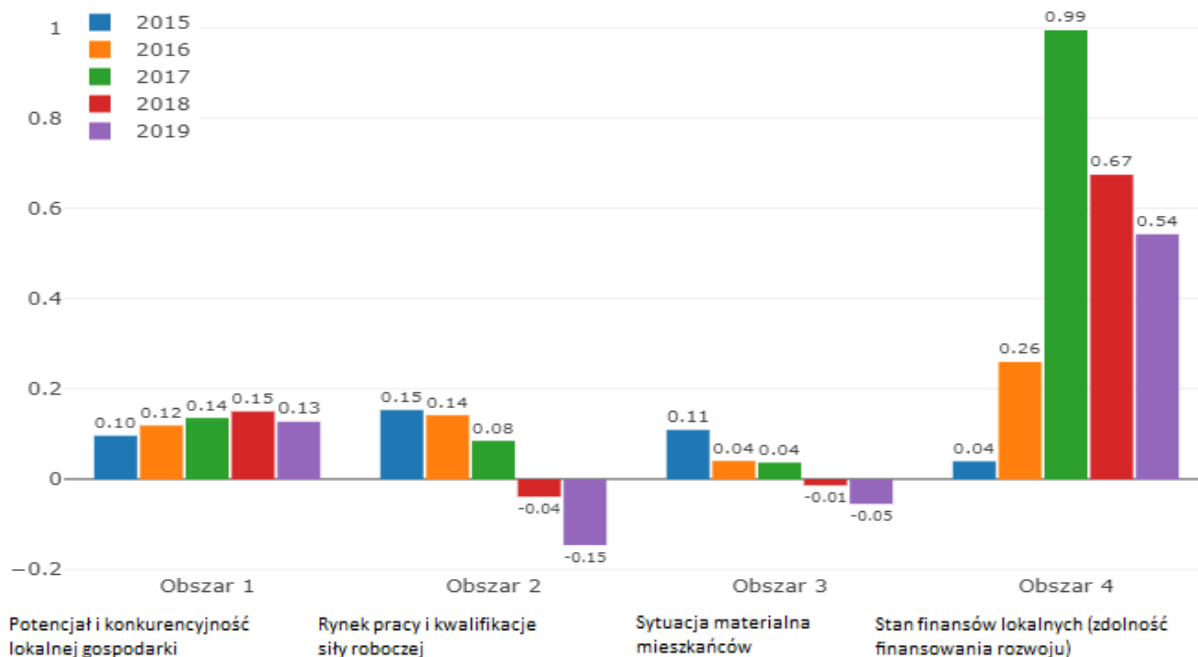
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Na wymiar gospodarczy składają się 4 obszary:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);

Wartości wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym w latach 2015–2019 w poszczególnych obszarach przedstawiono na rysunku 6. Gmina Strawczyn najlepiej wypadła w obszarze 4 *stan finansów lokalnych, zdolność finansowania rozwoju*, chociaż wskaźnik ten w ostatnich dwóch latach zmalał w porównaniu do roku 2017. Najgorszą sytuację można zaobserwować w obszarze 2 *rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej*, gdzie z roku na rok widoczny jest spadek wartości wskaźnika, a od 2018 roku był on gorszy niż w grupie porównawczej – osiągał wartości ujemne.

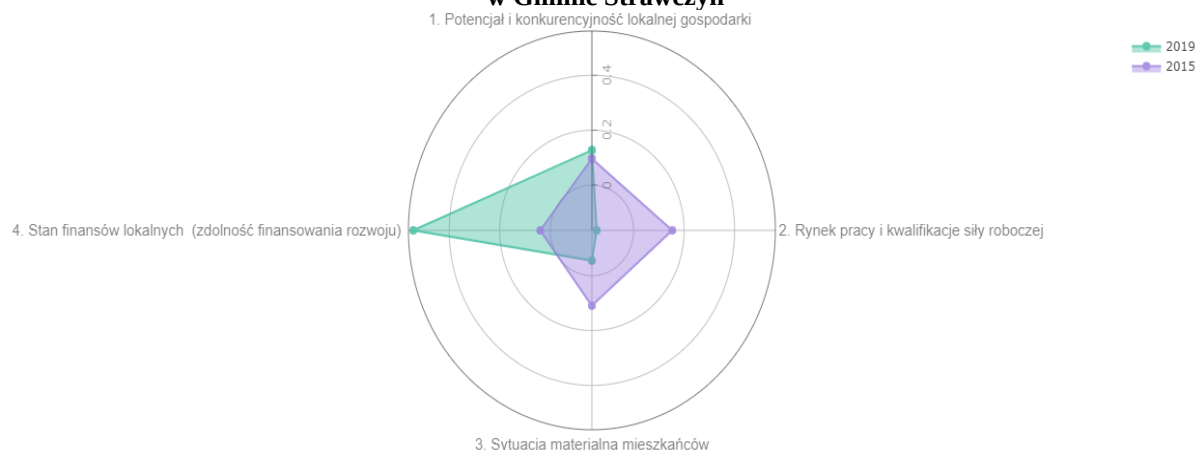
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

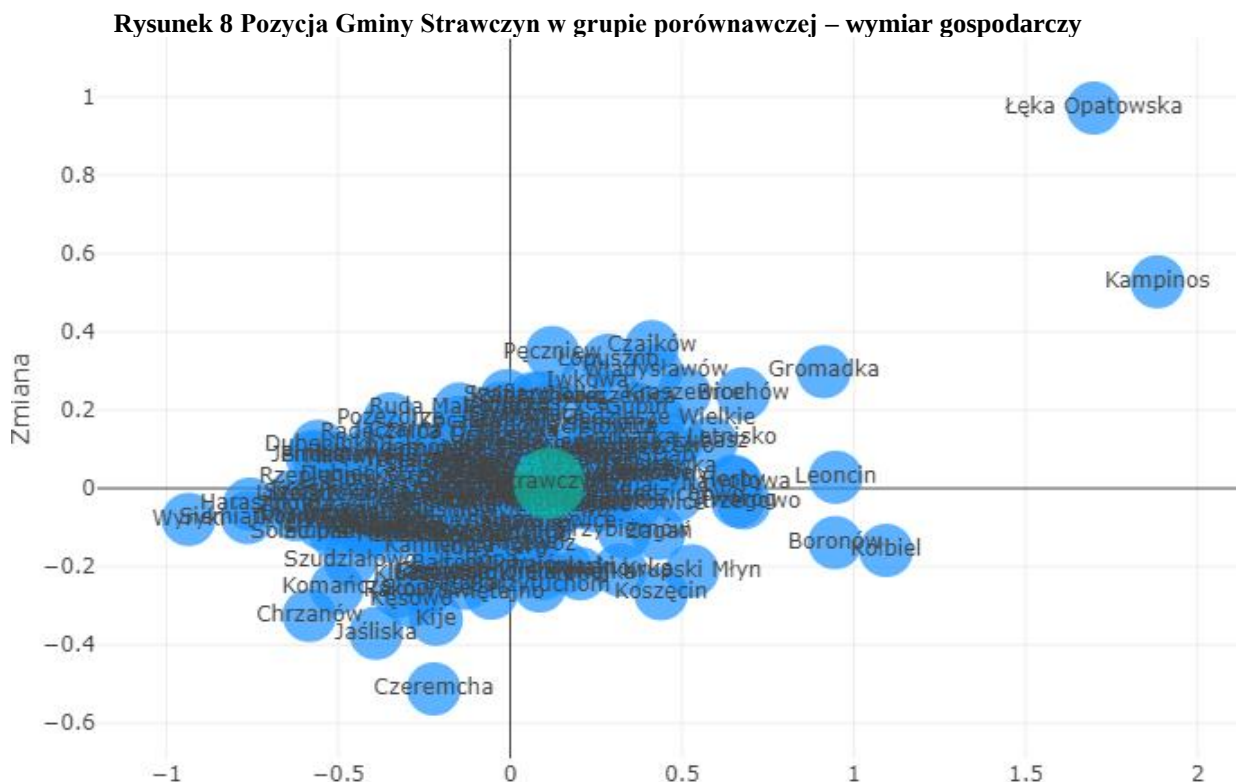
Kolejnym zobrazowaniem rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Strawczyn zarówno w 2015 roku, jak i 2019 roku, obszar 1 (potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki) oraz obszar 4 (stan finansów lokalnych, zdolność finansowania rozwoju) charakteryzowały dodatnie wartości wskaźnika (rysunek 7). W pozostałych dwóch obszarach wartości wskaźnika pogorszyły się w 2019 r. w stosunku do bazowego 2015 r.

Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Na rysunku 8 zaprezentowana została pozycja Gminy Strawczyn w odniesieniu do gmin ze swojej grupy porównawczej. Jak zostało wskazane w metodyce opracowania Diagnozy, gmina należy do grupy porównawczej gmin zaliczanych do gmin wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych. Pozycja opisywanej gminy znajduje się w I ćwiartce (wartość: 0,01, zmiana: 0,01), co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej, z jednoczesną poprawą sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Reasumując – wskaźnik jest lepszy niż w grupie porównawczej.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 28.09.2021 r.

Ważnym aspektem rozwoju gospodarczego gminy jest możliwość zakładania działalności gospodarczych na terenach inwestycyjnych, dzięki którym warunki prowadzenia działalności przez przedsiębiorców stają się korzystniejsze niż w innej lokalizacji, a tym samym zachęcają do lokowania swoich działalności na obszarze danej gminy. Gmina Strawczyn posiada obecnie 8 terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod inwestycje o łącznej powierzchni 20,2656 ha. Są one zlokalizowane na terenie sołectw: Oblęgorek, Chełmce, Promnik i Strawczynek³.

³ Uchwała nr XXIV/290/2021 Rady Gminy Strawczyn z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Strawczyn.

Sytuację gospodarczą w niniejszej gminie odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze wymienione i opisane wyżej w Diagnozie. Z roku na rok rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, jednak procentowy udział bezrobotnych jest na wyższym poziomie niż w Polsce i województwie. Ogólny wskaźnik rozwoju gospodarczego gminy przyjmuje dodatnie wartości, jednak z roku na rok się pogarsza. Według danych GUS odnośnie podmiotów według sekcji i działów PKD 2007, w Gminie Strawczyn największy udział podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2019 r. stanowiły podmioty w sekcji F (264) odnoszącej się do budownictwa, a co za tym idzie – robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków. Na drugim miejscu były podmioty sekcji G odnoszącej się do handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych. Wartości w obu sekcjach z roku na rok wzrastają. Poza przeważającymi rodzajami prowadzonych działalności wg sekcji PKD, istotne jest również rozróżnienie podmiotów wg wielkości zatrudnienia. W Gminie Strawczyn zdecydowanie przeważają podmioty małe, zatrudniające od 1 do 9 pracowników (w 2019 r. 97,4% podmiotów). Na drugim miejscu są podmioty zatrudniające 10–49 pracowników (w 2019 r. 2,5% podmiotów). Na terenie gminy funkcjonuje DEFRO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa, zatrudniająca ponad 600 pracowników. Tradycje działalności Defro sięgają 1973 roku. Obecnie Defro to polski lider i jeden z większych producentów urządzeń grzewczych w Europie: kotłów c.o. na biomasę, wkładów kominkowych i piecyków pelletowych. Dynamiczny rozwój przedsiębiorstwa pozwolił na rozbudowanie oferty o kolejne projekty, produkcję rekuperatorów „Defro AIR” tj. urządzeń stosowanych w systemach wentylacyjnych oraz asortyment armatury instalacyjnej.

Dużą szansą dla rozwoju gospodarki i rynku pracy gminy jest włączenie jej do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego (MOF OW), czyli Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego obejmującego rdzeń – Miasto Kielce i 11 gmin podmiejskich. Głównym kierunkiem zagospodarowania MOF OW będzie dynamizacja procesów gospodarczych oraz porządkowanie kształtującego się żywiłowo mieszkalnictwa i przedsiębiorczości.

5. Środowisko naturalne i infrastruktura

Środowisko naturalne inaczej nazywane także środowiskiem przyrodniczym to całokształt powiązanych ze sobą elementów otoczenia organizmów (abiotyczne i biotyczne)⁴. Charakterystyczną cechą środowiska naturalnego jest jego równowaga. O środowisku naturalnym możemy więc mówić wtedy, gdy dany zbiór czynników środowiskowych pozostaje w stanie równowagi biologicznej. Środowisko przyrodnicze to twór natury, w mniejszym lub większym stopniu przekształcony jednak przez działalność człowieka⁵.

Ochrona środowiska naturalnego polega między innymi na racjonalnym gospodarowaniu elementami i zasobami przyrody. Poza tym jej głównym założeniem jest zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska oraz sukcesywne usuwanie tych już powstałych. Dokonuje się tego m.in. poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nadawanie szczególnie wartościowym terenom statusu parków i rezerwatów, czy segregowanie odpadów i recykling w celu ponownego wykorzystania surowców. Narzędziem w walce o lepszy stan środowiska naturalnego jest także poszerzanie świadomości zachodzących procesów i wpajanie dobrych nawyków oraz postaw proekologicznych⁶.

Na obszarze Gminy Strawczyn zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody⁷:

- 2 rezerваты przyrody: Barania Góra, Pierzchowa Góra;
- 1 park krajobrazowy: Suchedniowsko-Oblęgorski;
- 2 obszary chronionego krajobrazu: Konecko-Łopuszniański, Suchedniowsko-Oblęgorski;
- 2 obszary Natura 2000: Lasy Suchedniowskie, Dolina Bobrzy;
- 3 pomniki przyrody;
- 1 użytek ekologiczny: Śródleśne Oczko Wodne.

Mapa 10 stanowi graficzne zobrazowanie form ochrony przyrody na terenie Gminy Strawczyn.

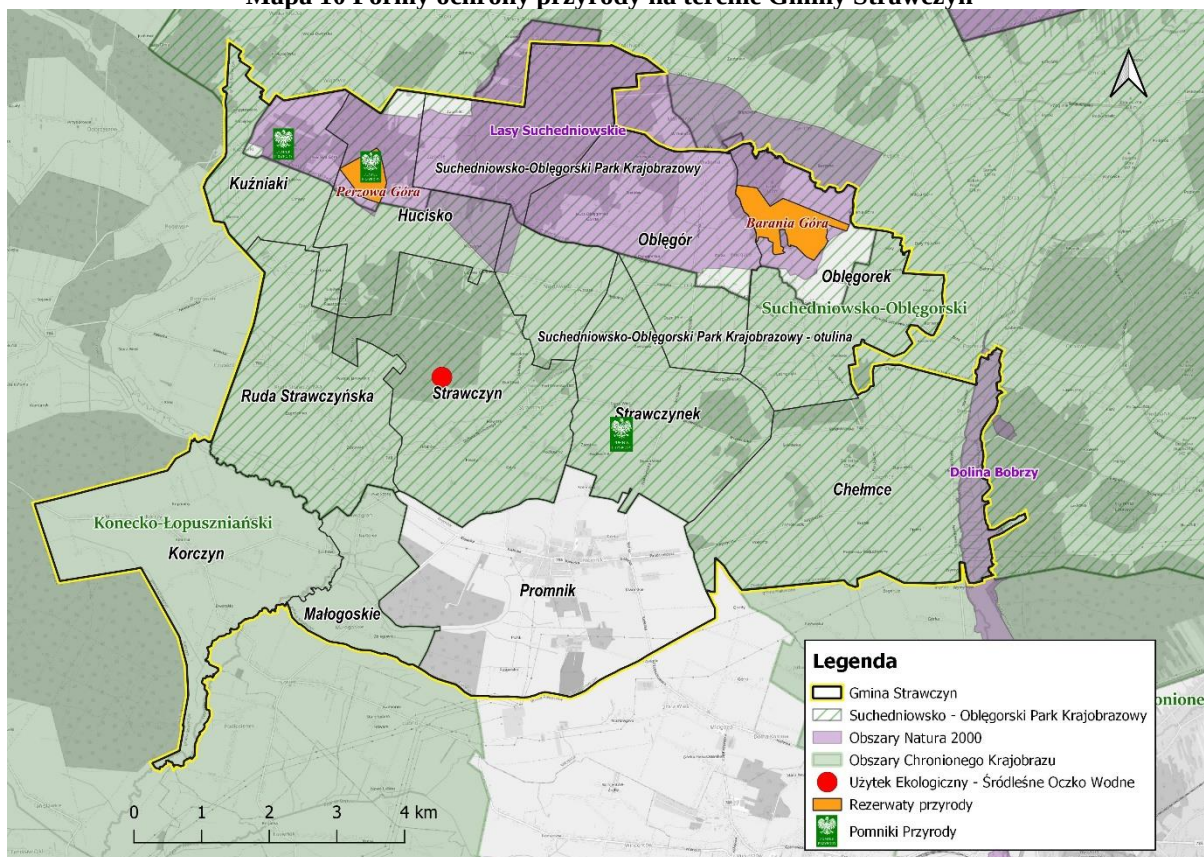
⁴ Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl, inf. z dnia 30.09.2021 r.

⁵ Portal Ekologia.pl, www.ekologia.pl/wiedza/slowniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/srodowisko-naturalne, inf. z dnia 30.09.2021 r.

⁶ jw.

⁷ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Strawczyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Największą powierzchniu formą ochrony przyrody w gminie jest Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy, utworzony w 1988 r., który obejmuje swym zasięgiem osiem gmin w trzech powiatach województwa świętokrzyskiego. Jego łączna powierzchnia to 19 895 ha, z czego 1 620 ha w Gminie Strawczyn. Kolejną pod względem wielkości w gminie formą ochrony przyrody jest Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący łącznie 98 287 ha, z czego 1 092 na terenie Gminy Strawczyn. Obszar wyznaczony został w 1995 r., a jego charakterystycznymi cechami urozmaiconej, pagórkowatej rzeźby są szerokie kopulaste pagóry, garby i stoliwa-rozwinięte na wychodniach piaskowców i piaskowcowo-mułowcowo-ilastych skał wieku dolnojurajskiego (lias), a w części wschodniej i południowej obszaru, także wieku dolnotriasowego. Na terenie gminy znajdują się również obszary Natura 2000. Dla wyznaczonego w 2009 r. obszaru Lasy Suchedniowskie, który obejmuje północną część gminy, ustalono w 2014 r. *Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010*, w którym zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony. W Planie określono także działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszary

ich wdrażania. Plan określa cele ochrony dla wyznaczonych ośmiu siedlisk przyrodniczych i ośmiu gatunków zwierząt. Również dla obszaru Dolina Bobrzy, wyznaczonego w 2011 r., zlokalizowanego we wschodniej części sołectwa Chełmce, ustalono w 2014 r. *Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Bobrzy PLH260014*. Cele działań ochronnych określono łącznie dla dwudziestu czterech przedmiotów ochrony. Ważnymi dla Europy gatunkami zwierząt (z Załącznika II Dyrektywy siedliskowej i z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym gatunki priorytetowe), występującymi na obszarze Doliny Bobrzy są bóbr europejski, czerwonozyk nieparek, koza, minóg strumieniowy, przeplatka aurinia, traszka grzebieniasta, trzepla zielona, wydra, żuraw.⁸

Poza wyżej wymienionymi powyżej formami ochrony przyrody na terenie Gminy Strawczyn występują również dwa rezerваты przyrody. Rezerwat Barania Góra powstał w 1994 r., celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych, naturalnych zróżnicowanych zbiorowisk leśnych i występującego tu bluszczu pospolitego. Rezerwat Perzowa Góra został uznany w 1995 r., elem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych, historycznych i krajobrazowych odsłoneń piaskowca triasowego oraz wielogatunkowego drzewostanu z fragmentami żywej buczyny.⁹

Obszar Gminy Strawczyn jest w niewielkim stopniu zalesiony, co zostało przedstawione w tabeli 10. Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem porównany został do sąsiednich gmin, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.

Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019

Jednostka terytorialna	Grunty leśne
	ogółem
Gmina Strawczyn	20,68
Gmina Piekoszów	15,00
Gmina Mniów	26,97
Gmina Miedziana Góra	42,59
Gmina Łopuszno	42,15
województwo świętokrzyskie	28,90
Polska	30,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁸ dane Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: *Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody*, crfop.gdos.gov.pl, inf. z dnia 08.12.2021 r.

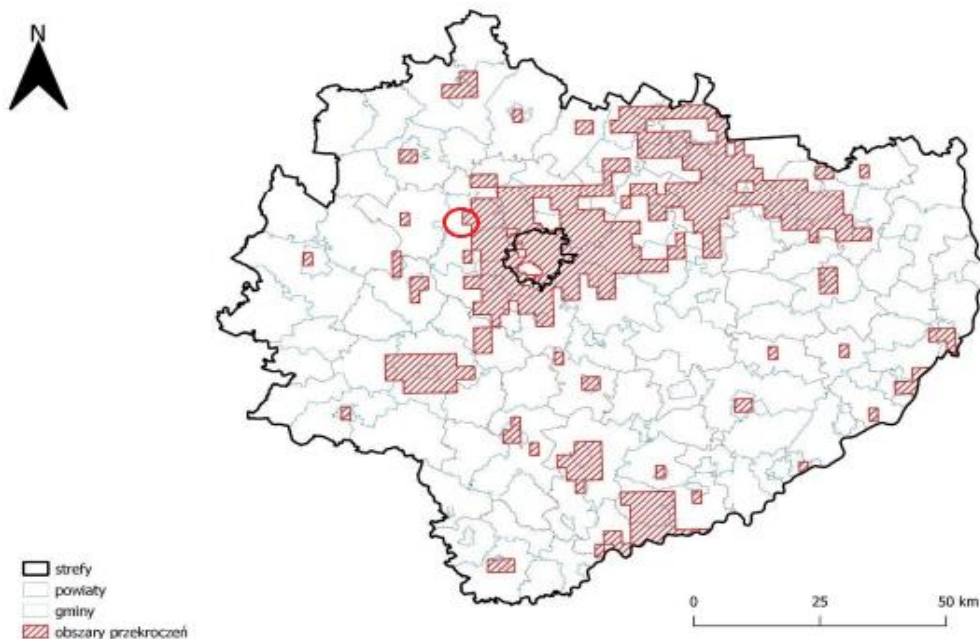
⁹ jw.

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie corocznie opracowywanych raportów przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim¹⁰. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2020*, oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie świętokrzyskim wydzielono dwie strefy: Miasto Kielce i świętokrzyską. Gmina Strawczyn należy do strefy świętokrzyskiej. W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów z automatycznych stanowisk pomiarowych: 9 – dwutlenku siarki, 13 – dwutlenku azotu, 5 – tlenku węgla, 5 – benzeny, 7 – ozonu, 3 – pyłu zawieszonego PM₁₀, 3 – pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz z manualnych stanowisk pomiarowych: 22 – pyłu zawieszonego PM₁₀, 6 – pyłu zawieszonego PM_{2,5}, 6 – metali ciężkich w pyłe PM₁₀, tj. ołowiu, kadmu, arsenu, niklu oraz 22 – benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀. Średnia roczna wartość poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM₁₀) została w 2020 r. przekroczona na każdym stanowisku pomiarowym, w obu strefach województwa świętokrzyskiego. Dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ustanowiono dwa rodzaje kryteriów: poziom docelowy wynoszący 120 µg/m³ i odnoszony do wartości maksymalnej średniej 8-godzinnej w dobie, który nie powinien być przekroczony w ponad 25 dobach w roku kalendarzowym, oraz poziom celu długoterminowego, który określa to samo stężenie ozonu, co poziom docelowy, jednak nie powinien być przekroczony w żadnej dobie w roku kalendarzowym. Obie strefy w województwie świętokrzyskim uzyskały klasę A i D2 w zakresie norm ustalonych dla ozonu pod kątem ochrony zdrowia. Pomiar pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2020 roku na terenie województwa świętokrzyskiego wykazały, że stężenia dotrzymywały obowiązujące poziomy dopuszczalne określone dla 24 godzin i dla roku. Dlatego obie strefy w województwie zaliczone zostały do klasy A. Oceny rocznej pod kątem pyłu PM_{2,5} dokonano w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego dla fazy II, wynoszącego 20 µg/m³, który powinien zostać osiągnięty do 1 stycznia 2020 roku. Poprzednią podstawową normą dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} był poziom dopuszczalny dla fazy I, wynoszący 25 µg/m³, który powinien być zostać osiągnięty do 1 stycznia 2015 roku. Główny wynik niniejszej oceny, decydujący o działaniach dla strefy, stanowi zatem klasyfikacja, dla

¹⁰ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport za rok 2020*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Kielce 2021, str. 102.

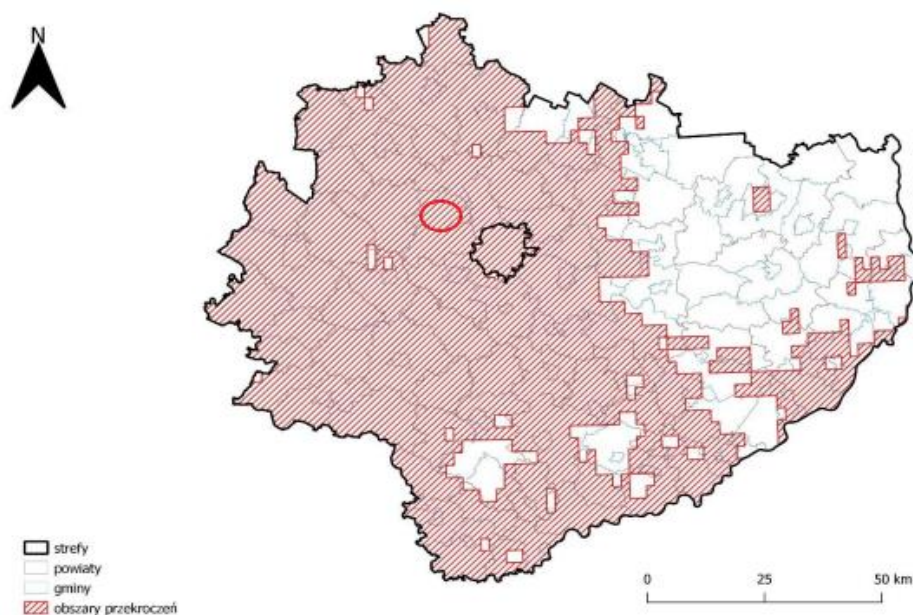
której stosuje się nazewnictwo klas A1 oraz C1. Natomiast klasyfikacja dla poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} fazy I (klasa A i C) funkcjonuje w ocenie dodatkowo. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymanie normy pyłu PM_{2,5} dla fazy II. Poziomy przekroczeń poziomów obu wskaźników zostały przedstawione na mapach 11 i 12.

Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ w województwie świętokrzyskim w 2020 roku

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 80

Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2020, str. 58

Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} poziom dopuszczalny dla fazy I wynoszący 25 µg/m³ oraz poziom dopuszczalny dla fazy II wynoszący 20 µg/m³ nie został przekroczony. Wyniki pomiarów za 2020 rok wykazały, że zarówno strefa Miasto Kielce jak i strefa świętokrzyska zostały zaliczone do klasy A1 z uwagi na dotrzymanie norm pyłu PM_{2,5} dla fazy I i II. Obie strefy spełniają wymogi klasy A, z uwagi na nieprzekraczanie poziomu dopuszczalnego dla ołowiu w pyłe PM₁₀.

Na terenie Gminy Strawczyn działa system monitoringu jakości powietrza. Sensory służące do sprawdzania wskaźników zostały zamontowane w 9 punktach. Jeden z nich znajduje się na Urzędzie Gminy w Strawczynie, a pozostałe 8 jest rozmieszczonych na terenie sołectw należących do Gminy Strawczyn. Dzięki systemowi mieszkańcy gminy mają stały dostęp do informacji na temat jakości powietrza w swoim regionie.

Na terenie Gminy Strawczyn znajdują się liczne złoża surowców mineralnych. Złoża te ze względu na nieopłacalność wydobycia, położenie na terenach objętych ścisłą ochroną oraz niskie parametry geologiczno-górnice, nie są przewidziane do eksploatacji. Złoża zalegające na terenie gminy to¹¹:

- Dolomity – skały środkowego dewonu budujące Górę Zachetną w Chełmcach. Po przeróbce technologicznej mogą stanowić „czarny marmur”; wapienie dolomityczne są też dobrym surowcem do produkcji kruszywa. Zasoby tego surowca szacowane są na około 1 573 tys. ton.
- Piaskowce – znajdują się w masywie Góry Kuźniackiej, Perzowej, Sieniowskiej i Baraniej, we wzgórzach należących do Pasma Oblęgorskiego, a także w Chełmcach. Wiśniowe i rzadsze żółte piaskowce triasowe podobne są do znanego piaskowca tumlińskiego. Wykazują one pełną przydatność do produkcji bloków i płyt. Jednak ze względu na ochronę środowiska nie pozwala się na ich bezustanną eksploatację.
- Wapienie – powstały w okresie triasu, znajdują się na terenie wsi Strawczynek i w rejonie przysiółka Góra oraz pomiędzy Promnikiem a Rudą Strawczyńską. Nadają się do wykorzystania w budownictwie i drogownictwie.
- Surowce ilaste – są reprezentowane przez iły triasowe, gliny i lessy zaglinione. Iły triasowe triasu dolnego wraz z piaskowcem odsłaniają się w Paśmie Oblęgorskim. Złoża

¹¹ Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Centralna Baza Danych Geologicznych, geoportal.pgi.gov.pl, inf. z dnia 30.09.2021 r.

te nie były dotychczas eksploatowane. Gliny zwałowe były wydobywane w Kuźniakach i stosowano je w hutnictwie wielkopiecowym. Lessy stanowią odrębną grupę skał ilastych, występują we wschodniej części Pasma Oblęgorskiego. Są one w znacznej części zaglinione i nadają się do produkcji kruszyw oraz cegły pełnej. Również ten surowiec nie był eksploatowany ze względu na ochronę środowiska oraz położenie na terenie parku krajobrazowego.

- Kruszywo naturalne – występuje na obszarze całej gminy w postaci różnych rodzajów piasku. Badania potwierdziły ich przydatność dla potrzeb budownictwa ogólnego i drogownictwa. Są one eksploatowane ze złoża "Strawczyn", którego zasoby wynoszą około 74 tys. ton. Złoże jest dobrej jakości i ma korzystną do eksploatacji miąższość.
- Baryt – występuje w rejonie Strawczyńka i Huciska. Dotychczas udokumentowano złoża Strawczynek I o zasobach 109,5 tys. ton i Strawczynek II o zasobach 1 573 tys. ton. Eksploatowany był do 1957 roku.

W tabelach 11–13 przedstawione zostały wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem oraz w działach: ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu; oświetlenie ulic, placów i dróg; gospodarka ściekowa i ochrona wód; gospodarka odpadami komunalnymi.

Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ogółem (tabela 11) w 2019 r. w Gminie Strawczyn były na niskim poziomie (193,29 zł), niższym niż średnia dla Polski, województwa i prawie wszystkich gmin sąsiednich. Na przestrzeni analizowanych lat widnieją duże zróżnicowania w wydatkach na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (tabela 12) – w 2019 roku Gmina Strawczyn (0,23 zł) osiągnęła gorszą wartość wskaźnika w porównaniu do średniej w Polsce (33,85 zł) i województwie (61,94 zł). Natomiast w wydatkach na gospodarkę ściekową i ochronę wód (tabela 13) Gmina Strawczyn wypadła pozytywnie na tle gmin sąsiednich (50,07 zł, wyższa wartość wskaźnika tylko w jednej gminie), ale wydatki były niższe niż średnia dla województwa (92,61 zł) i Polski (74,40 zł). Wydatki na gospodarkę odpadami komunalnymi w gminie w 2019 roku wyniosły 57,31 zł, co było poniżej średniej wojewódzkiej i krajowej.

Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	532,08	185,50	291,94	531,69	193,29
Gmina Piekoszów	75,96	95,45	130,59	161,22	424,47
Gmina Mniów	155,54	171,57	181,69	218,55	164,85
Gmina Miedziana Góra	200,38	385,00	569,99	987,97	715,35
Gmina Łopuszno	137,71	101,52	119,01	235,78	283,23
województwo świętokrzyskie	303,33	260,22	270,52	382,01	460,77
Polska	351,96	312,59	347,48	458,74	505,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90005 - Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Wydatki w rozdziale 90015 - Oświetlenie ulic, placów i dróg				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	91,43	0,19	0,19	0,19	0,23	68,65	75,79	174,29	380,99	54,67
Gmina Piekoszów	0,00	0,00	0,90	0,00	93,78	28,91	33,75	41,66	94,76	214,10
Gmina Mniów	0,00	0,00	2,14	0,00	0,00	42,91	58,73	69,58	69,33	46,26
Gmina Miedziana Góra	2,73	0,44	1,39	3,19	6,86	75,03	62,07	64,09	254,17	39,51
Gmina Łopuszno	1,23	0,00	1,49	0,95	8,08	43,56	49,03	56,84	58,79	84,67
województwo świętokrzyskie	29,51	22,97	13,17	40,00	61,94	48,88	44,18	53,06	60,74	69,96
Polska	14,60	7,77	13,83	35,33	33,85	50,79	49,65	51,47	56,17	56,02

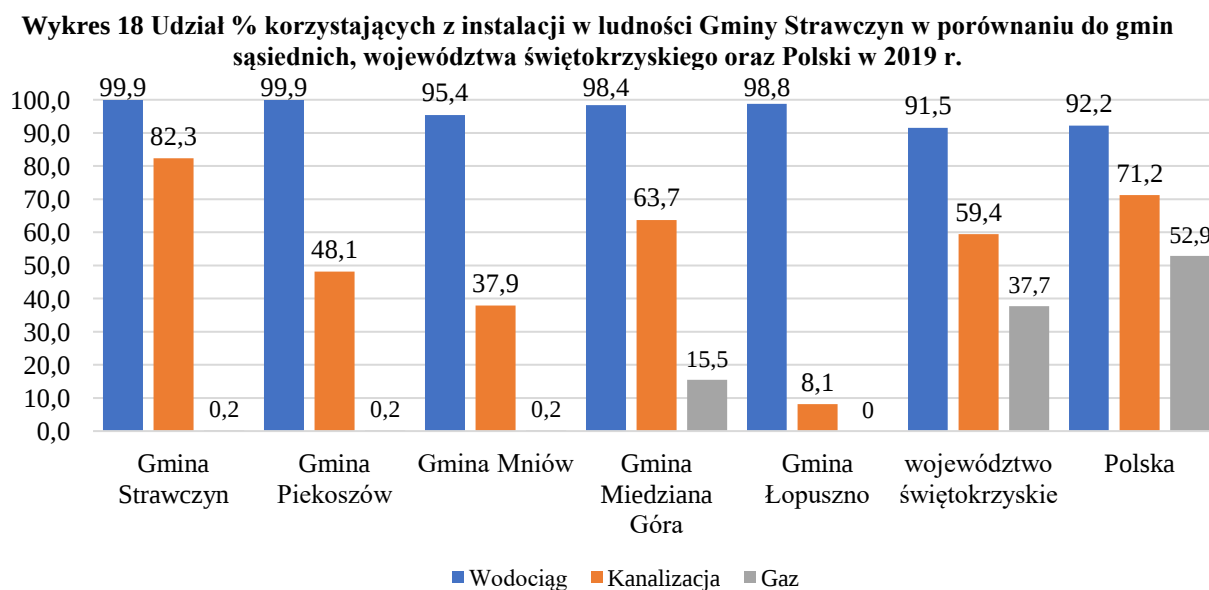
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki w rozdziale 90001 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wydatki w rozdziale 90002 - Gospodarka odpadami komunalnymi				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	44,86	49,94	46,34	51,26	50,07	54,54	45,72	47,50	61,40	57,31
Gmina Piekoszów	0,32	2,85	28,56	6,14	2,03	42,61	55,25	54,47	51,66	103,98
Gmina Mniów	55,74	50,75	45,75	49,17	49,66	44,92	49,36	51,07	50,98	51,40
Gmina Miedziana Góra	69,54	254,59	403,00	661,00	590,07	42,39	44,87	52,20	52,09	60,84
Gmina Łopuszno	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	45,64	44,56	38,09	57,70	86,60
województwo świętokrzyskie	47,26	33,31	36,75	78,23	92,61	72,58	79,68	77,53	86,66	101,75
Polska	59,78	33,14	37,69	69,38	74,40	120,01	123,22	129,50	142,85	179,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Na wykresie 18 zobrazowano graficznie *udział % korzystających z instalacji w ogólnej ludności* w Gminie Strawczyn, gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim oraz w Polsce w 2019 r. – Gmina Strawczyn znajduje się w bardzo dobrej pozycji na tle innych jednostek (oprócz instalacji gazowej). Natomiast w tabeli 14 przedstawiony został ten sam wskaźnik, tylko na przestrzeni lat 2015–2020, który także prezentuje się pozytywnie dla gminy. Wskaźniki dotyczące korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej są na dobrym poziomie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Jednostki terytorialne	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	Wodociąg					Kanalizacja					Gaz				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	80,8	81,2	81,5	81,9	82,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Gmina Piekoszów	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9	46,7	47,1	47,4	47,8	48,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Gmina Mniów	95,2	95,2	95,3	95,3	95,4	35,7	36,5	36,7	37,5	37,9	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Gmina Miedziana Góra	98,4	98,4	98,4	98,4	98,4	53,7	54,6	55,6	58,9	63,7	11,6	12,5	13,6	15,0	15,5
Gmina Łopuszno	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	8,1	8,1	8,1	8,1	8,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
województwo świętokrzyskie	91,1	91,2	91,3	91,4	91,5	57,9	58,8	58,7	59,0	59,4	36,7	36,8	37,0	37,1	37,7
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z elementów istotnych z punktu widzenia mieszkańców jest jednoczesna dostępność do wody, jak również do kanalizacji. Częstym zjawiskiem jest mniejsza ilość sieci kanalizacyjnej niż sieci wodociągowej – ma to związek z inną „trasą” prowadzonej linii wodociągowej i kanalizacyjnej, jednak w większości przypadków biegną one równolegle bądź w zbliżonych odległościach. W tabeli 15 przedstawiono wskaźnik *długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu %*. Na przestrzeni lat 2015–2019 Gmina Strawczyn wypadła najlepiej w stosunku do gmin sąsiednich, Polski i województwa, i z roku na rok wskaźnik ten wzrastał, co jest pozytywnym zjawiskiem.

Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

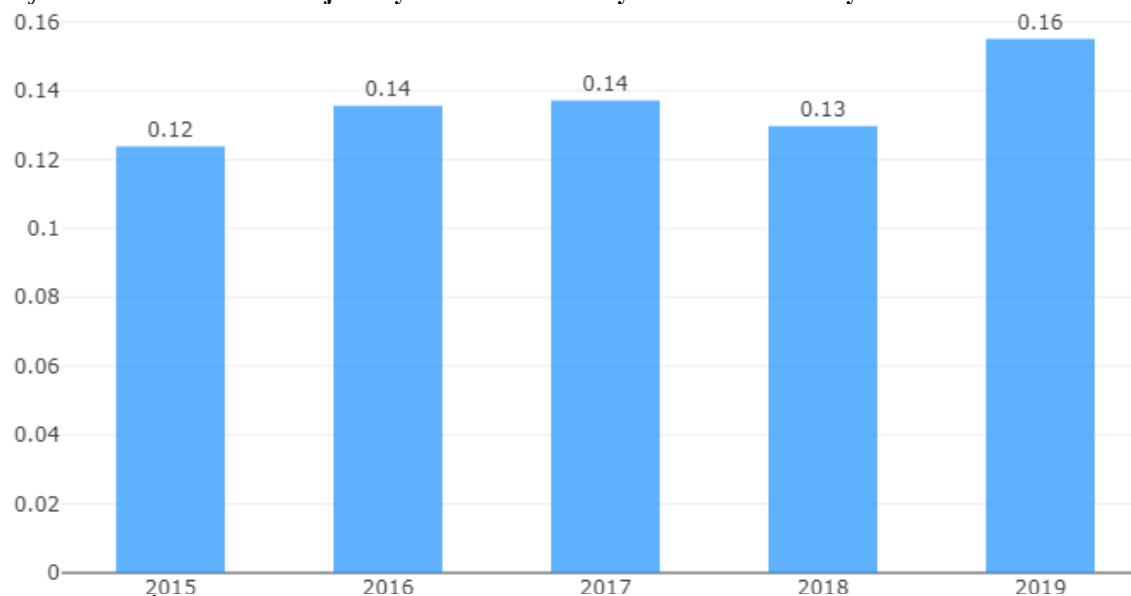
Jednostka terytorialna	Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej [%]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	101,16	100,81	100,74	100,27	103,52
Gmina Piekoszów	78,78	77,37	76,06	75,46	75,68
Gmina Mniów	41,81	41,48	41,39	46,62	46,49
Gmina Miedziana Góra	47,28	46,95	45,97	46,03	54,33
Gmina Łopuszno	6,24	6,21	6,20	6,19	6,19
województwo świętokrzyskie	45,29	45,56	44,64	45,41	46,11
Polska	50,25	51,17	51,59	52,22	53,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym analizowanym aspektem w zakresie środowiska jest analiza prowadzona przez MRL w wymiarze środowiskowym.

Na rysunku 9 przedstawiony został wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w wymiarze środowiskowym. Z przedstawionego wykresu słupkowego wynika, iż diagnozowana gmina na przestrzeni lat przyjmowała wartości dodatnie. Świadczy to o dobrej sytuacji gminy w wymiarze środowiskowym.

Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

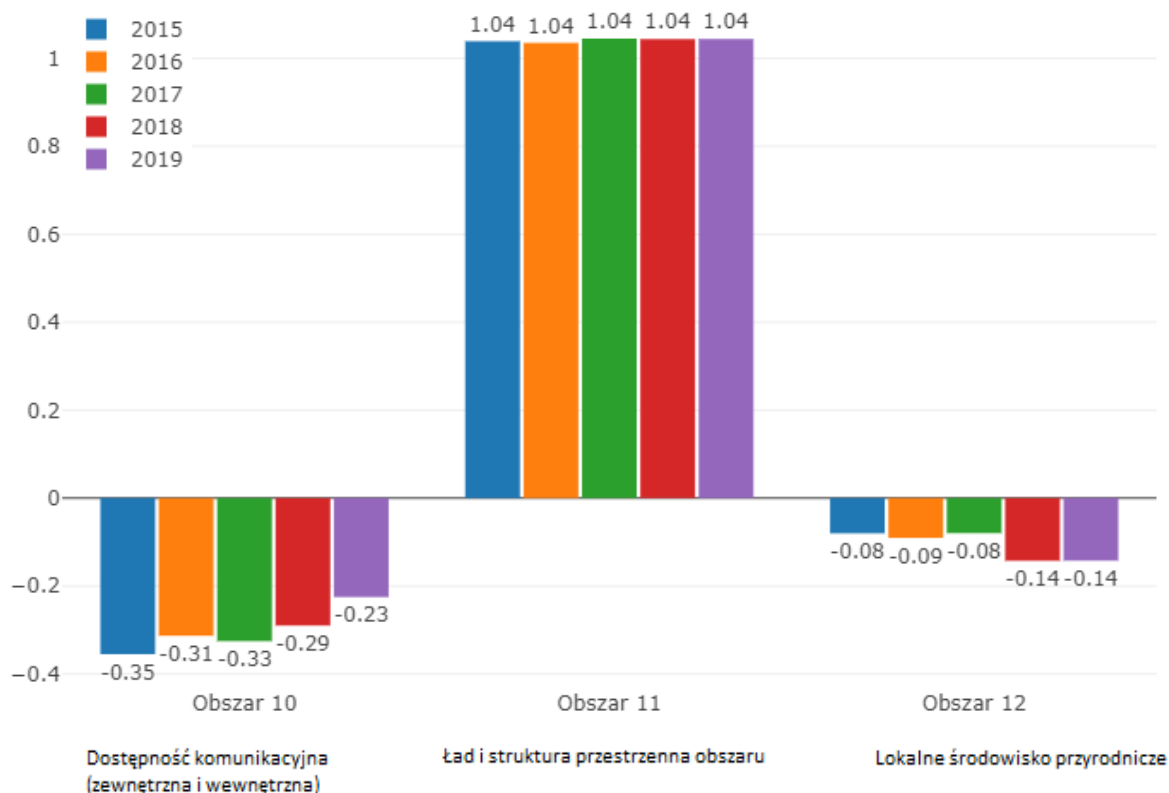
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwaju.pl inf. z dnia 23.11.2021 r.

Na wymiar środowiskowy składają się 3 obszary:

- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Na rysunku 10 przedstawione zostały poszczególne obszary w Gminie Strawczyn na przestrzeni lat 2015–2019. Najkorzystniejsza sytuacja (jeden dodatni poziom) miała miejsce w obszarze 11 (stosowanie instrumentów planowania przestrzeni, udział mieszkańców w procesie planowania, zwartość miasta, zrównoważenie funkcji społeczno-gospodarczych i środowiskowych, ochrona krajobrazu). Sytuacja ta utrzymuje się na stałym poziomie. Niekorzystną wartość gmina osiągnęła w obszarze 12 *Lokalne środowisko przyrodnicze* (stan głównych komponentów środowiska, dostępność walorów/usług przyrodniczych, sposób gospodarowania zasobami środowiska), gdzie co roku wskaźnik przyjmował ujemne wartości. Najmniej korzystna sytuacja gminy wystąpiła w obszarze 10 *Dostępność komunikacyjna* (długość sieci dróg, jakość sieci dróg, dostępność indywidualnych środków transportu, rozwój alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych w miastach, inne formy transportu – kolej i transport lotniczy, skala ruchu turystycznego). Wartości dla tego wskaźnika utrzymywały się na ujemnym poziomie, jednak widoczne jest stopniowe polepszanie się sytuacji.

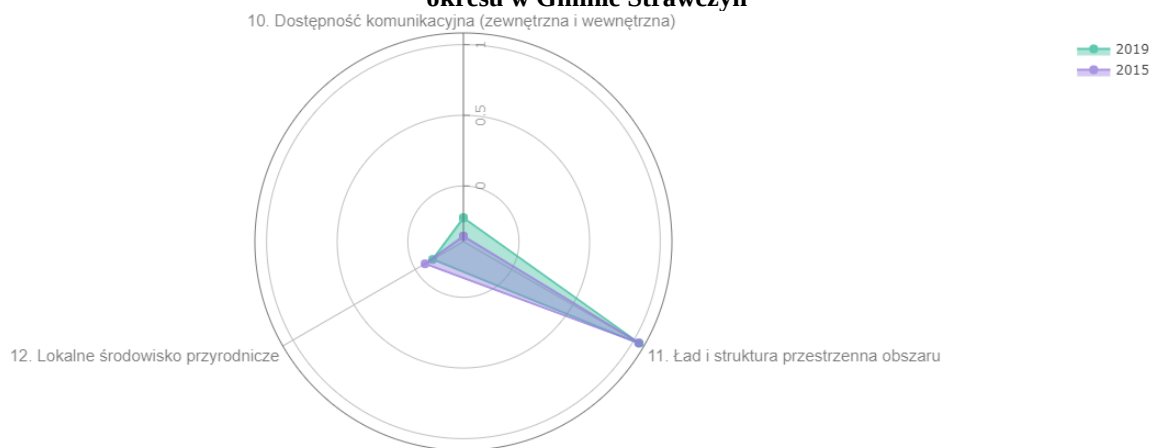
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju środowiskowego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 23.11.2021 r.

Kolejnym zobrazowaniem wyżej przedstawionych obszarów oraz rozwoju danej gminy jest porównanie sytuacji między 2015 a 2019 rokiem na wykresie radialnym, w którym to wartość „0” oznacza grupę porównawczą danej gminy. Wskaźniki przyjmujące wartość dodatnią oznaczają, iż sytuacja danej gminy jest lepsza niż w porównywanej grupie, zaś ujemną – sytuacja jest gorsza niż w pozostałych porównywanych jednostkach. W przypadku Gminy Strawczyn na dodatnim poziomie (+) w roku 2019 był obszar 11 natomiast obszary 10 i 12 były na minusie (-).

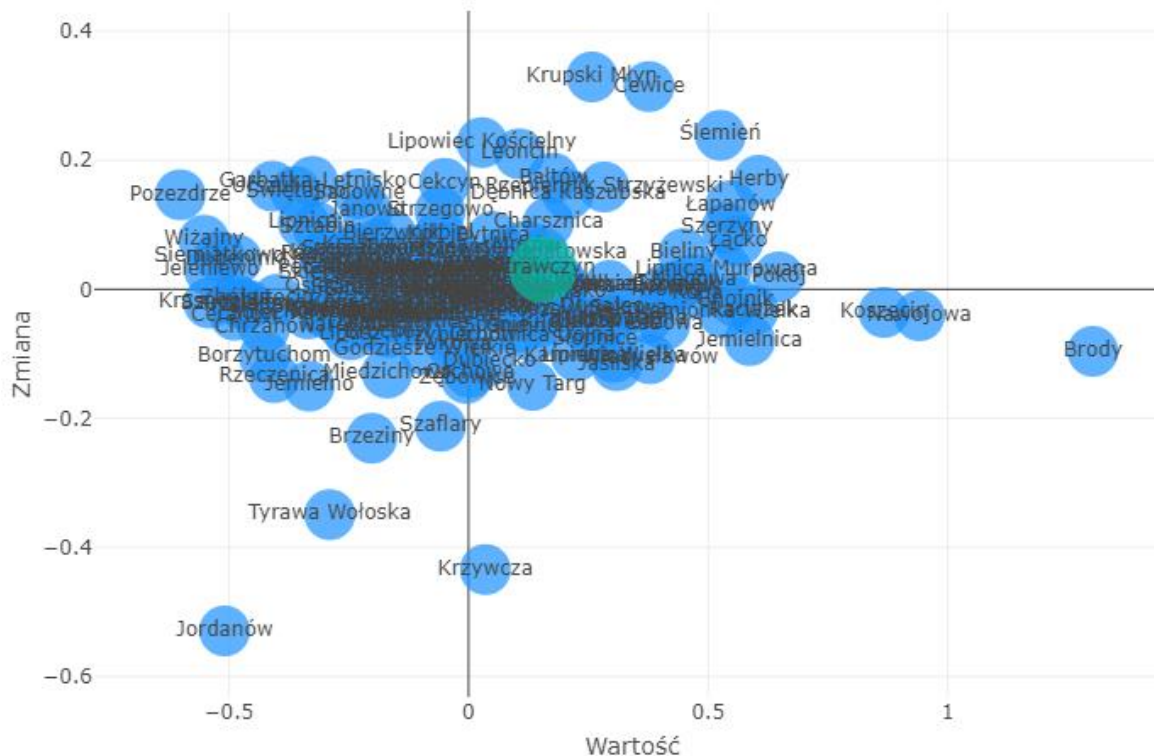
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 23.11.2021 r.

Na rysunku 12 zaprezentowano pozycję Gminy Strawczyn w odniesieniu do swojej grupy porównawczej. Gmina Strawczyn znajduje się w I ćwiartce (wartość: 0,05, zmiana: 0,05), co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz polepszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Oznacza to, że wskaźnik jest „lepszy” niż w grupie i „przewaga” się powiększa.

Rysunek 12 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 23.11.2021 r.

6. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Gmina Strawczyn jest bogata w historię i dziedzictwo kulturowe. W *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Strawczyn* znajduje się informacja, iż na obszarze miejscowości Bugaj odkryto ślady egzystencji ludzi epoki mezolitu sprzed około 9–7 tysięcy lat przed naszą erą. Pobyt ludzi w tym regionie w epoce neolitu jest udokumentowany dwoma kamiennymi toporkami oraz przez ślad obozowiska na terenie miejscowości Chełmce. Znalezione tam kilka kamiennych grotów w kształcie serca. Nieliczne skorupy znalezione w Bugaju świadczą o pobycie ludzi na terenie Gminy Strawczyn w czasach początków państwa polskiego (X–XIII w.). W miejscowościach Kuźniaki i Niedźwiedź znaleziono ceramikę nowożytną z XVIII w. Po III rozbiorze Polski w 1795 roku województwo sandomierskie, do którego należał region strawczyński, zostało włączone do Austrii. Ważnym obiektem dziedzictwa kulturowego jest znajdujące się na terenie wsi Oblęgorek Muzeum Henryka Sienkiewicza z zespołem parkowym. Co roku odbywa się tam wiele koncertów, wystaw, sesji naukowych oraz plenerów malarskich związanych z życiem i twórczością pisarza. Jednym z ważniejszych cyklicznych wydarzeń są koncerty pn. „Wieczory u Pana Henryka” odbywające się w otoczeniu unikatowej przyrody i wielu cennych zabytków. Co roku muzeum organizuje również „Literacki piknik rodzinny”, którego motywem przewodnim jest bogata twórczość i życie Sienkiewicza.

Na terenie Gminy Strawczyn znajdują się liczne obiekty zaliczane do zabytków nieruchomych¹²:

- Chełmce, kościół par. pw. św. Marii Magdaleny i św. Mikołaja, XV-XVII, nr rej.: A.461/1-2 z 6.11.1947 i z 15.02.1967;
- Chełmce, cmentarz kościelny, nr rej.: A.461/1-2 z 6.11.1947 i z 15.02.1967;
- Chełmce, cmentarz par., 1 poł. XIX, nr rej.: A.462 z 25.06.1992;
- Chełmce, dwór, tzw. zbór ariański, 1 poł. XVII, 1987, nr rej.: A.463 z 26.10.1956;
- Kuźniaki, zespół zakładu wielkopieczowego, 1860-1870, nr rej.: A/464/1-4 z 18.10.1934, z 28.10.1971 i z 28.04.1984: teren zakładu, ruiny wielkiego pieca, urządzenia hydrotechniczne: d. przelew i przepust wodny;

¹² Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl

- Oblęgorek, zespół pałacyku Henryka Sienkiewicza, ob. muzeum, nr rej.: A.465/1-2 z 17.12.1957, z 24.04.1958, z 28.10.1971 i z 30.05.1972: pałacyk, 1900; park, XIX/XX; aleja lipowa, dojazdowa, 1900, nr rej.: A.465/3 z 26.04.2018;
- Promnik, park dworski, 2 poł. XVIII, XIX, nr rej.: A.924/2 z 17.12.1957;
- Strawczyn, kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, 1629, XIX, 2 poł. XX, nr rej.: A.467 z 3.12.1956 i z 15.02.1967.

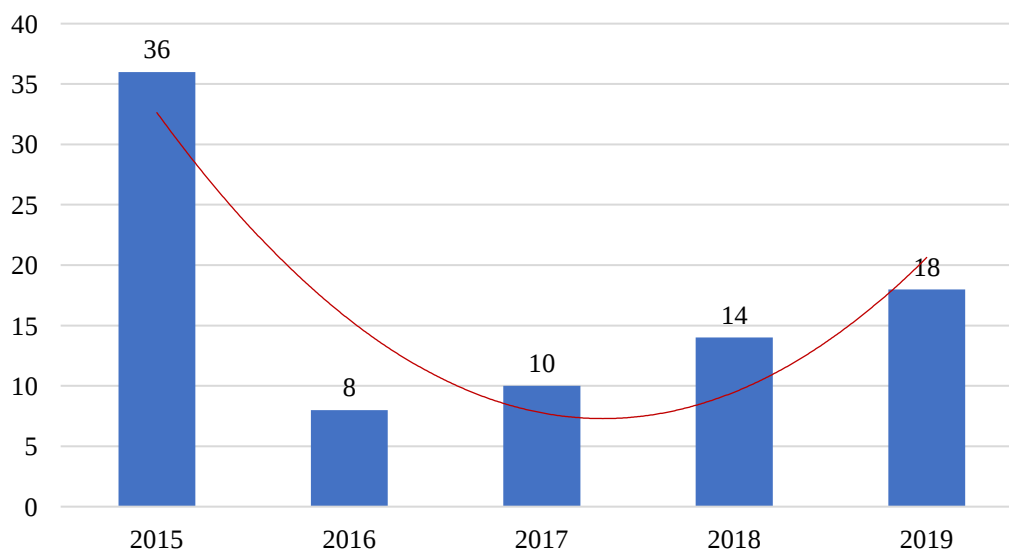
Na terenie gminy znajdują się także 62 obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków zgodnie z *Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Strawczyn na lata 2019–2022*¹³.

Kolejną ważną kwestią dziedzictwa kulturowego jest dziedzictwo lokalne, w tym działalność centrów, domów, ośrodków kultury, klubów, co świadczy o aktywności kulturalnej mieszkańców, ich chęci wspólnej realizacji przedsięwzięć, przywiązania i więzi z miejscem zamieszkania.

Na terenie Gminy Strawczyn, według danych GUS, w roku 2019 funkcjonowały ogółem 3 centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice, które w 2019 roku zorganizowały 18 imprez, a uczestniczyło w nich łącznie 3 500 osób. Nastąpił spadek ilości imprez w stosunku do roku 2015, w którym odbyło się ich 36, ale wzrosła ilość uczestników imprez – z 1 233 osób w 2015 roku do 3 500 w roku 2019. Na wykresie 19 przedstawiono liczbę organizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019, natomiast na wykresie 20 – liczbę uczestników tych imprez.

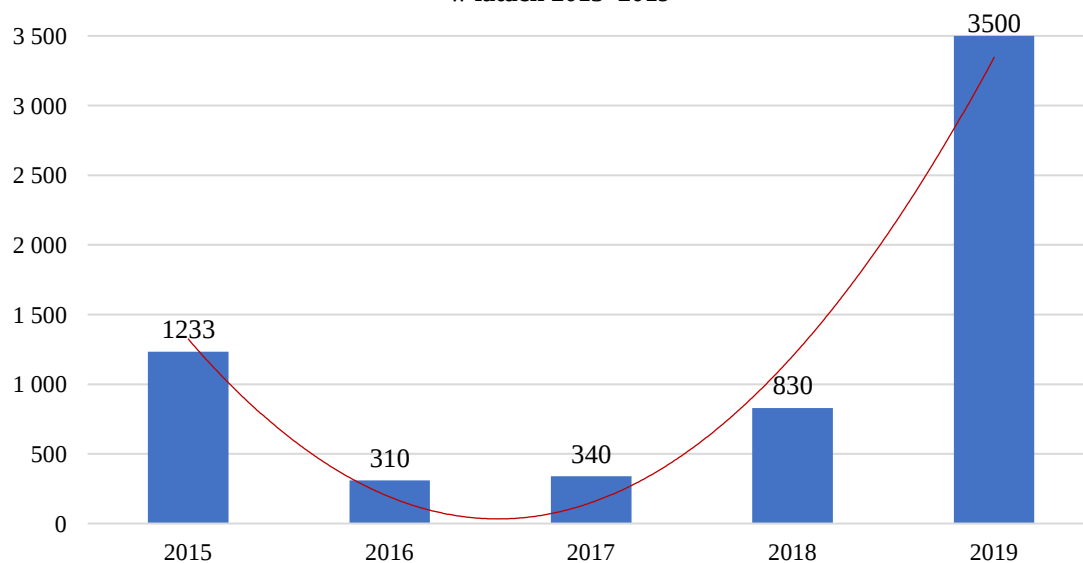
¹³ Uchwała nr IV/41/2019 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Strawczyn na lata 2019–2022”, s. 61.

Wykres 19 Liczba organizowanych imprez przez instytucje kultury na obszarze Gminy Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 20 Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza działalnością widniejącą w statystykach GUS, centra kultury i biblioteki prowadzą działalność na mniejszą skalę, stanowią bowiem miejsca spotkań lokalnej społeczności, integracji, wymiany doświadczeń, dają możliwość spędzania czasu w ciekawy sposób, organizowane są w takich miejscach wystawy, odczyty, prelekcje, wieczorki, konferencje, zebrania, spotkania dyskusyjne, zabawy taneczne, festyny, loterie, aukcje.

Do podmiotów szerzących kulturę na obszarze gminy zaliczyć można m.in.: Samorządowe Centrum Kultury, Sportu i Czytelnictwa w Strawczynie, które jest instytucją kultury wpisaną do *Rejestru Instytucji Kultury prowadzonego przez Gminę Strawczyn*¹⁴. Na terenie gminy funkcjonują organizacje pozarządowe działające w różnych sferach życia społecznego regionu. Główne obszary działalności tych organizacji to: kultura fizyczna, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, pomoc społeczna, edukacja i wychowanie, profilaktyka i ochrona zdrowia, kultura. Ilość organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Strawczyn i zakres podejmowanych przez nie przedsięwzięć i działań świadczy o zaangażowaniu społeczności lokalnej w życie społeczne i kulturalne gminy. Do takich organizacji można zaliczyć: stowarzyszenia, koła, towarzystwa czy kluby¹⁵. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy to m.in.: Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Strawczyn XXI – głównym celem organizacji jest wzrost poziomu życia mieszkańców Gminy Strawczyn, rozwój kultury i sztuki oraz oświaty, „Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” w Strawczynie, którego głównym zadaniem jest pomoc mniej zamożnym mieszkańcom gminy, Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych Gminy Strawczyn w Strawczynie wspierające przedsiębiorczość mieszkańców gminy, Stowarzyszenie Kobiet Jagienka, którego głównymi zadaniami są: integracja środowisk kobiecych na obszarze całej gminy, aktywizowanie mieszkańców gminy do działań na rzecz środowiska wiejskiego, pobudzanie, rozwijanie i podnoszenie poziomu aktywności zawodowej, społecznej i politycznej kobiet, Stowarzyszenie Wędkarskie „SAZAN” w Strawczynie wspierające i zrzeszające miłośników wędkarstwa z obszaru gminy, Stowarzyszenie Inicjatyw i Rozwoju Społecznego Gminy Strawczyn, Stowarzyszenie „Przyszłość Strawczynka”, Stowarzyszenie Rodziny Sienkiewiczów w Oblęgorku, Świętokrzyski Szwadron Kawalerii Ochotniczej im. Henryka Hubala w Barwach 13 Pułku Ułanów Wileńskich GRH, Stowarzyszenie Sołectwa Oblęgór „Skalka” i inne. Wśród stowarzyszeń i organizacji warto wymienić ochotnicze straże pożarne: OSP w Chełmcach, OSP w Hucisku, OSP w Strawczynie, OSP w Oblęgorku, OSP w Promniku, OSP w Strawczynku. Na terenie gminy funkcjonują stowarzyszenia szerzące kulturę sportu, m.in. Gminny Klub Sportowy Lechia Strawczyn, Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne „TOPSPIN” Promnik, czy Stowarzyszenie Sportowo-Rekreacyjne OLIMP.

¹⁴ Uchwała Nr XXX/262/2021 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie połączenia Samorządowego Centrum Kultury i Sportu w Strawczynie oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Strawczynie

¹⁵ Sprawozdanie z realizacji rocznego Programu Współpracy Gminy Strawczyn z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2020 rok.

7. Sport, rekreacja i turystyka

Atrakcyjność turystyczna danego obszaru to właściwości, które wynikają z różnych cech środowiska przyrodniczego, jak również ze środowiska kulturowego. Cechy te wzbudzają zainteresowanie turystów i przyciągają ich w dane miejsce. O atrakcyjności danego miejsca decydują również atrakcje turystyczne, zagospodarowanie terenu oraz dostęp komunikacji¹⁶.

Atrakcja turystyczna to z kolei cokolwiek, co przyciąga ludzi w dane miejsce i ich zaciekawia¹⁷. Są to również wszystkie atrakcje, które skłaniają danego turystę bądź grupę turystów do opuszczenia miejsca zamieszkania. Określone bogactwa, produkty, wizerunki, miejsca unikalne, cechy oraz atrybuty¹⁸.

Na obszarze Gminy Strawczyn można wyróżnić atrakcje turystyczne oraz miejsca warte odwiedzenia, takie jak miejsca wpisane do rejestru zabytków, o których była mowa we wcześniejszym rozdziale, ale także: kamień upamiętniający miejsce narodzin Stefana Żeromskiego w Strawczynie, pomniki przyrody ożywionej, czy zalew Strawczyn, który jest zbiornikiem powstałym w wyniku naturalnego obniżenia terenu. Powierzchnia lustra wody to 9,7 ha, a obszar całego terenu zajętego pod inwestycję to 19,8 ha. Zagospodarowanie terenu obejmuje wewnętrzną drogę dojazdową, parking samochodowy, ciąg spacerowo-rowerowy wokół zbiornika z kostki brukowej, moło widokowe oraz 8 stanowisk łowieckich dla wędkarzy¹⁹.

Ważnym elementem rozwoju turystyki na danym obszarze jest dostęp do infrastruktury towarzyszącej w postaci bazy noclegowej oraz dostęp do obiektów gastronomicznych. Na terenie gminy zlokalizowane są m.in. hotel Szafranowy Dwór z restauracją i salą konferencyjną, hotel dwugwiazdkowy Zielone Zacisze w Chełmcach, a także gospodarstwa agroturystyczne. Według danych ze Statystycznego Vademecum Samorządowego na terenie gminy w 2019 r. funkcjonowały 3 kluby sportowe ze 153 członkami. Na terenie Gminy Strawczyn zlokalizowane są takie obiekty sportowe takie jak: Centrum Sportowo-Rekreacyjne w Promniku, boiska przyszkolne, czy Centrum Sportowo-Rekreacyjne „Olimpic”

¹⁶ Kowalczyk A. Fenomenologia przestrzeni turystycznej, s. 12, Turyzm 2014 [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁷ Lundberg D., The Tourist Business, s. 33, New York Van Nostrand Reinhold, 1985 [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁸ Nowacki M. Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny, s. 3, Akademia Wychowania Fizycznego, Poznań 2013 [w]: Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl

¹⁹ Strona internetowa Urzędu Gminy Strawczyn, strawczyn.pl, inf. z dnia 01.10.2021 r.

w Strawczynku. Centrum Olympic to ważne miejsce dla gminy ze względu na nowoczesną infrastrukturę oraz dużą ilość dyscyplin sportowych, jakie można tam uprawiać (golf, sporty siłowe, sporty drużynowe z użyciem piłki, tenis czy fitness). Ponadto na terenie obiektu znajduje się basen sportowy (idealnie sprawdzi się dla osób trenujących pływanie, czy chcących polepszyć swoją kondycję) oraz rekreacyjny (będący ciekawą alternatywą dla osób chcących aktywnie spędzić wolny czas). Na terenie obiektu organizowane są również zajęcia w grupach dla najmłodszych oraz dorosłych. Na terenie gminy znajduje się też osiem trawiastych boisk piłkarskich, w miejscowościach: Promnik, Strawczyn, Strawczynek, Niedźwiedź, Chełmce, Ruda Strawczyńska, Korczyn i Oblęgorek. Dodatkowo Zespół Placówek Oświatowych w Oblęgorku posiada kompleks boisk ze sztucznej nawierzchni poliuretanowej do piłki nożnej, koszykowej i siatkowej. Natomiast przy Zespole Placówek Oświatowych w Strawczynie funkcjonuje zespół boisk „Moje boisko Orlik 2012”, w którego skład wchodzi dwa boiska: do piłki nożnej i wielofunkcyjne.

Walorem turystycznym gminy jest występowanie szlaków pieszych czy rowerowych, rozmieszczonych na terenach bogatych przyrodniczo oraz w pobliżu ciekawych obiektów dziedzictwa kulturowego. Ważnym punktem na mapie gminy dla miłośników rowerowych wycieczek jest żółty szlak rowerowy Green Velo – szlak rowerowy „Wokół Strawczyna”. Jest to licząca 32 kilometry pętla rowerowa, poprowadzona przez wzniesienia Pasma Oblęgorskiego, pomiędzy doliną Bobrzy a Łososiny. Trasa obfituje w piękne widoki, ciekawe zabytki i atrakcje przyrodnicze. Jest umiarkowanie trudna, ale wymaga odpowiedniej kondycji. Szlak rozpoczyna się w miejscowości Strawczyn, następnie biegnie przez Kuźniaki, Górę Perzową, Oblęgór, Oblęgorek, Bobrzę, Chełmce, Promnik i ma swój koniec w Strawczynie. Na szlaku znajdują się następujące atrakcje²⁰:

- Strawczyn – kościół barokowy;
- Kuźniaki – ruiny wielkiego pieca z XIX wieku;
- Góra Perzowa– kaplica św. Rozalii, rezerwat;
- Góra Siniewska – punkt widokowy;
- Oblęgorek– pałacyk H. Sienkiewicza, Rezerwat Barania Góra;
- Bobrza – w pobliżu ruiny zakładu przemysłowego;
- Chełmce – dwór i kościół z XVII w., punkt widokowy.

²⁰ Strona internetowa greenvelo.pl, inf. z dnia 01.10.2021r.

Kolejną ciekawą alternatywą dla sympatyków wycieczek rowerowych jest czerwony szlak rowerowy o długości 22,6 km, rozpoczynający się w miejscowości Strawczynek, następnie biegnący przez Strawczyn, Niedźwiedź, Oblęgór, Oblęgorek, Chełmce, Promnik i kończący się w Strawczynku. Jest to odpowiednia trasa dla posiadaczy rowerów szosowych, wymagająca lepszej kondycji niż szlak żółty.²¹

Na terenie Gminy Strawczyn znajduje się ścieżka narciarska o długości niemal 39 km. Ścieżka rozpoczyna się nad zalewem w Strawczynie, a potem wiedzie przez Hucisko, Kuźniaki i Promnik, a kończy się w Strawczynku. Trasa narciarska przez większą część roku pełni rolę ścieżki rowerowej i biegowej.

Na terenie Gminy Strawczyn znajduje się również czerwony, pieszy szlak turystyczny Gołoszyce – Kuźniaki. Prowadzi przez Jeleniowski Park Krajobrazowy, Świętokrzyski Park Narodowy, Pasma Masłowskie i Pasma Oblęgorskie.

8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

System planowania przestrzennego w Polsce odbywa się zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.). Struktura systemu jest zhierarchizowana, podzielona na 3 szczeble, tj.: krajowy, regionalny, lokalny. Zgodnie z art. 1 ustawy określa się:

- zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej;
- zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy – przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Ustalając przeznaczenie terenu lub określając potencjalny sposób jego zagospodarowania, a także wykorzystania, brany jest pod uwagę zarówno interes publiczny, jak i interesy prywatne, w tym zgłaszane w postaci wniosków i uwag, zmierzające do ochrony istniejącego stanu zagospodarowania terenu, jak i zmian w zakresie jego zagospodarowania, a także analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „Studium”. Studium sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, w których określa się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu²².

Głównym celem zawartym w Studium jest umożliwienie prowadzenia spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, ale także z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Studium wskazuje potencjał rozwoju przestrzennego, możliwości zagospodarowania nowych terenów oraz stopień przekształceń istniejącego zagospodarowania, a także konieczność ochrony obszarów i obiektów wartościowych²³. Studium obecnie obowiązujące w Gminie Strawczyn wprowadzono *Uchwałą Nr*

²² *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.).

²³ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Strawczyn, załącznik do uchwały nr XXXIV/290/2021 Rady Gminy w Strawczynie*, s. 9.

XXXIV/290/2021 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie uchwalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Strawczyn.

Kierunki rozwoju gminy zostały opracowane w oparciu o analizę występujących uwarunkowań oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami. Działania mające na celu kształtowanie ładu przestrzennego w gminie powinny być, zgodnie z obowiązującym Studium, skierowane głównie na²⁴:

- rozwój zabudowy w ramach już zainwestowanych terenów w nawiązaniu do istniejących zespołów zabudowy terenów, ograniczający jednocześnie do minimum rozprzestrzenianie się i rozdrabnianie zabudowy oraz zawłaszczanie terenów otwartych i biologicznie czynnych, w tym obrzeży istniejących i projektowanych zbiorników wodnych;
- potrzebę ukształtowania centrów ważniejszych miejscowości (Strawczyn, Promnik, Chełmce), które pełnić będą funkcję przestrzeni publicznych;
- eliminowanie chaotycznej zabudowy, wkraczającej w miejsca eksponowane krajobrazowo, zaburzającej linie ciągów widokowych, realizowanej bez uwzględnienia walorów krajobrazowych, przyrodniczych (zabudowa dolin rzecznych) i kulturowych (obudowa otoczenia zabytków i ich przedpola widokowego);
- poprawę relacji pomiędzy powierzchnią terenów intensywnie zainwestowanych i powierzchnią terenów otwartych, stanowiących bazę dla rekreacji i wypoczynku oraz zapewniających odpowiednią cyrkulację i wymianę powietrza z obszarami sąsiednimi;
- zapewnienie zgodności charakteru i intensywności zagospodarowania terenu z cechami środowiska oraz jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie; odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie turystyczne walorów przyrodniczych i kulturowych w połączeniu ze wzmożoną ich ochroną;
- określenie terenów koncentracji funkcji mieszkaniowo-usługowej, wyróżniających się walorami architektoniczno-urbanistycznymi oraz korzystnymi warunkami zamieszkiwania;
- potrzebę przeciwdziałania konfliktom przestrzennym związanym z lokalizacją w bliskim sąsiedztwie funkcji, które kolidują ze sobą;

²⁴ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Strawczyn, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXIV/290/2021 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 26 maja 2021 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Strawczyn, s. 21–22*

- konieczność zachowania drożności korytarzy ekologicznych, wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i krajobrazu – problem dotyczy przede wszystkim presji na zabudowę, tworzenia zwartych kilkukilometrowych i całkowicie zabudowanych barier wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- maksymalne uwzględnianie wymogów ochrony środowiska przy planowaniu rozmieszczenia nowych terenów i obiektów produkcyjnych, tak, aby skala narażenia ludności na negatywne oddziaływania była jak najmniejsza;
- na obszarach chronionych podporządkowanie polityki przestrzennej wymogom określonym w ustawie o ochronie przyrody i aktach prawnych ustanawiających te obszary;
- wykorzystanie kompleksów leśnych i obszarów atrakcyjnych krajobrazowo dla celów turystyki i rekreacji, z jednoczesnym poszanowaniem zasobów przyrodniczych;
- intensywny rozwój turystyki i poszerzenie zaplecza bazy noclegowo-turystycznej gminy;
- kompleksowe wyposażanie nowych terenów osadniczych i inwestycyjnych oraz doposażanie już istniejących w infrastrukturę techniczną;
- zapewnienie korzystnych warunków rewitalizacji.

Ład przestrzenny jest ważną kwestią w kreowaniu zagospodarowania przestrzennego danej jednostki. Tworzenie i jednocześnie utrzymanie ładu przestrzennego to zadanie samorządu gminnego, jest zarówno celem działań gospodarki przestrzennej, jak i środkiem do uzyskania środowiska zamieszkania, pracy i wypoczynku w jak najwyższym stopniu oddziałującego pozytywnie pod względem funkcjonalnym i estetycznym na mieszkańców i innych użytkowników.

Jedynym skutecznym narzędziem tworzenia ładu przestrzennego jest prawo miejscowe, wyrażone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Strawczyn w 2020 r. obowiązywało 12 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z 11 zmianami. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obejmują całą powierzchnię gminy.

Poza Studium oraz MPZP, dokumentem który określa przeznaczenie terenu i charakteryzuje obszar jest program rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości,

niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym. Gmina posiada aktualny *Program Rewitalizacji Gminy Strawczyn na lata 2016–2023* opracowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym, na co pozwoliły przepisy przejściowe (do 2023 r. programy te nie muszą być opracowywane zgodnie z ustawą o rewitalizacji). W *Programie Rewitalizacji Gminy Strawczyn na lata 2016–2023* przyjętym uchwałą nr XXVIII/185/2016 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 29 grudnia 2016 r. zostały określone potrzeby rewitalizacyjne spowodowane negatywnymi zjawiskami występującymi w sferze społecznej i co najmniej w jednej z następujących sfer:

- gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowej – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska²⁵.

Program Rewitalizacji dotyczy obszaru rewitalizacji, na który składają się: fragmenty sołectw: Strawczyn, Strawczynek, Chełmce, Hucisko, Niedźwiedź, Oblęgorek, Promnik oraz Ruda Strawczyńska. Ogółem fragmenty⁸ sołectw o łącznej liczbie mieszkańców nie przekraczającej 30% liczby mieszkańców gminy ogółem.²⁶

²⁵ *Program Rewitalizacji Gminy Strawczyn na lata 2016–2023*.

²⁶ jw., s. 87–96.

9. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowościowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych²⁷. Bezpieczeństwo publiczne jest także stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. Innym podejściem do bezpieczeństwa publicznego jest zapewnienie bezpieczeństwa niezwiązanego z czynnikiem ludzkim, ale zagrożeniami płynącymi z natury, np. powodzie czy naturalne pożary.

Na terenie diagnozowanej gminy zaangażowany w bezpieczeństwo publiczne mieszkańców jest Komisariat Policji w Strawczynie, który zapobiega przestępczości, agresji, przemocy i uzależnieniom oraz dba o bezpieczeństwo na drodze. Innymi jednostkami dbającymi o bezpieczeństwo są Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) zlokalizowane w: Strawczynie, Promniku, Strawczynku, Hucisku, Chełmcach i Oblęgorku. Należy dodać, iż OSP w Promniku i OSP w Strawczynie działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG). Głównym celem OSP jest działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami²⁸.

Według danych GUS w 2019 r. udział jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności w Gminie Strawczyn wynosił 8 – to niższa wartość wskaźnika w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (13) i średniej dla Polski (13).

Na obszarze Gminy Strawczyn nie występują podtopienia spowodowane ulewnymi deszczami, nie występują również obszary szczególnie zagrożone powodziami. W granicach Gminy Strawczyn nie występują obszary szczególnie zagrożone powodzią (mapa 13), na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Na terenie gminy nie występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat).

²⁷ Encyklopedia PWN, *bezpieczeństwo publiczne*, encyklopedia.pwn.pl inf. z dnia 01.10.2021 r.

²⁸ Serwis Rzeczypospolitej Polskiej gov.pl, www.gov.pl/web/kgpsp/komendy-wojewodzkie, inf. z dnia 01.10.2021 r.

Mapa 13 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Strawczyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Hydroportalu Wód Polskich, www.wody.gov.pl

Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych to obszary o predyspozycjach do powstawania osuwisk, występujące w południowej części gminy. W 2018 roku na zlecenie Starosty Kieleckiego, przeprowadzono badania, mające na celu opracowanie „map terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których te ruchy występują” dla terenu Gminy Strawczyn. W wyniku przeprowadzonych prac, do bazy Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej (SOPO), prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, wprowadzono 14 osuwisk i 10 terenów zagrożonych ruchami masowymi²⁹.

Na terenie Gminy Strawczyn funkcjonuje Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami w Promniku sp. z o.o. Podstawową działalnością Spółki jest zagospodarowanie odpadów komunalnych, odzysk surowców wtórnych a także produkcja paliwa alternatywnego. Działalność Spółki obejmuje między innymi:

²⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Strawczyn załącznik do uchwały nr XXXIV/290/2021 Rady Gminy w Strawczynie.

- prowadzenie regionalnej instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych;
- zarządzanie składowiskami odpadów;
- unieszkodliwianie odpadów poprzez składowanie na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne;
- selektywną zbiórka i sortowanie odpadów opakowaniowych;
- odzysk surowców z materiałów segregowanych;
- produkcję energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł energii.

Spółka zajmuje się również rekultywacją nieczynnych kwater składowiska w Promniku i składowiska w Barczy oraz selektywną zbiórką odpadów na terenie miasta Kielce³⁰.

³⁰ *pgo.kielce.pl*

10. Polityka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone, finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy. Bezpośrednio realizacją zobowiązań wobec ludności na obszarze diagnozowanej gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Strawczynie. Jego główne zadania to przyznawanie i wypłacanie świadczeń, pomoc socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej itp.

Sytuację panującą na obszarze Gminy Strawczyn w zakresie polityki społecznej w niniejszej diagnozie obrazują wskaźniki: *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem, udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

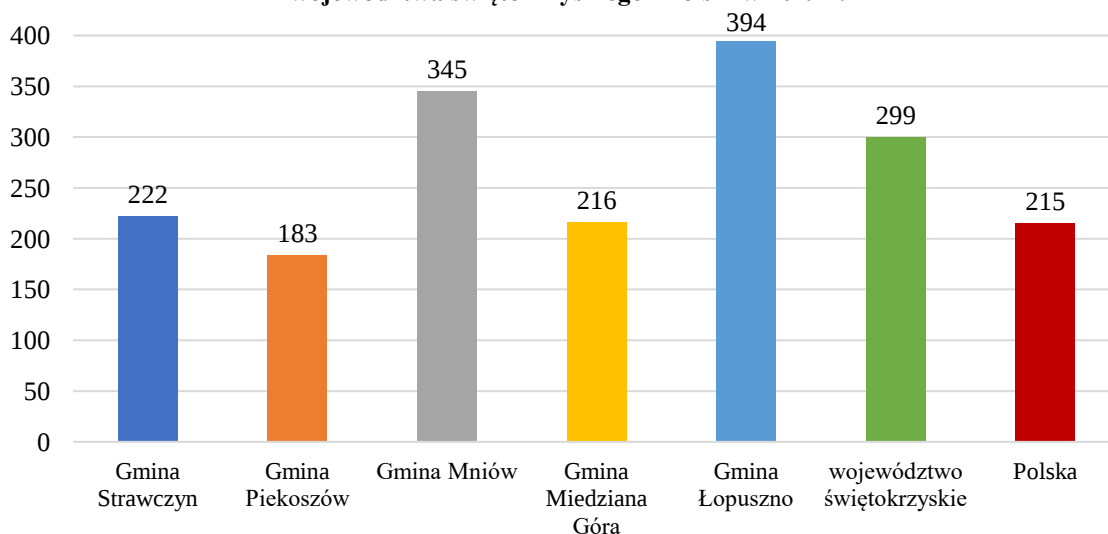
Pierwszy ze wskaźników, któremu należy się przyjrzeć, to wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego*. W celu porównania wskaźnika między różnymi jednostkami terytorialnymi, wartości podano w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli 16, w Gminie Strawczyn z roku na rok maleje liczba gospodarstw domowych ogółem, które muszą korzystać z pomocy społecznej, co jest pozytywnym zjawiskiem, jednak jest to tendencja charakteryzująca wszystkie porównywane jednostki. W 2019 r. gmina osiągnęła jeden z niższych wskaźników (222) w porównaniu do gmin sąsiednich i jednocześnie niższy od średniej wojewódzkiej (299) – wykres 21. Podobnie prezentują się dane odnośnie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej poniżej i powyżej kryterium dochodowego – Gmina Strawczyn posiada jedno z najniższych wartości. Stosunkowo niskie i malejące wartości tych wskaźników są korzystnym zjawiskiem, ponieważ generują spadek kosztów związanych z opieką nad osobami będącymi w trudnej sytuacji życiowej.

Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców														
	ogółem					poniżej kryterium dochodowego					powyżej kryterium dochodowego				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	310	289	250	232	222	233	0	177	162	151	77	79	73	70	71
Gmina Piekoszów	192	176	198	180	183	149	138	139	124	126	43	47	58	55	57
Gmina Mniów	440	419	396	363	345	343	321	277	252	235	96	98	120	111	109
Gmina Miedziana Góra	271	256	245	214	216	181	155	131	108	93	90	101	114	106	123
Gmina Łopuszno	274	450	417	415	394	349	315	279	269	240	125	135	138	145	154
województwo świętokrzyskie	374	358	335	315	299	254	235	204	182	162	120	124	131	133	138
Polska	283	268	249	233	215	197	178	155	139	119	86	90	94	94	95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

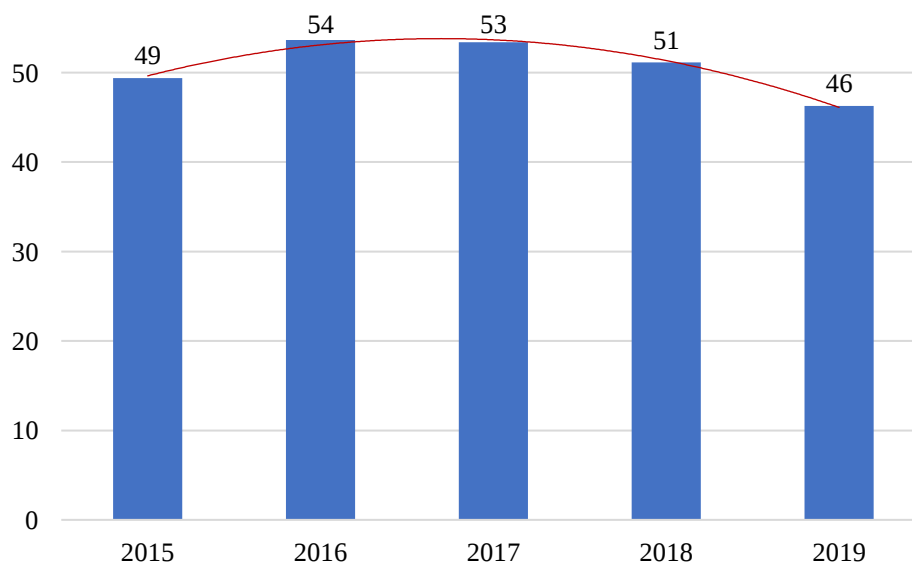
Wykres 21 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikami, na które należy zwrócić uwagę, są udzielane zasiłki rodzinne. W tabeli 17 przedstawiono *liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w latach 2015–2019*. W 2019 r. Gmina Strawczyn pod względem liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci znajdowała się w sytuacji gorszej niż średnia województwa świętokrzyskiego (33) i Polski (26) – wartość wskaźnika wyniosła 46. Optymistycznym zjawiskiem jest fakt spadku wskaźnika dla diagnozowanej gminy od 2017 r., co przedstawiono na wykresie 22. Wskaźnik *udział % dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku* w Gminie Strawczyn w 2019 roku osiągnął wartość 40 i był to wynik gorszy niż średnia województwa świętokrzyskiego (34) i Polski (27), ale od 2017 roku następuje spadek wartości tego wskaźnika.

Wykres 22 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ogółem					Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	49	54	53	51	46	40	45	44	43	40
Gmina Piekoszów	35	41	40	38	35	30	35	35	34	32
Gmina Mniów	60	63	64	63	56	50	53	55	55	51
Gmina Miedziana Góra	30	36	36	34	32	26	32	31	30	29
Gmina Łopuszno	51	54	54	53	48	47	49	50	49	46
województwo świętokrzyskie	36	39	38	37	33	35	39	39	38	34
Polska	27	29	29	29	26	27	29	29	29	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych może świadczyć odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Gmina Strawczyn świadczy opiekę żłobkową w jednej placówce samorządowej w Strawczynie. Z danych GUS wynika, że odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w 2019 roku wyniósł 4,4% i był to wynik niższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (8,5%) oraz Polski (12,4%). Optymistycznym zjawiskiem jest to, że odsetek systematycznie wzrasta.

Kolejnym aspektem polityki społecznej jest opieka zdrowotna. Na terenie Gminy Strawczyn usługi z zakresu służby zdrowia świadczy Samorządowy Zakład Opieki Zdrowotnej nadzorujący dwa Ośrodki Zdrowia – w Strawczynie i Oblęgorku. Zakres usług medycznych w Samorządowym Zakładzie Opieki Zdrowotnej na terenie gminy świadczą lekarze rodzinni, stomatolodzy, ginekolog, neurolog, rehabilitant, laborantka, pielęgniarki oraz higienistka szkolna. Ważnym elementem systemu opieki zdrowotnej jest dostępność aptek na terenie Gminy Strawczyn. Według danych GUS za rok 2019, w gminie zlokalizowane są 2 apteki – obie w miejscowości Strawczyn.

11. Edukacja i wychowanie

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy dostępność dzieci do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania, co umożliwi najmłodszym odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń, świadomości dobra i piękna. Efektem wychowania przedszkolnego ma być osiągnięcie dojrzałości do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji. O jakości wychowania przedszkolnego na obszarze Gminy Strawczyn świadczy odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Gmina Strawczyn posiada placówki przedszkolne w miejscowościach: Strawczyn, Chełmce, Oblęgorek, Oblęgór, Promnik, Ruda Strawczyńska, punkt przedszkolny w Korczynie.

W tabeli 18 przedstawiono *liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego*. Liczba dzieci przypadających na 1 placówkę w gminie w 2019 r. wynosiła 36 dzieci, podczas gdy średnia województwa to 47, a średnia Polski 63, oznacza to korzystniejszą sytuację w gminie – większe możliwości zagwarantowania miejsca dla wszystkich zgłoszonych dzieci. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat od 2018 r. wzrasta w Gminie Strawczyn, jednak w stosunku do średniej dla województwa świętokrzyskiego (852) oraz Polski (885) wskaźnik w 2019 r. nadal był niższy. Biorąc pod uwagę krajowe i lokalne uwarunkowania związane z dużym zapotrzebowaniem na miejsca w punktach wychowania przedszkolnego, rosnąca liczba dzieci objętych tą formą opieki jest pozytywnym zjawiskiem, należy więc dążyć do dalszego wzrostu wskaźnika.

Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Jednostka terytorialna	Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę					Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	21	22	35	31	36	770	666	559	586	769
Gmina Piekoszów	57	64	64	65	66	903	881	925	998	1015
Gmina Mniów	33	34	39	39	41	591	516	759	756	576
Gmina Miedziana Góra	59	73	74	73	92	624	655	635	670	730
Gmina Łopuszno	36	42	44	49	49	662	688	780	905	934
województwo świętokrzyskie	40	46	47	47	47	806	768	803	835	852
Polska	54	60	62	63	63	842	811	847	873	885

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki szkolnej jest szkolnictwo podstawowe. Według danych GUS Gmina Strawczyn posiada 7 placówek szkół podstawowych, zlokalizowanych w miejscowościach: Oblęgorek, Ruda Strawczyńska, Niedźwiedź, Promnik, Chelme, Korczyn i Strawczyn.

W tabeli 19 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji netto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji w Gminie Strawczyn w 2019 roku wyniósł 87 i był niższy niż w województwie świętokrzyskim (92) oraz w Polsce (94) i większości gmin sąsiednich. Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności. Dość wysokie wartości wskaźników wynikają z faktu, iż nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa w Polsce, co oznacza, że wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość poniżej 100% nie musi oznaczać, że dzieci nie uczęszczają do szkoły w ogóle, ale może być to związane m.in. z uczęszczaniem do szkół na obszarze innych jednostek terytorialnych, bądź część dzieci zameldowanych w Polsce kształci się za granicą, gdzie przebywa wraz z rodzicami. W przypadku gmin takich jak Strawczyn, które znajdują się w bliskiej odległości od dużego miasta, często dzieci z terenu gminy uczęszczają do szkół właśnie w mieście, stąd też wartość wskaźnika skolaryzacji może znacznie spadać poniżej 100%. Należy też zwrócić uwagę, że liczba uczniów odnosi się do uczniów w szkołach podstawowych, a trzeba pamiętać, iż w latach 2015–2018 część dzieci uczęszczała jeszcze do gimnazjum.

Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji netto ³¹					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	89	91	90	91	87	71	66	75	87	82
Gmina Piekoszków	90	91	91	90	91	73	66	75	85	86
Gmina Mniów	90	90	90	89	91	67	59	69	78	76
Gmina Miedziana Góra	80	82	82	82	78	61	55	64	75	74
Gmina Łopuszno	88	87	89	87	88	67	60	67	77	80
województwo świętokrzyskie	89	91	92	92	92	59	54	63	72	73
Polska	90	93	93	94	94	65	60	69	79	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie Gminy Strawczyn nie występują szkoły oferujące kształcenie na poziomie ponadpodstawowym.

³¹ Współczynnik skolaryzacji netto to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

12. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to wiedza, która jest osadzona w relacjach i stosunkach społecznych. Wiąże się on z zaufaniem członków organizacji do siebie, normami i wartościami. Można mówić o różnych wymiarach tego kapitału, tj. społeczny, ekonomiczny i kulturowy. Na kapitał społeczny składają się m.in. jakość stosunków międzyludzkich, relacje, stosunki, efekt synergii. Można powiedzieć, że jest on kapitałem ludzkim wzbogaconym o relacje i współpracę (kapitał ludzki jest statyczny; daje potencjalne korzyści, zaś społeczny – dynamiczny; daje faktyczne korzyści). Kształtowanie kapitału społecznego wymaga doskonalenia jakości stosunków międzyludzkich, umiejętności współpracy, norm, klimatu organizacyjnego i zaufania. Podstawą do budowy kapitału jest struktura organizacyjna z jasno wskazanymi zadaniami, uprawnieniami i odpowiedzialnością³².

Poziom kapitału społecznego można mierzyć za pomocą obiektywnych wskaźników empirycznych. Robert Putnam skonstruował Social Capital Index, na który składa się 14 wskaźników podzielonych na pięć głównych sekcji³³:

- życie społeczne,
- zaangażowanie w sprawy publiczne,
- wolontariat,
- nieformalne zaangażowanie społeczne,
- mierniki zaufania.

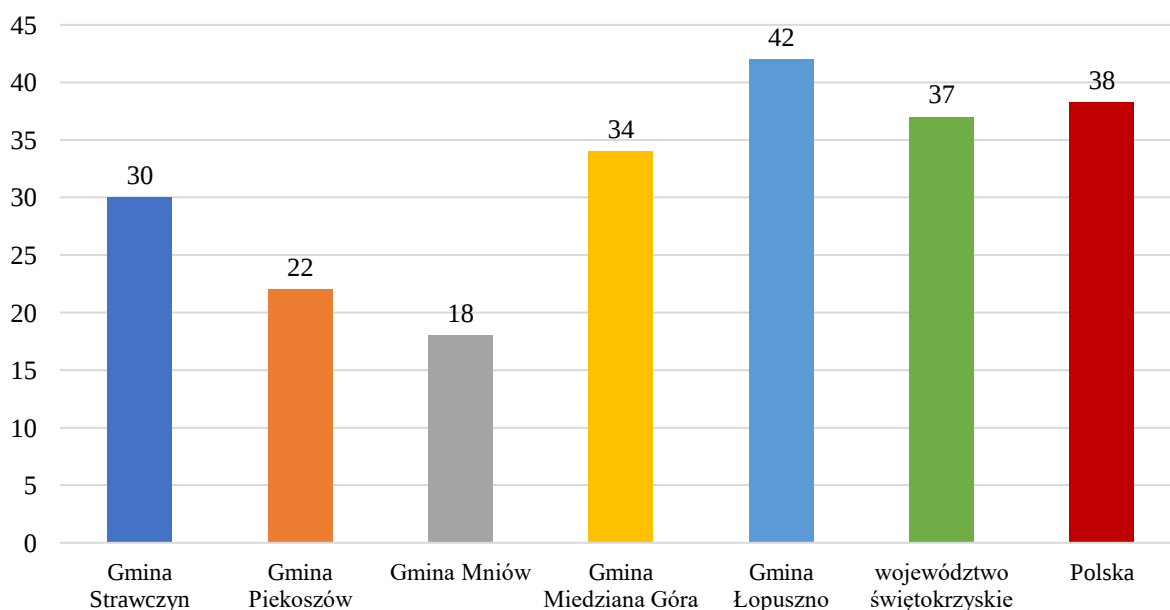
Bazując na powyższym zostały wybrane wskaźniki obrazujące kapitał społeczny na obszarze Gminy Strawczyn.

Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 23). Na terenie Gminy Strawczyn liczba ta wzrosła z 29 w 2015 r. do 30 w 2019 r. W odniesieniu do średniej województwa świętokrzyskiego (37) i Polski (32) Gmina Strawczyn osiągnęła mniej korzystny wskaźnik.

³² Encyklopedia Zarządzania, www.mfiles.pl/pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna inf. z dnia 05.07.2021 r.

³³ jw.

Wykres 23 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotnym aspektem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa, tj. współpraca między sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, a więc między samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Współpraca międzysektorowa to dobrowolna relacja pomiędzy różnymi stronami, w której łączą one siły, by osiągnąć wspólny cel. Działania każdego z sektorów są inne, każdy z nich pełni odrębną rolę w lokalnej społeczności i cechuje się odmiennymi celami. Dzięki połączeniu możliwości każdego z nich współpraca taka gwarantuje nowy, lepszy rozwój³⁴.

Gmina Strawczyn prowadzi współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność użytku publicznego – przyjęła *Roczny Program Współpracy Gminy Strawczyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2021 rok*³⁵.

Priorytetowym celem Programu jest utrzymanie i rozszerzenie form współpracy Gminy Strawczyn z organizacjami pozarządowymi na rzecz pełniejszego zaspokojenia potrzeb

³⁴ Serwis prawny www.prawo.pl, inf. z dnia 04.10.2021 r.

³⁵ Uchwała nr XXVII/229/2020 Rady Gminy w Strawczynie z dnia 30 listopada 2020 r. edziennik.kielce.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_SK/2020/4342/ogl/pol/pdf

społecznych oraz poprawy warunków i podnoszenia poziomu życia mieszkańców Gminy Strawczyn poprzez:

- wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwijanie partnerstwa publiczno-społecznego;
- budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi;
- zapewnienie efektywnego wykonywania zadań własnych gminy wynikających z przepisów prawa, poprzez włączenie organizacji pozarządowych w realizację tych zadań;
- poprawę jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy;
- integrację podmiotów realizujących zadania publiczne,
- prezentację dorobku sektora pozarządowego i promowanie jego osiągnięć;
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

Prowadzona współpraca Gminy Strawczyn z organizacjami pozarządowymi przybierała formy finansowe, ale także i pozafinansowe. Najważniejsze formy współpracy to:

- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych, z radami działalności pożytku publicznego, w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego;
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej;
- tworzenie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie;
- tworzenie umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Współpraca finansowa polegała na zlecaniu realizacji zadań Gminy Strawczyn organizacjom pozarządowym poprzez:

- powierzenie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację;

- wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji;
- zlecania zadań w trybie pozakonkursowym na podstawie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (w formach określonych w ww. ustawie).

Współpraca pozafinansowa polegała na wzajemnym informowaniu się o planowanych kierunkach działalności poprzez:

- współdziałanie w zakresie tworzenia strategii rozwoju i innych programów dotyczących wspólnoty lokalnej mających na celu dążenie do wypracowania wspólnych płaszczyzn aktywności oraz funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
- współpracę przy aktualizacji założeń na portalu gminnym, umożliwiającą prezentację organizacji pozarządowych;
- zapoznanie organizacji pozarządowych z obszarami działań, w które mogą się włączyć jako realizatorzy powierzonych przez gminę zadań;
- przekazywanie przez organizacje pozarządowe do Urzędu Gminy w Strawczynie kompleksowych wniosków, opinii, uwag dotyczących bieżącej realizacji Programu;
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- udział przedstawicieli organizacji pozarządowych i władz samorządowych w spotkaniach, mających na celu merytoryczne diagnozowanie potrzeb społeczności lokalnej.

Organizacje pozarządowe są bardzo ważnym partnerem samorządu wpływającym korzystnie na rozwój Gminy Strawczyn, pobudzającym aktywność i zaangażowanie mieszkańców. Gmina Strawczyn współpracuje z organizacjami pozarządowymi na wielu różnorodnych płaszczyznach, związanych głównie z rozwojem regionu, propagowaniem dziedzictwa kulturowego oraz wspieraniem działań na rzecz różnych grup społecznych³⁶.

³⁶ Sprawozdanie z realizacji rocznego Programu Współpracy Gminy Strawczyn z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego za 2020 rok.

13. Finanse samorządowe

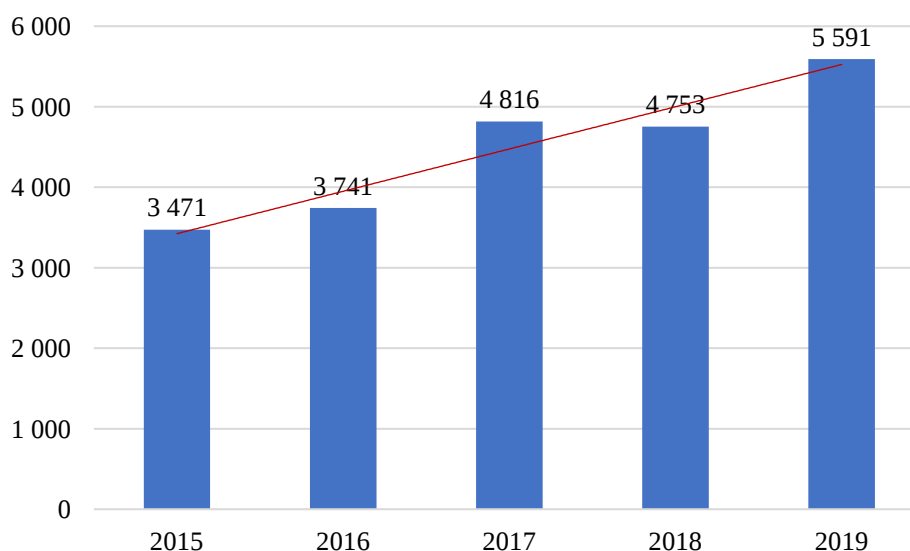
Sytuację finansową Gminy Strawczyn obrazują wskaźniki dochodów ogółem (tabela 20) i wydatków ogółem (tabela 22) w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2019 wynosiły 5 591 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (5 969 zł) oraz wyższą niż średnia wojewódzka (5 372 zł). Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost dochodów na 1 mieszkańca od 2015 r. (wykres 24), jednak zjawisko to jest charakterystyczne nie tylko dla Gminy Strawczyn, ale też wszystkich innych porównywanych jednostek.

Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	3 471	3 741	4 816	4 753	5 591
Gmina Piekoszów	2 980	3 806	3 879	4 224	5 219
Gmina Mniów	2 929	3 805	4 187	4 518	4 967
Gmina Miedziana Góra	2 794	3 526	4 118	4 444	4 917
Gmina Łopuszno	3 198	3 912	4 397	4 789	5 924
województwo świętokrzyskie	3 561	3 999	4 312	4 681	5 372
Polska	4 115	4 586	4 938	5 387	5 969

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podobną sytuację można zauważyć w danych GUS odnośnie dochodów własnych (tabela 21). Gmina Strawczyn posiada średniej wielkości *dochody własne w przeliczeniu na*

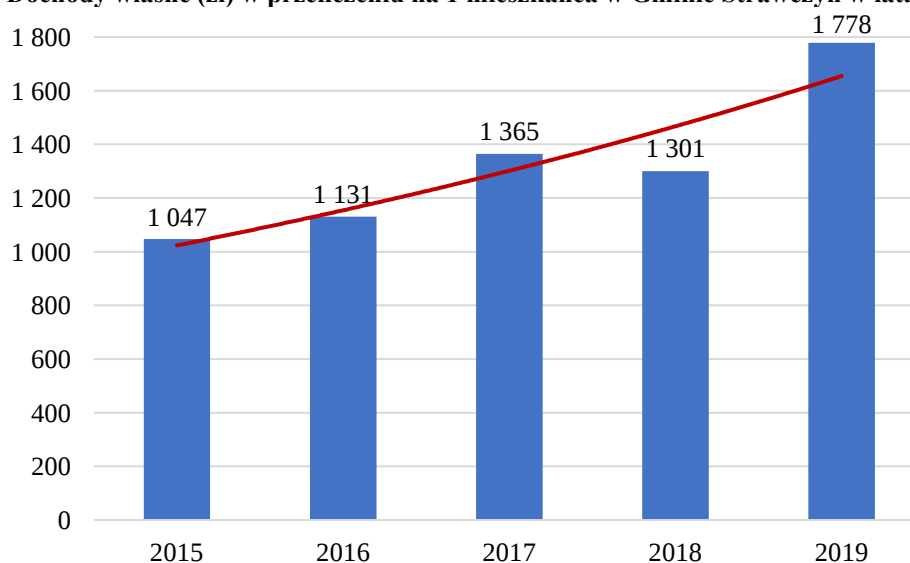
1 mieszkańca, bo wynosiły one 1 778 zł w 2019 r., co było wynikiem gorszym od średniej wojewódzkiej (2 122 zł) i średniej krajowej (2 959 zł). Pozytywnym aspektem jest fakt, że i w tym przypadku dochody z roku na rok się zwiększają (wykres 25).

Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	1 047	1 131	1 365	1 301	1 778
Gmina Piekoszków	1 361	1 644	1 433	1 621	2 270
Gmina Mniów	795	690	740	756	1 059
Gmina Miedziana Góra	1 117	1 390	1 416	1 552	1 597
Gmina Łopuszno	636	749	848	1 053	1 428
województwo świętokrzyskie	1 589	1 666	1 707	1 842	2 122
Polska	2 297	2 368	2 509	2 732	2 959

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 25 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

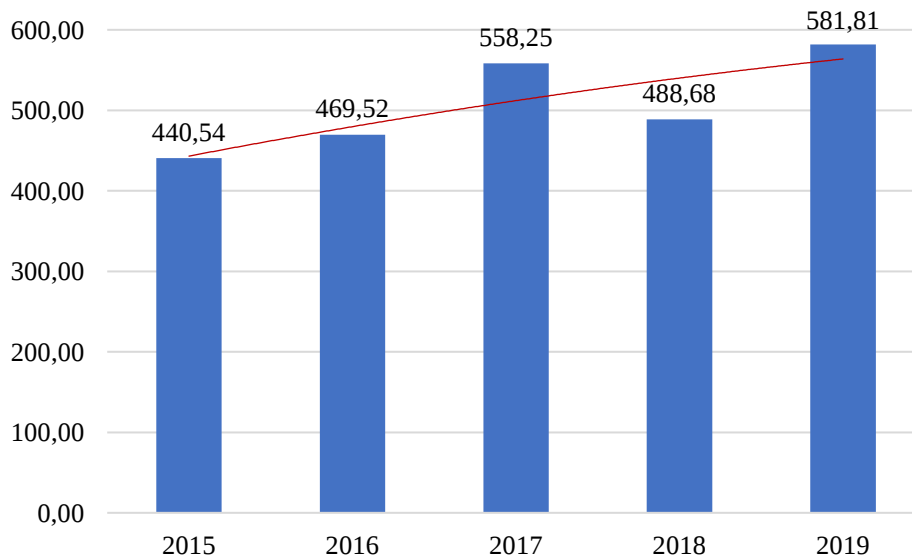

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na dochody własne Gminy Strawczyn składają się takie elementy jak udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy oraz od osób prawnych mających siedzibę na jej terenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na wykresie 26 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w diagnozowanej gminie, które ulegają tendencji wzrostowej i w ostatnim badanym roku wyniosły 581,81 zł. W porównaniu do gmin sąsiednich (wykres 27) wskaźnik dla Gminy

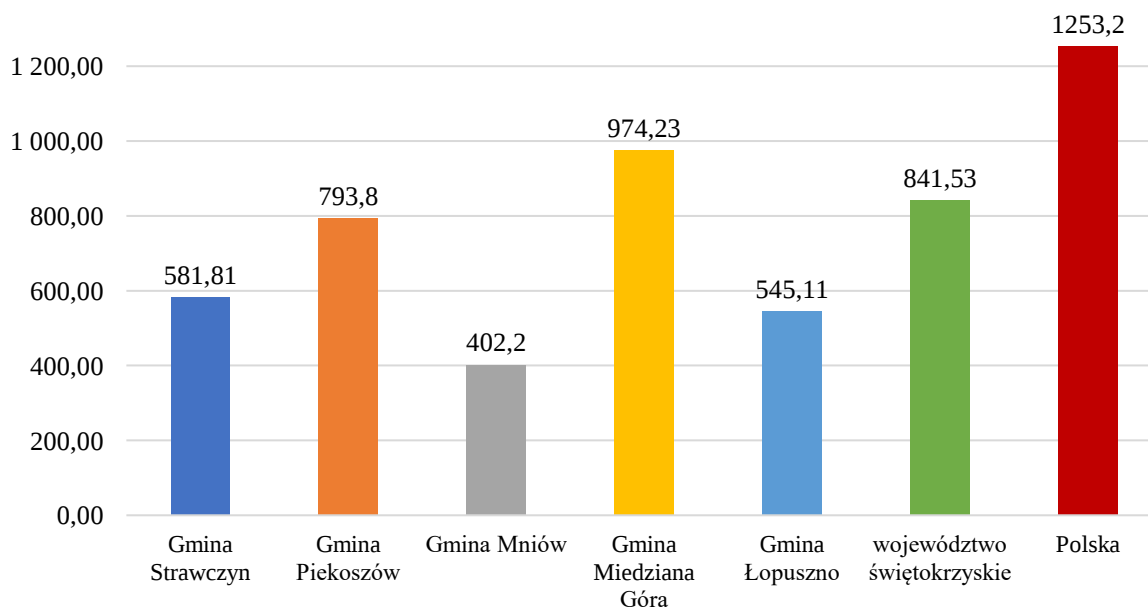
Strawczyn w 2019 r. był na średnim poziomie (na niższym poziomie znalazły się gminy Mniów i Łopuszno), natomiast poniżej średniej wojewódzkiej (841,53 zł) oraz dużo niższy niż średnia dla Polski (1 253,20 zł).

Wykres 26 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 27 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.

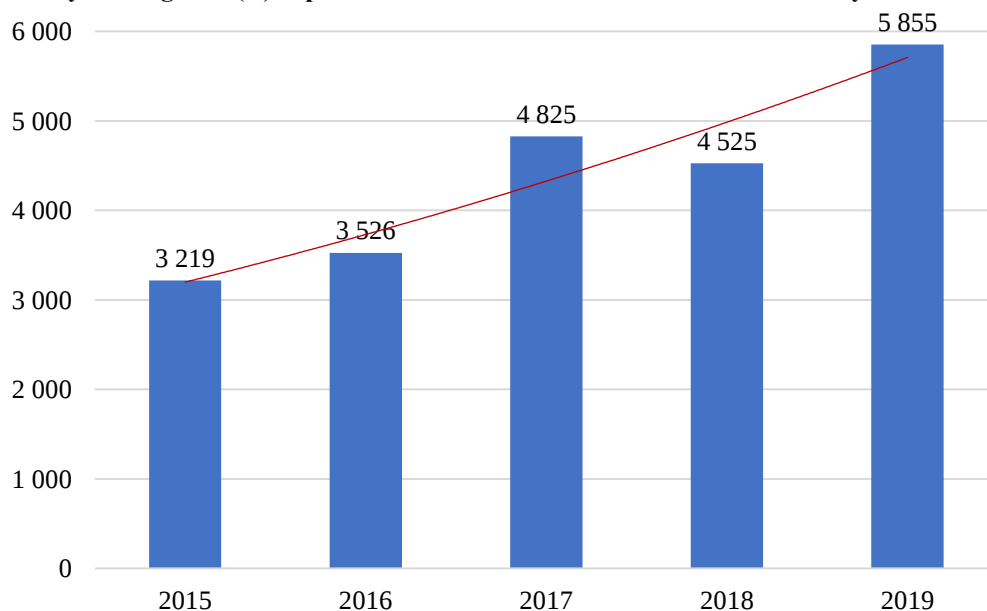

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W Gminie Strawczyn wielkość wydatków ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok wzrasta, w 2015 roku wynosiły 3 219 zł, a w 2019 roku już 5 855 zł (wykres 28)

– wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów. Wydatki ogółem porównano również do innych jednostek, w tym do gmin sąsiednich, województwa i kraju (tabela 22). Wydatki Gminy Strawczyn należały do jednych z najwyższych w 2019 r. – wyższe były tylko w Polsce i w Gminie Łopuszno (wykres 29).

Wykres 28 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

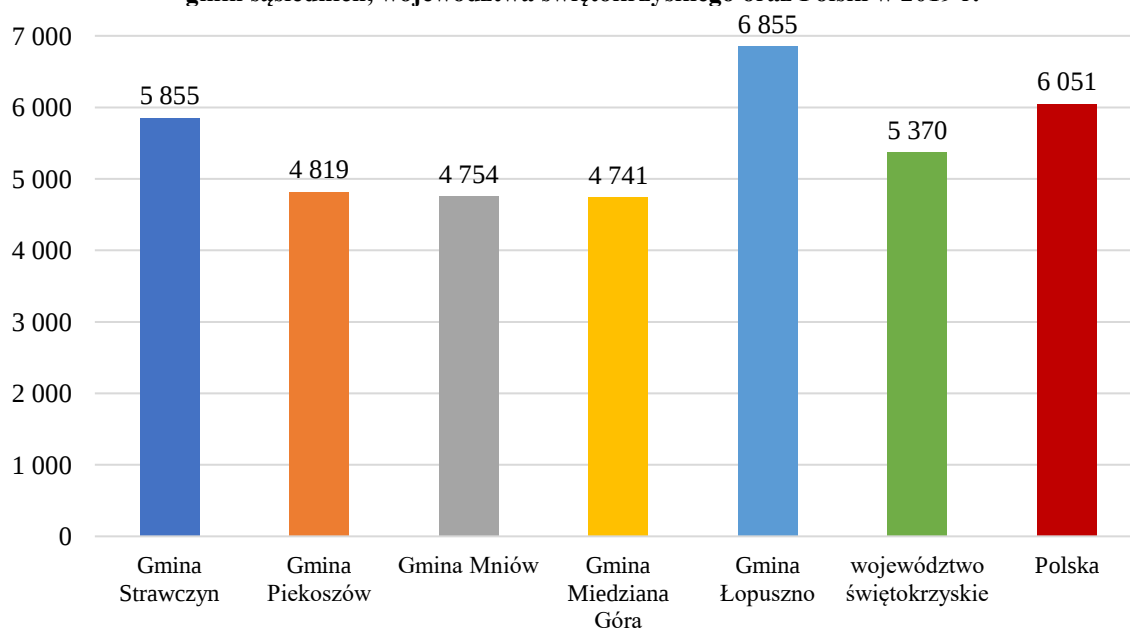
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	3 219	3 526	4 825	4 525	5 855
Gmina Piekoszów	2 591	3 275	3 732	4 160	4 819
Gmina Mniów	2 827	3 487	4 050	4 780	4 754
Gmina Miedziana Góra	2 527	3 370	4 111	4 821	4 741
Gmina Łopuszno	3 016	3 747	4 388	4 728	6 855
województwo świętokrzyskie	3 595	3 869	4 343	4 931	5 370
Polska	4 051	4 427	4 958	5 575	6 051

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

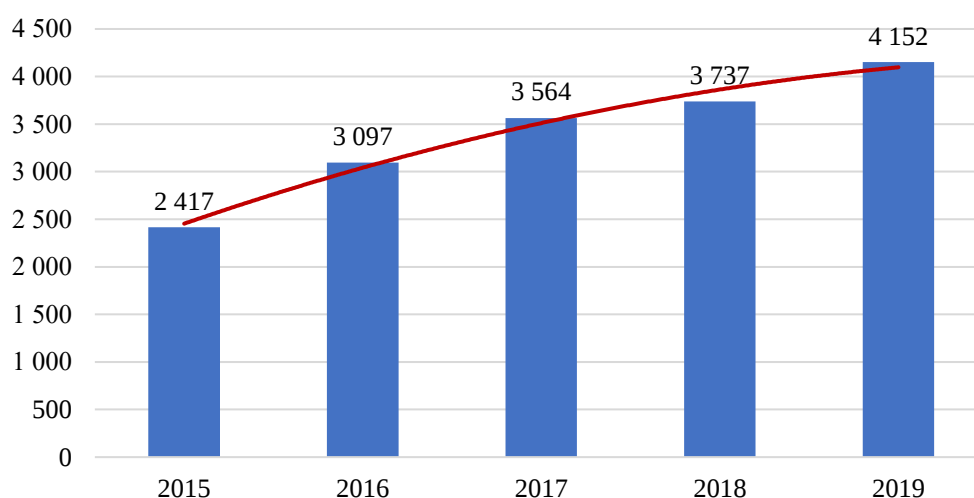
Wykres 29 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki bieżące ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w badanym okresie systematycznie wzrastały – w 2015 r. wynosiły 2 417 zł, a w 2019 r. już 4 152 zł (wykres 30). Jednakże w 2019 r. były niższe niż średnio wydatki w województwie świętokrzyskim (4 382 zł) i Polsce (5 039 zł). W tabeli 23 i na wykresie 31 przedstawiono porównanie Gminy Strawczyn do gmin sąsiednich – wydatki bieżące ogółem dla każdej z gmin wzrastały z roku na rok, zaś dwie gminy w roku 2019 osiągnęły wskaźnik na niższym poziomie niż Gmina Strawczyn (Gmina Piekoszów 4 068 zł, Gmina Miedziana Góra 3 772 zł).

Wykres 30 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

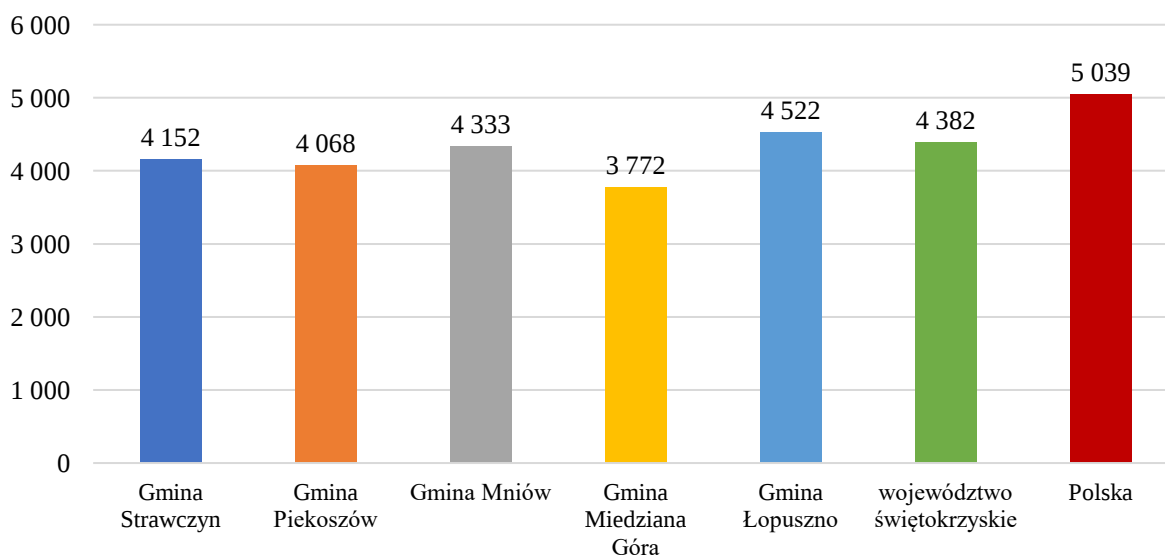
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostka terytorialna	Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	2 417	3 097	3 564	3 737	4 152
Gmina Piekoszów	2 533	3 192	3 430	3 654	4 068
Gmina Mniów	2 732	3 304	3 630	3 840	4 333
Gmina Miedziana Góra	2 386	2 937	3 381	3 391	3 772
Gmina Łopuszno	2 601	3 414	3 847	4 060	4 522
województwo świętokrzyskie	2 942	3 519	3 804	4 001	4 382
Polska	3 340	3 918	4 259	4 509	5 039

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

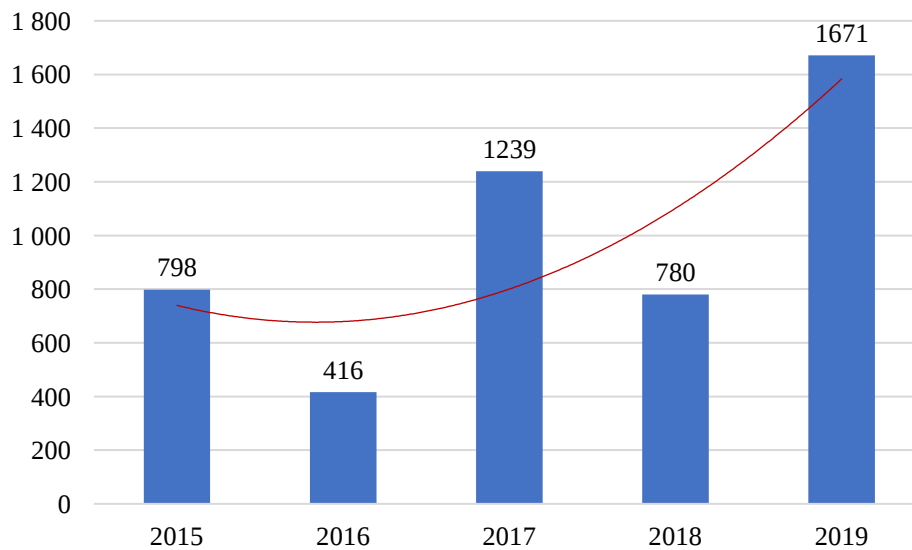
Wykres 31 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

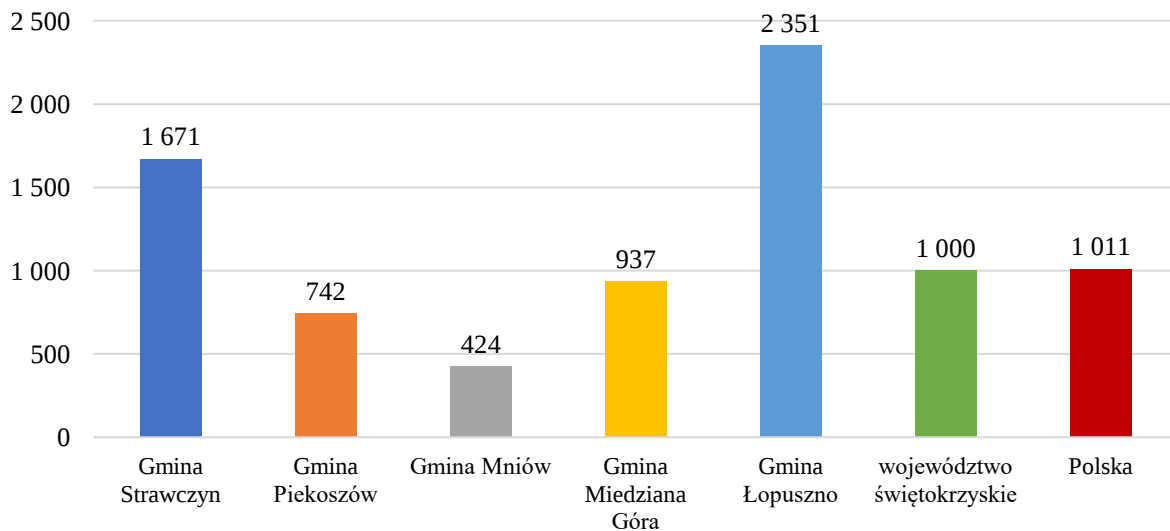
Ostatnią analizowaną kategorią wydatków są *wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca*. Suma wydatków w Gminie Strawczyn w analizowanym okresie ulegała wahaniom, co 2 lata widoczne były wzrosty i spadki. W 2019 roku wskaźnik osiągnął wysokość 1 671 zł (wykres 32) – jest to odzwierciedleniem wzrostu dochodów na przestrzeni badanych lat. Wartość wydatków majątkowych na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w 2019 r. była wyższa niż w województwie świętokrzyskim (1 000 zł) i w Polsce (1 011 zł). W tabeli 24 i na wykresie 33 przedstawiono porównanie Gminy Strawczyn z gminami sąsiednimi – najwyższe wydatki w 2019 roku odnotowała Gmina Łopuszno (2 351 zł), następnie Gmina Strawczyn (1 671 zł).

Wykres 32 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 33 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019

Jednostki terytorialne	Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca				
	2015	2016	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	798	416	1 239	780	1 671
Gmina Piekoszów	52	88	285	500	742
Gmina Mniów	95	182	419	934	424
Gmina Miedziana Góra	140	431	721	1 413	937
Gmina Łopuszno	423	319	514	682	2 351
województwo świętokrzyskie	660	354	545	939	1000
Polska	712	508	698	1 066	1 011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Strawczyn jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla *liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie z programów operacyjnych*. W tabeli 25 przedstawiono ogólną liczbę podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Strawczyn, w gminach sąsiednich, województwie świętokrzyskim oraz Polsce. Łącznie na terenie gminy podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w roku 2019 było 58 – warto zwrócić uwagę, iż liczba umów z roku na rok zwiększała się.

Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019

Jednostka terytorialna	Ogółem		
	2017	2018	2019
Gmina Strawczyn	26	47	58
Gmina Piekoszów	36	68	82
Gmina Mniów	22	58	70
Gmina Miedziana Góra	27	49	59
Gmina Łopuszno	27	67	79
województwo świętokrzyskie	1 231	2 076	2 603
Polska	30 616	46 173	58 399

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS, najwięcej umów/decyzji o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych w 2019 r. Gmina Strawczyn podpisała w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, tj. 55, co stanowiło ponad 95% wszystkich umów/decyzji o dofinansowanie, pozostałe tj. 3 – w ramach krajowych Programów Operacyjnych Polska Cyfrowa.

14. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 26 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Strawczyn

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Stale rosnąca liczba mieszkańców gminy. 2. Korzystna struktura piramidy wieku i płci. 3. Mniejszy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym niż w województwie i Polsce. 4. Większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym niż w województwie, kraju i gminach sąsiednich. 5. Większy odsetek ludności w wieku produkcyjnym niż w województwie i kraju. 6. Korzystniejsze wskaźniki obciążenia demograficznego niż w województwie i kraju. 7. Niższy odsetek osób powyżej 65 lat i więcej w populacji Gminy Strawczyn niż w gminach podobnych. 8. Dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, dużo wyższy niż w województwie oraz Polsce.	1. Malejąca wartość wskaźnika rozwoju w obszarze dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w gminie. 2. Malejący wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym w gminie. 3. Niższy wskaźnik ilości dzieci objętych opieką żłobkową niż w województwie i kraju. 4. Niska liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie. 5. Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż średnia w województwie oraz kraju. 6. Niższa niż w kraju i województwie wartość podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. 7. Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach – niższy od średniej w Polsce i województwie świętokrzyskim

9. Wyższy wskaźnik urodzeń żywych niż w gminach podobnych. 10. Dodatnie saldo migracji osób w wieku 15-39 lat. 11. Wyższy wskaźnik ilości nowych budynków mieszkalnych na 1000 osób niż w gminach sąsiednich, województwie i Polsce. 12. Dodatni wskaźnik rozwoju w sferze społecznej. 13. Wyższa niż w grupie porównawczej wartość wskaźnika rozwoju w obszarze dostępności i jakości usług oraz infrastruktury. 14. Wyższy wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności niż w województwie i kraju. 15. Rosnąca z roku na rok ilość podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. 16. Rosnąca wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców. 17. Wyższy udział % korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej niż w województwie i kraju. 18. Obszary chronione występujące na terenie gminy. 19. Bogata historia i dziedzictwo kulturowe Gminy Strawczyn. 20. Dodatnia wartość wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym. 21. Bogata infrastruktura sportowa i rekreacyjna na terenie gminy. 22. Malejący wskaźnik ilości gospodarstw domowych na 10 tys. korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie. 23. Niższa liczba dzieci przypadających na jedną placówkę przedszkolną niż w gminach sąsiednich, województwie i Polsce. 24. Wzrastająca liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego. 25. Systematyczny wzrost dochodów na 1 mieszkańca. 26. Wzrastająca liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w gminie. 27. Silna pozycja gminy w wymiarze społecznym. 28. Silna pozycja gminy w wymiarze środowiskowym.	- odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym 8. Procentowy udział bezrobotnych na wyższym poziomie niż w Polsce i województwie
--	--

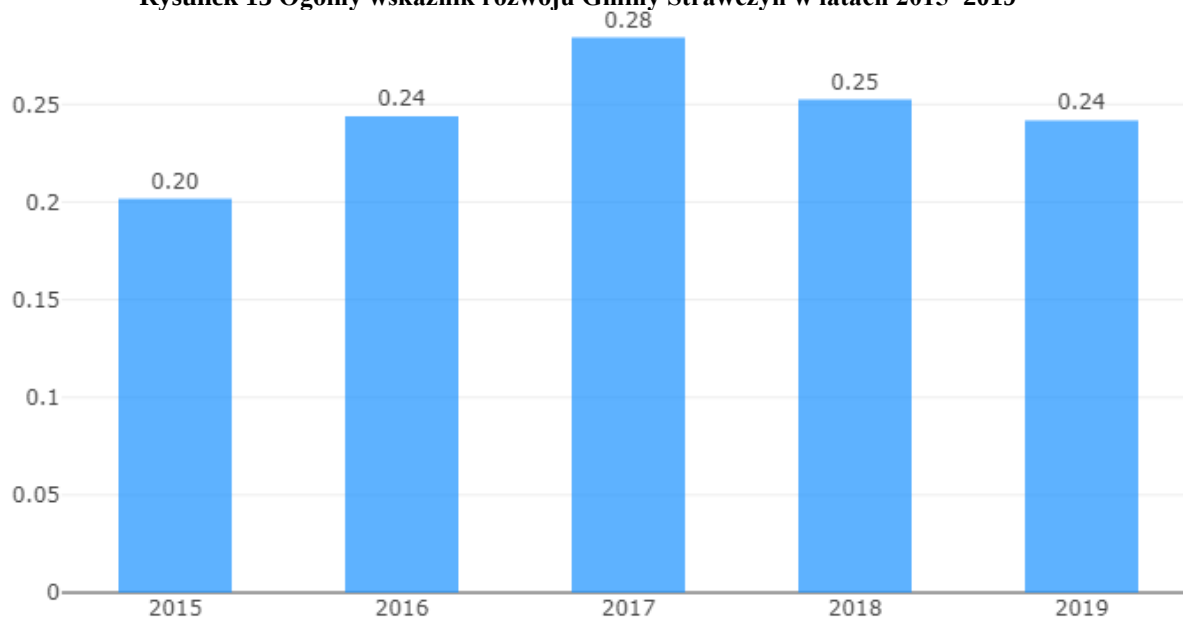
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost mobilności społeczeństwa. 2. Członkostwo Polski w UE. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Wzrost świadomości i potrzeby wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 5. Wzrost świadomości obywatelskiej. 6. Wzrost średniej długości życia. 7. Moda na zdrowy styl życia. 8. Wyznaczenie Gminy Strawczyn w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ jako jednej z gmin Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego. 9. Możliwość zakładania działalności gospodarczych na terenach inwestycyjnych.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z występowaniem pandemii Covid-19; 2. Wykluczenie cyfrowe; 3. Zmiany klimatu; 4. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 5. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych; 6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję; 7. Emigracja mieszkańców Polski. 8. Depopulacja województwa świętokrzyskiego.

Źródło: Opracowanie własne

15. Podsumowanie i wnioski z diagnozy

Podsumowując sytuację społeczno-gospodarczą Gminy Strawczyn należy zwrócić szczególną uwagę na ogólny wskaźnik rozwoju gminy określony w Monitorze Rozwoju Lokalnego Związku Miast Polskich. W poprzednich rozdziałach zostały zaprezentowane wskaźniki syntetyczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Gmina wypadła dobrze w każdym z badanych wymiarów i w obrębie każdego z nich znalazła się w I ćwiartce, co oznacza, iż sytuacja gminy jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, oraz następuje poprawa względem zmiany sytuacji w grupie porównawczej. Wskaźnikiem podsumowującym ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego jest ogólny wskaźnik rozwoju gminy (rysunek 13) – stanowi on średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach, przedstawia stan i zmianę wskaźnika na przestrzeni lat 2015–2019. Na rysunku 13 widoczna jest ogólna sytuacja rozwojowa gminy, co wskazuje na dobrą i dość stabilną sytuację gminy. W 2019 roku wartość wskaźnika wyniosła 0,24 – jest to wartość dodatnia.

Rysunek 13 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w latach 2015–2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 24.11.2021 r.

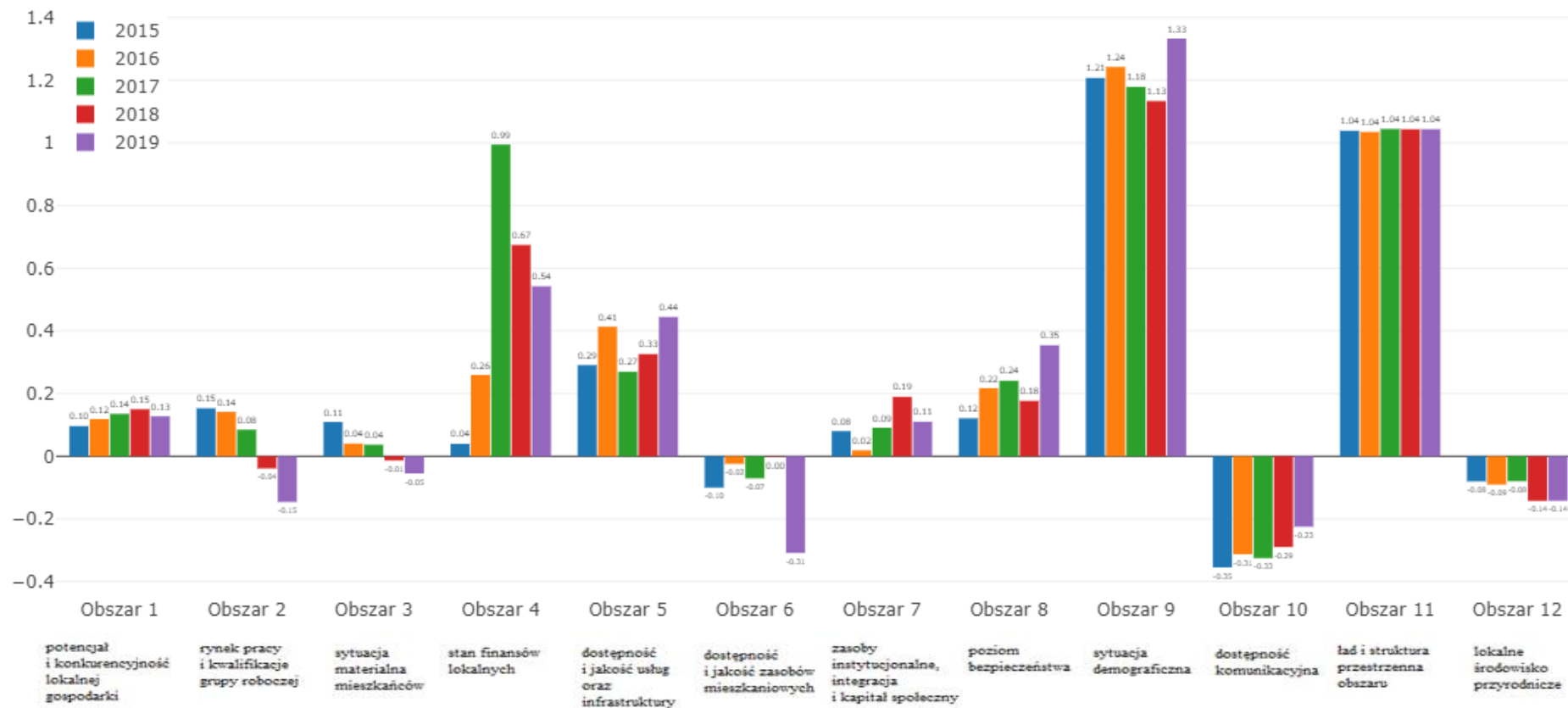
Na rysunku 14 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019 z podziałem na 12 różnych obszarów, są to:

- potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (Obszar 1);
- rynek pracy i kwalifikacje grupy roboczej (Obszar 2);
- sytuacja materialna mieszkańców (Obszar 3);
- stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) (Obszar 4);
- dostępność i jakość usług oraz infrastruktury (Obszar 5);
- dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie (Obszar 6);
- zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy (Obszar 7);
- poziom bezpieczeństwa (Obszar 8);
- sytuacja demograficzna (Obszar 9);
- dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna) (Obszar 10);
- ład i struktura przestrzenna obszaru (Obszar 11);
- lokalne środowisko przyrodnicze (Obszar 12).

Najwyższe wartości w diagnozowanej gminie na przestrzeni lat 2015–2019 zanotowano w obszarze sytuacji demograficznej (obszar 9), nieco mniejsze w ładzie i strukturze przestrzennej obszaru (obszar 11), dodatnie wartości przybrały również stan finansów lokalnych (obszar 4), dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, (obszar 5), poziom bezpieczeństwa (obszar 8) oraz potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (obszar 1).

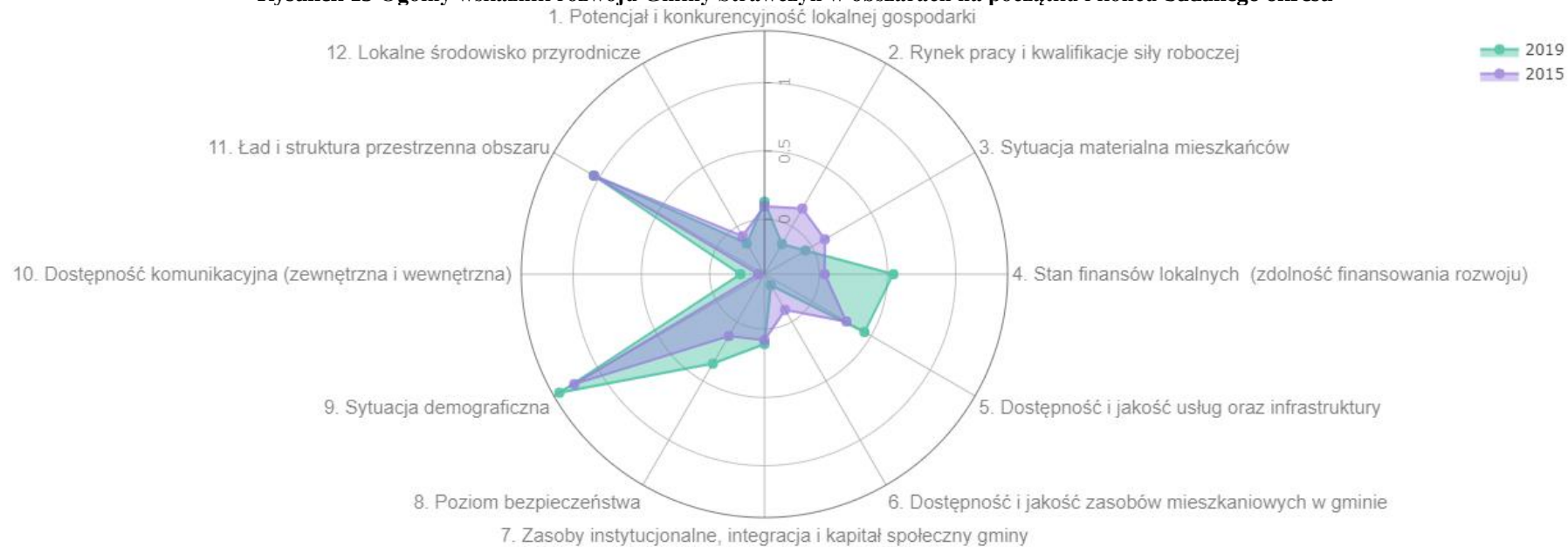
Na rysunku 15 przedstawiono ogólny wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu. Z łatwością można odczytać informację, iż na przestrzeni lat 2015–2019 wzrastała dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, poziom bezpieczeństwa, wartość ładu i struktury przestrzennej obszaru, sytuacja demograficzna, a także wartość stanu finansów lokalnych, a co za tym idzie – zdolności finansowania rozwoju. Od 2019 r. wzrosła również wartość zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego. Podane wyżej aspekty powinny być dalej doskonalone dla ogólnego rozwoju gminy.

Rysunek 14 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w latach 2015–2019 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 24.11.2021 r.

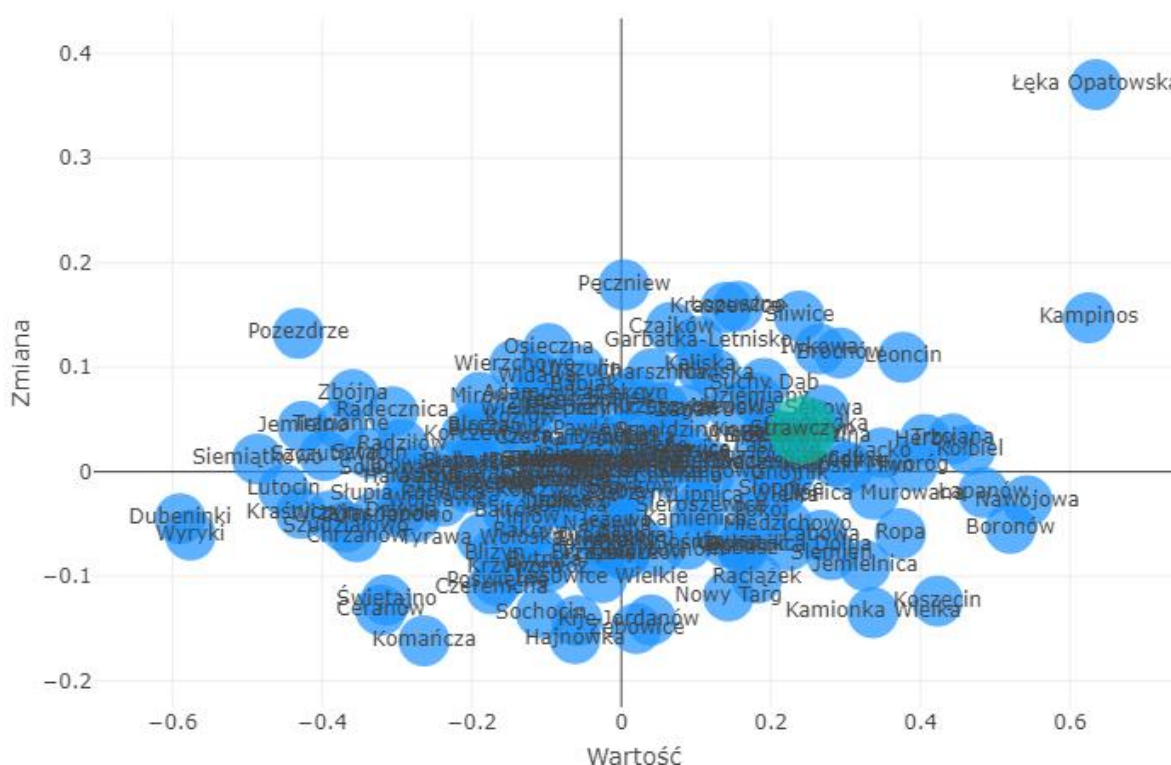
Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w obszarach na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 24,11.2021 r.

Na rysunku 16 przedstawiona została pozycja gminy w swojej grupie porównawczej. Gmina Strawczyn w grupie porównawczej zajęła miejsce w I ćwiartce, co oznacza sytuację lepszą niż średnia w grupie porównawczej oraz polepszenie sytuacji względem zmiany sytuacji w grupie. Reasumując – wskaźnik ten jest „lepszy” niż w grupie porównawczej i „przewaga” rośnie, a co za tym idzie sytuacja w gminie ulega polepszeniu.

Rysunek 16 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dnia 24.11.2021 r.

W dniach 13.10–03.11.2021 r. przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy Strawczyn na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania Strategii Rozwoju Gminy Strawczyn. Udział w badaniu wzięło 97 osób. Ankieta zawierała 2 pytania (raport z ankiety stanowi załącznik do niniejszego opracowania).

Pierwsze pytanie dotyczyło oceny funkcjonowania różnych dziedzin Gminy Strawczyn. Ankietowani najlepiej ocenili: walory przyrodniczo-krajobrazowe (95% oceniło dobrze i bardzo dobrze), Dostępność usług/ możliwość zakupu artykułów codziennego użytku (87% oceniło dobrze i bardzo dobrze), dostępność sieci wodociągowej (86% oceniło dobrze i bardzo dobrze), Dostępność i jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz dostępność sieci kanalizacyjnej (77% oceniło dobrze i bardzo dobrze), potencjał turystyczny oraz wizerunek gminy na zewnątrz (76% oceniło dobrze i bardzo dobrze), atrakcyjność gminy do osiedlania się nowych osób (74% oceniło dobrze i bardzo dobrze). Najgorzej oceniono między innymi: dostęp do miejsc pracy (50% oceniło bardzo źle i źle), dostępność i jakość podstawowej opieki zdrowotnej (49% oceniło bardzo źle i źle), jakość i dostępność opieki żłobkowej (46% oceniło bardzo źle i źle), połączenie komunikacyjne z otoczeniem zewnętrznym (49% oceniło bardzo źle i źle).

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie maksymalnie 3 głównych priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Strawczyn oraz rozwiązanie istniejących problemów, wskazali oni przede wszystkim: zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej (56%), wspieranie przedsiębiorczości na obszarze gminy (41%) oraz zwiększenie dostępności i jakości podstawowej opieki żłobkowej i przedszkolnej.

Reasumując: jednym z kluczowych problemów na terenie gminy, zdaniem mieszkańców, jest niska jakość opieki zdrowotnej. Na terenie gminy jest zbyt mała ilość placówek świadczących pomoc z zakresu podstawowej opieki medycznej, niejednokrotnie mieszkańcy muszą dojeżdżać do większych ośrodków, jak np. Kielce w celu skorzystania z fachowej pomocy lekarskiej.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Strawczyn oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do średniej wartości dla gmin z grupy porównawczej, wskazują na bardzo dobrą sytuację gminy w większości obszarów funkcjonowania. Wskaźniki rozwoju gminy, w każdym wymiarze (społeczny, gospodarczy, środowiskowy) są dodatnie i korzystne, jedynie dla nielicznych podobszarów zauważa się problemy i ujemne lub zbliżone do „zera” wartości

wskaźnika rozwoju (dostępność i jakość usług oraz infrastruktury, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, lokalne środowisko przyrodnicze).

Z diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”, ale wolniej niż średnio województwo. Gmina Strawczyn jest jedną z nielicznych gmin w województwie, które nie borykają się z problemami demograficznymi, takimi jak szybko starzejące się społeczeństwo, brak ludzi młodych, niska liczba dzieci czy depopulacja. Wręcz przeciwnie – mieszkańców w gminie przybywa, piramida wieku jest korzystna, przyrost naturalny i saldo migracji dodatnie. Wskaźniki są korzystniejsze niż średnio w województwie i kraju, jednak zgodnie z tendencją wojewódzką i krajową, z roku na rok zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem. Będzie to w najbliższym czasie wyzwanie dla samorządu i mieszkańców, w postaci konieczności zwiększania dostępności i jakości usług dla osób starszych (miejsca pobytu dziennego, kluby seniorów, wspieranie jak najdłuższej aktywności społecznej). Dużym potencjałem gminy jest dodatnie saldo migracji, również osób w wieku 15–39 lat oraz dodatni przyrost naturalny. Przybywająca ilość dzieci oraz napływowej ludności również generuje potrzebę rozwoju w sferze zarówno infrastrukturalnej (drogi, kanalizacja, wodociągi, itp.), jak i tzw. „miękkiej” (dostęp do żłobków i przedszkoli, możliwości spędzania wolnego czasu, możliwości kształcenia i rozwoju, edukacja, opieka zdrowotna, itp.).

Kolejną ważną kwestią jest rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy. Z badania ankietowego wynika, że mieszkańcy Gminy Strawczyn uważają wspieranie przedsiębiorczości za jeden z priorytetów rozwoju gminy. Przedsiębiorczość w gminie to istotny element rozwoju, ponieważ przynosi przychody nie tylko bezpośrednio mieszkańcom, ale też do budżetu gminy. Ostatnim elementem jest budowa infrastruktury turystycznej gminy i wykorzystanie jej potencjału, aby przyciągnąć turystów i jednodniowych odwiedzających. Ważny jest także rozwój promocji turystycznej. Potencjałem jest tutaj m.in. Pałacyk H. Sienkiewicza w Oblęgorku, śródlęsne oczko w Strawczynie, piec hutniczy w Kuźniakach, młyn w Chełmcach, zbór ariański w Chełmcach, kamień Stefana Żeromskiego w Strawczynie, zalew i tężnia w Strawczynie, Perzowa Góra, Barania Góra, punkt widokowy w Oblęgorze, ścieżka dydaktyczna, ścieżka narciarsko-biegowo-rowerowa na terenie gminy, kościoły w Chełmcach i Strawczynie oraz Centrum Sportowo-Rekreacyjne „Olimpic” w Strawczynku.

Zgodnie z obowiązującym prawem Diagnoza nie stanowi tylko dobrej praktyki czy standardu opracowania, ale jest obowiązkiem ustawowym, który wynika z art. 10a ust.1 (wymóg przeprowadzenia „diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych)

Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378).

Niniejsze opracowanie to nie tylko ocena stanu zastanego i tendencji rozwojowych, ale również wskazanie trendów i potencjalnych kierunków rozwoju Gminy Strawczyn. Diagnoza nie jest więc celem samym w sobie, ale jest podstawą dla dalszych prac i opracowywania dokumentów strategicznych dla Gminy Strawczyn. Diagnoza może również stanowić podstawę opracowania dokumentów przez gminę z racji zawierania danych ilościowych i jakościowych.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	12
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	15
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	15
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	18
Tabela 5 Struktura mieszkalnictwa w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	20
Tabela 6 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 000 mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2020	20
Tabela 7 Wskaźniki gospodarcze dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	26
Tabela 8 Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	33
Tabela 9 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	34
Tabela 10 Udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	41
Tabela 11 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	46
Tabela 12 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu oraz oświetlenie ulic, placów i dróg w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019.....	46

Tabela 13 Wydatki (zł) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca – gospodarka ściekowa i ochrona wód oraz gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	46
Tabela 14 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	48
Tabela 15 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w ujęciu % w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	49
Tabela 16 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	68
Tabela 17 Zasiłki rodzinne w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	70
Tabela 18 Wskaźniki wychowania przedszkolnego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	72
Tabela 19 Wskaźniki szkolnictwa podstawowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2015–2019	73
Tabela 20 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	78
Tabela 21 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	79
Tabela 22 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	81
Tabela 23 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	83
Tabela 24 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2015–2019	84

Tabela 25 Liczba podpisanych umów/decyzji o dofinansowanie w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w latach 2017–2019	85
Tabela 26 Schemat analizy SWOT	86
Tabela 27 Analiza SWOT Gminy Strawczyn	86

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	11
Wykres 2 Piramida wieku dla Gminy Strawczyn w roku 2019	13
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	14
Wykres 4 Wskaźnik starości – odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w Gminie Strawczyn i w gminach podobnych w latach 2015–2019	16
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019....	17
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019	17
Wykres 7 Urodzenia żywe na 1000 ludności – wartości dla Gminy Strawczyn i średnia dla gmin podobnych w latach 2015–2019.....	18
Wykres 8 Saldo migracji osób w wieku 15–39 lat na 1000 osób w Gminie Strawczyn w porównaniu do średniej dla gmin podobnych w latach 2015–2019	19
Wykres 9 Liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 roku.....	21
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	27
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	27
Wykres 12 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	28
Wykres 13 Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	28

Wykres 14 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	29
Wykres 15 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	29
Wykres 16 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	30
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w roku 2019.....	30
Wykres 18 Udział % korzystających z instalacji w ludności Gminy Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.....	47
Wykres 19 Liczba organizowanych imprez przez instytucje kultury na obszarze Gminy Strawczyn w latach 2015–2019.....	55
Wykres 20 Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	55
Wykres 21 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 r.....	69
Wykres 22 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	70
Wykres 23 Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r.....	75
Wykres 24 Dochody ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	78
Wykres 25 Dochody własne (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	79
Wykres 26 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	80
Wykres 27 Udział (zł) w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r... 80	80

Wykres 28 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	81
Wykres 29 Wydatki ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r....	82
Wykres 30 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	82
Wykres 31 Wydatki bieżące ogółem (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego i Polski w 2019 r.....	83
Wykres 32 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	84
Wykres 33 Wydatki majątkowe (zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Strawczyn w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa świętokrzyskiego oraz Polski w 2019 r....	84

Spis rysunków

Rysunek 1 Wskaźnik rozwoju – wymiar społeczny w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	22
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju społecznego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	23
Rysunek 3 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn	23
Rysunek 4 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej – wymiar społeczny.....	24
Rysunek 5 Wskaźnik rozwoju – wymiar gospodarczy w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	35
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju gospodarczego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019.....	36
Rysunek 7 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru gospodarczego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn	36
Rysunek 8 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej – wymiar gospodarczy	37
Rysunek 9 Wskaźnik rozwoju – wymiar środowiskowy w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	50
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju środowiskowego w Gminie Strawczyn w latach 2015–2019	51
Rysunek 11 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru środowiskowego na początku i końcu badanego okresu w Gminie Strawczyn	52
Rysunek 12 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej – wymiar środowiskowy ...	52
Rysunek 13 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w latach 2015–2019	89
Rysunek 14 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w latach 2015–2019 (obszary)	91

Rysunek 15 Ogólny wskaźnik rozwoju Gminy Strawczyn w obszarach na początku i końcu badanego okresu	92
Rysunek 16 Pozycja Gminy Strawczyn w grupie porównawczej	93

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Strawczyn na tle Polski, województwa świętokrzyskiego i powiatu kieleckiego	7
Mapa 2 Podział Gminy Strawczyn na jednostki strukturalne	8
Mapa 3 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Strawczyn.....	9
Mapa 4 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Strawczyn	10
Mapa 5 Gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Strawczyn w 2019 r.	12
Mapa 6 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019	31
Mapa 7 Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019.....	32
Mapa 8 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ogółem w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019	32
Mapa 9 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Strawczyn w roku 2019	33
Mapa 10 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Strawczyn	40
Mapa 11 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe PM10 w województwie świętokrzyskim w 2020 roku	43
Mapa 12 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu w województwie świętokrzyskim w 2020 roku (ochrona zdrowia).....	43
Mapa 13 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Strawczyn	65